

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

GEZİ-GÖZLEM YÖNTEMİNİ SOSYAL BİLGİLERDE
UYGULAMAYA KOYMAK: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Habip DEMİR

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2024

GEZİ-GÖZLEM YÖNTEMİNİ SOSYAL BİLGİLERDE UYGULAMAYA
KOYMAK: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Habip DEMİR

2024

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

GEZİ – GÖZLEM YÖNTEMİNİ SOSYAL BİLGİLERDE UYGULAMAYA
KOYMAK: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

PUTTING THE TRAVEL - OBSERVATION METHOD INTO PRACTICE IN
SOCIAL STUDIES: AN ACTION RESEARCH

Habip DEMİR

Doç. Dr. Kemal KAYA

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2024

ONAY SAYFASI

Habip DEMİR tarafından, Doç. Dr. Kemal KAYA danışmanlığında hazırlanan “Gezi-Gözlem Yöntemini Sosyal Bilgilerde Uygulamaya Koymak: Bir Eylem Araştırması” başlıklı bu çalışma, 21/05/2024 Tarihinde Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 17/05/2024 tarihli ve 2024/22-7 sayılı kararı ile Doç. Dr. Kemal KAYA başkanlığında, Doç. Dr. Erhan GÖRMEZ ve Dr. Öğr. Üyesi Elif Alkar YILDIRIM Jüri Üyeliğinde oluşturulan Tez Savunma Jürisi huzurunda savunularak Jüri tarafından Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili hükümleri kapsamında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

UYGUNDUR

...../...../2024

Prof. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

Öz

Bu araştırmanın amacı gezi-gözlem yöntemini sosyal bilgilerde uygulamaya koymaktır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılı güz döneminde Şırnak ili İdil ilçesine bağlı bir devlet okulunda 5. sınıfta öğrenime devam eden 13 kız ve 5 erkek olmak üzere toplamda 18 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri; ön ve son algı anketi, araştırmacı ve öğrenci günlükleri, sınıf dışı etkinlikler, sınıf içi etkinlikler, öğrenci ödevlerindeki bilgilerden hareketle toplanılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Çalışma boyunca araştırmacı ve öğrenciler tarafından günlükler tutulmuş ve bu günlükler sayesinde ortaya çıkan duygu ve düşünceler değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler doğrultusunda öğrencilerin derse karşı motivasyonlarının arttığı, derse ilgilerinin ve katılımlarının arttığı, öğrencilerde bilgi ve beceri düzeylerinde olumlu bir şekilde değişim yaşandığı tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: sosyal bilgiler, gezi, gözlem, etkin vatandaş, eylem araştırması.

Abstract

The purpose of this study is to implement the travel-observation method in social studies. In this study, the action research design, one of the qualitative research methods, was utilized. The study was carried out in the fall semester of the 2022-2023 academic year with a total of 18 students, 13 females and 5 males, who were 5th grade students at a public school in the İdil district of Şırnak province. The data of the study was collected based on the pre- and post-perception survey, researcher and student diaries, extracurricular activities, curricular activities, and knowledge and information available in students' homework. The data were analyzed using the content analysis method. Throughout the study, the diaries were kept by the researcher and students, and the feelings and opinions emerging from these diaries were evaluated. As far as these evaluations are concerned, it was revealed that students' motivation towards the course augmented, their interest and participation in the course increased, and there was a positive change in the students' knowledge and skill levels.

Keywords: social studies, travel, observation, active citizen, action research.

Teşekkür

“Okul her yerdedir” sloganıyla yola çıktığımız öğretmenlik mesleğini daha güzel yerlere taşımak için bizlerin de elimizi taşın altına koyma vakti geldiğini ve çoktan geçmiş olduğunu düşünenlerdenim. Okul sadece dört duvar arasında eğitim görülen bir yer değildir. Okul, gidebileceğimiz her yerdedir. Bundan dolayı okulu sadece belli bir mekânda tanımlamak yanlış bir düşünceye yol açacaktır. Biz öğretmenler her fırsatta öğrencilere daha iyi yöntemler ve tekniklerle dersimizi işlemek için elimizden geleni yapmaya çalışırız. Özellikle sosyal bilgiler dersi hayatın içinde yer alan bir ders olduğu için birçok yöntem ve teknikle dersin işlenmesi şüphesiz kaçınılmaz olmuştur. Bu yöntemlerden bir tanesi de gezi-gözlem yöntemidir. Gezi-gözlem yöntemi; öğrencileri sınıfın soğuk havasından alıp olayları ve nesneleri bizzat yerinde, canlı ve aktif bir biçimde görmeyi hedeflemektedir. Öğrenmeyi somut bir yapıdan soyut bir yapıya taşıyarak bizzat öğrencileri hayatın içine çeken ve teoride kalan bir konuyu uygulamaya koyan bir yöntemdir. Böylece öğrenciler bu yöntem sayesinde derslerin daha verimli geçmesi ve öğretimin daha kalıcı olmasında önemli katkılar sunmaktadır.

Yapılan bu çalışmayla da öğrenciler sosyal bilgiler dersinde işlenen konuları yerinde görmek ve uygulamak amaçlanmıştır. Ayrıca farklı yöntem ve tekniklerle de gezi-gözlem yöntemi desteklenmiş ve öğretimin keyifli, eğlenceli, pratik hale dönüşmesine katkılar sunmuştur.

Bu çalışma yoğun desteğin sağlanmasıyla ve ortak bir emeğin bir araya gelerek oluşmasıyla ortaya çıkan bir üründür. Öncelikle hayatım boyunca tüm kararlarımı destekleyen canım aileme, yüksek lisansım da emeği geçen değerli danışmanım Doç. Dr. Kemal KAYA'ya; tezin başlamasından bitimine kadar benimle paylaştığı çok değerli zamanları, tecrübeleri, her konuda bana rehberlik eden ve dört yıllık lisans eğitimim boyunca bizleri aydınlatan çok değerli hocam Doç. Dr. Erhan GÖRMEZ'e; yüksek lisans yolculuğuna çıkma cesaretini göstermemde büyük pay sahibi olan ve lisans eğitimimde çok güzel tecrübelerini bizimle paylaşan fakültemizin dekanı sayın Prof. Dr. Zihni MEREY'e; tez boyunca bana her türlü rehberliği sunan ve gezi boyunca beni yalnız bırakmayan okulumuzun çok değerli rehber öğretmenini Fatma ARSLAN'a; gereken izin ve işlemler başta olmak üzere akademik anlamda bana her konuda desteğini esirgemeyen değerli okul müdürlerim

Resul KARADUMAN'a ve Adnan UĞUR'a; bana her türlü imkânları sunan, hiçbir zaman beni yalnız bırakmayan değerli hocam Kasım OCAK'a son olarak Çukurlu Deştadara Ortaokulunun değerli öğretmenlerine ve araştırma boyunca her aşamada birlikte zaman geçirdiğimiz sevgili 5/B sınıfı öğrencilerime sonsuz teşekkür ederim.

Habip Demir

Şırnak – 2024

İçindekiler

Özet	i
Teşekkür.....	iii
Tablolar Dizini.....	vii
Şekiller Dizini.....	viii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini	ix
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Problemi	4
Araştırmanın Önemi	4
Varsayımlar	5
Sınırlılıklar	5
İlgili Araştırmalar	6
Bölüm 2 Kuramsal Çerçeve	9
Sosyal Bilgiler ve İlgili Temel Kavramlar	9
Araştırma Deseni	21
Çalışma Grubu	25
Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması ve Uygulanması	28
Verilerin Toplanması	29
Verilerin Analizi	32
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar	34
Ön Algı ve Son Algı Anketleri Sonuçlarına Göre Öğrencilerin Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanına İlişkin Görüşleri	34
Sosyal Bilgiler Dersinde Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanıyla İlgili Yapılan Eylem Araştırmasının Öğrencilerin Bilgi ve Becerilerini Nasıl Etkilemiştir?	50

Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılan Etkinlikler Sonucunda Öğrencinin Görüşleri Nasıldır?.....	71
Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılan Etkinlikler Sonucunda Öğretmenin/ Araştırmacının Görüşleri Nasıldır?.....	88
Bölüm 5	116
Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	116
Sonuç ve Tartışma	116
Öz Geçmiş.....	137

Tablolar Dizini

Tablo 1 Gezinin Planlanması ve Uygulanması	18
Tablo 2 Gezi Sürecinde Yapılacaklar	19
Tablo 3 Gezi Sonrası Yapılacaklar	19
Tablo 4 Eylem Araştırması Öncesi Yapılanlar	22
Tablo 5 Çalışma Grubu Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	26
Tablo 6 Çalışmaya Katılan Öğrencilere Ait Bilgiler	27
Tablo 7 Kazanımlar ve Sınıf İçi Etkinliklerin Uygulanması ile İlgili Aşamaları	31
Tablo 8 Sivil Toplum Kuruluşu Hakkındaki Öğrenci Görüşleri (n =18)	34
Tablo 9 Sivil Toplum Kuruluşu ile İlgili Öğrenci Görüşleri	37
Tablo 10 Çocukların Sahip Olduğu Haklar Hakkında Öğrenci Görüşleri Tablosu (n=18)	38
Tablo 11 Çocuk Hakları ile İlgili Öğrenci Görüşleri	39
Tablo 12 Katılım Hakkı ile İlgili Öğrenci Görüşleri Tablosu (n=18)	40
Tablo 13 Katılım Hakkı ile İlgili Öğrenci Görüşleri	43
Tablo 14 Düşünce Özgürlüğü ile İlgili Öğrenci Görüşleri Tablosu (n=18)	43
Tablo 15 Düşünce Özgürlüğü ile İlgili Öğrenci Görüşleri	45
Tablo 16 Belediye Başkanı ile İlgili Öğrenci Görüşleri	46
Tablo 17 Öğretim Sürecindeki 1. Kazanıma Yönelik Uygulamalar Tablosu.....	48
Tablo 18 Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Gruplar Arası Konu Dağılımı Tablosu	50
Tablo 19 Öğretim Sürecindeki 2. Kazanıma Yönelik Uygulamalar Tablosu.....	51
Tablo 20 Öğretim Sürecindeki 3. Kazanıma Yönelik Uygulamalar Tablosu.....	63
Tablo 21 Öğretim Sürecindeki 4. Kazanıma Yönelik Uygulamalar Tablosu.....	67
Tablo 22 Kazanımın Öğretilmesine Yönelik Yapılan Etkinlikler.....	70
Tablo 23 Yapılan Çalışmaların Sergilenmesi.....	88
Tablo 24 Son Hafta İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	91

Şekiller Dizini

Şekil 1. Eylem araştırması uygulanma süreci.....	22
Şekil 2. Eylem araştırma döngüsü.....	25
Şekil 3. Veri toplama araçları.....	28

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

Vb: Ve benzeri

Akt: Aktaran

Meb: Milli Eğitim Bakanlığı

Bkz: Bakınız

Bölüm 1

Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem alanına ilişkin açıklamalara, hedefine, önemine, varsayımlarına, kısıtlı hallerine, tanımlarına ve konuyla ilgili örneklere yer verilmiştir.

Problem Durumu

Sınıfı, öğrenme açısından nitelikli bir ortam haline getiren temel unsurların başında öğretim yöntemleri gelmektedir. Öğretim sürecini bir sanatsal bakış açısıyla değerlendiren ve pedagojik olarak iyileştirme eğiliminde olan bir öğretmenin, kullandığı yöntemler de bu anlayışa hizmet etmelidir. Öğretmen, kullanacağı yöntemi belirlerken sınıfın ortamını, öğrenci mevcudunu, kullanacağı materyalleri, anlatacağı konunun özelliklerini ve metodun ekonomik değerini de göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca metod seçilirken dikkat edilmesi gereken bir başka husus da seçilen metodun öğrenciyi hangi boyutuyla merkeze aldığı ve diğer zekâ gruplarına hangi boyutta hitap ettiğidir (Özkan, 2009).

Öğretim tekniğinin öğrenci merkezli olması, öğretimin daha verimli olması bakımından özeldir. Faydalı bir öğrenme etkinliğinin sağlanması ve yaşayarak gerçekleşeceği, öğrenme faaliyetinde öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve bilgilerinin önemli olduğu anlaşılmıştır. Türk Eğitim Sistemi içinde de öğrenciyi merkeze alan yaklaşımların en çok gündeme geldiği dönem 2005-2006 eğitim öğretim dönemidir. Bu süreçte sistem içinde yer alan öğretim programları yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre yeniden dizayn edilmeye çalışılmış, öğrenciyi merkeze alan ve onların deneyimlerini önemseyen öğretim yöntemleri benimsenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımın tercih edildiği öğretim programlarından bir diğeri de Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'dır (Dönmez, 2003).

Sosyal bilgiler, bütün çeşitliliğiyle hayatımızda var olan veya günlük hayatta karşımıza çıkan olayları anlatan, aynı zamanda oluş sebeplerini bilimsel bulgular ışığında açıklayan, vatandaşlık hak ve ödevlerinin, sorumluluklarının neler olduğunu belirten, kısacası insanın sosyal ve fiziki yönüyle ilgilenen, geçmiş, gelecek ve günümüzdeki etkileşimini sağlayan bir bilgi olarak tanımlanmıştır. Sosyal bilgiler, her şekilde değişen ülke ve dünya şartlarında bilgiye yönelik kararlar alarak sorun çözen,

etkili vatandaş yetiştirmek için sosyal ve beşeri bilgilerden aldığı bilgi ve teknikleri ilişkilendirerek ele alan bir öğretim programdır (Öztürk, 2011). Sosyal ve beşeri bilgiler öğretiminin hedeflerinden biri öğrencilerin etrafındaki mekânsal problemleri analiz edebilmeleri ve çözümleri üretebilmeleridir. Bu önemli yetenekleri öğrencilere katan öğretim yöntemlerinin başında gezi-gözlem tekniği gelmektedir (Meydan, 2009).

Gezi-gözlem yöntemi, somut ve soyut konuların işlenişinde birçok duyu organını işe koşarak öğrencide yaşantı yoluyla öğrenme sağlamaktadır. Öğrencilere birincil kaynaklardan bilgi edinme yetenekleri kazandıran ve onların akılsal gelişimine katkıda bulunan bir yöntemdir. Gezi ve gözlem yöntemi sosyal bilgiler alanında uygulanması gereken yöntemlerden biridir. Öğrencinin toplumsal hayatın içindeki rollerini öğrenmesi ve toplumdaki kuralları yaparak yaşayarak öğrenmesi bakımından etkili bir yöntemdir. Örneğin müzeler, tarihi yerler, doğal çevre, muhtarlık, belediye, kaymakamlık, market vb. yerlere düzenlenen geziler eğitim-öğretim faaliyetlerinin daha aktif şekilde işlenmesi bakımından etkili bir yöntemdir (Doğan, 1998, s. 29-31).

Gezi ve gözlem tekniği, öğrencilerin olgu ve olayları daha iyi anlam vermeleri ve gerçek yaşamı daha iyi tanımlarını sağlayan bir tekniktir. Öğrenciler, bu yöntem sayesinde olgu ve olayları gerçek ortamlarında inceleme fırsatı bularak bilginin zihinde kalma süresini en yüksek seviyeye çıkarır. Geziler; öğrencilerin tarihi ve doğal çevreyi koruma bilinci edinmeleri, seyahat kültürü, sanat zevki ve estetik duyguların gelişmesine imkân sağlamaktadır. Bu bağlamda öğrenme-öğretme etkinliklerinin düzenlenmesi sürecinde gezi-gözlem yönteminin birçok faydası bulunmaktadır (Atayeter ve Tozkoparan, 2014).

Sosyal bilgiler, öğrenciyi merkeze alan bir eğitim sistemini benimsemektedir. Bundan dolayı öğretmenlere bu öğretim programı çerçevesinde düşen görev rehberlik rolünü üzerine almalarıdır. Gezi-gözlem tekniğiyle öğrenci etrafını daha iyi tanıma imkânı bulacağı, bu durumun sonucunda ilgi ve yetenek alanlarını daha kolay bulacak, zaman ve mekân kelimelerini daha iyi kullanacaktır (Çetin, 2017). Sosyal bilgiler dersinde gezi-gözlem yöntemi öğrenciyi odağa alan, diğer zekâ gruplarındaki öğrencilere hitap eden ve öğrencinin hareketli olmasını sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntem, öğrencilere sınıf içerisinde ulaşamayacağı birçok kaynak sunmaktadır. Öğrenciler bu yöntemle birlikte sınıf içinde soyut ve anlaşılması güç olan bilgileri, sosyal hayatta ve doğal ortamlarda öğrenirler ve somut olarak uygulama imkânına sahip olurlar (Ay, 2015).

Uzak ya da yakın yerlere yapılan geziler öğrenme açısından olduğu kadar çocuklarda bir seyahat kültürünün oluşması bakımından da önemlidir. Literatür incelendiğinde gezi-gözlem yönteminin öğrencilere katkısını ortaya koyan birçok çalışma mevcuttur: Çetin (2017), yaptığı çalışmada gezi gözlem yönteminin öğrencileri öğrenme sürecinde aktif kıldığı sonucuna ulaşmıştır. Atayeter ve Tozkoparan (2014), gezi-gözlem yöntemi kullanılarak yapılan çalışmaların kalıcılığı daha çok artırdığını tespit etmiştir. Ay (2015), Öğrencilerin sosyal bilgiler konularını öğrenmelerindeki başarı seviyelerine ve tutumlarına yönelik olumlu bir etkisi olduğu görüşüne ulaşmıştır. Tosun (2012), yaptığı çalışmada gezi gözlem yönteminin öğrencinin yaşama dönük farkındalığını ve canlı doğaya ilişkin gözlem yeterliliğini artırdığını ortaya koymuştur. Özkan (2009) da yaptığı çalışmada gezi- gözlem ve inceleme yönteminin sosyal bilgiler ve diğer derslerde başarıyı artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Genel olarak alanyazında gezi gözlem yöntemi ile yapılan çalışmaların öğrencinin akademik başarısına olumlu yönde etki ettiği görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Gezi-gözlem yöntemi, öğrencilere gerçek dünyayı deneyimleme imkânı sağladığından eğitimi hayatın merkezine taşımaktadır. Öğrenciler, gezi-gözlem yöntemi sayesinde öğrenmeyi öğrenmekte ve gerçek hayatın sunduğu imkânlardan etkili biçimde yararlanabilmektedir (Tozkoparan, 2013).

Gezi-gözlem tekniği yalnızca bir öğretme metodu değildir, nitekim öğrencilere etraflarında olan bitenler hakkında çeşitlilik katan bir yöntemdir. Bu yöntemle birlikte öğrenci; çevresini anlamlandırabilecek ve çevresini gözlemleyerek, araştırarak, inceleyerek, sorgulayarak, merak ederek, eleştirel bakarak bireyler yetiştirecektir. Ayrıca bu yöntemi değerli kılan öğelerden biri de ortaya çıkan sonuçların birincil kaynaklardan elde edilmesi ve öğrencilerin konuları bütün detaylarıyla gerçek ortamlarında randımanlı bir biçimde öğrenmesini sağlamasıdır (Tosun, 2012). Bunun için araştırmacı öğretmen 5. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın asıl amacı ile örtüşen etkin vatandaşlık öğrenme alanındaki konuları gezi-gözlem yöntemi ile öğretmeyi amaç edinmiştir. Öğrencilere kazandırılacak bilgi, kazanım ve tutumların sınıf veya okul dışı ortamlar sayesinde konuların gerçek yaşamla ilişkilendirmeleri için böyle bir çalışma ortaya koymuştur.

Araştırmanın Problemi

Çalışmanın amaçları ve hedefleri göz önünde bulundurularak aşağıda yer alan şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin Etkin Vatandaşlık konusuna dair algıları araştırmanın öncesinde ve sonrasında nasıldır?
2. Sosyal Bilgiler dersinde etkin vatandaşlık öğrenme alanıyla ilgili yapılan eylem araştırması öğrencilerde nasıl değişiklikler yaratmıştır?
3. Sosyal bilgiler dersinde yapılan faaliyetler sonucunda öğrencilerin izlenimleri nelerdir?
4. Sosyal bilgiler dersinde yapılan faaliyetler sonucunda öğretmenin/araştırmacının düşünceleri nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Öğrenme yöntemleri içerisinde en yetkili yöntemlerden birisi de yaparak-yaşayarak öğrenme modelidir. Bu model kapsamında yer alan ve öğrencinin öğrenmenin merkezinde yer aldığı öğretim yöntemlerinden biri de gezi gözlem yöntemidir. Gezi-gözlem yöntemi, öğrencilerin ders kitaplarında gördüğü mekânları ve yaşanan zaman dilimlerini soyut durumdan somut duruma getirebilir ve öğrencilere daha kalıcı öğrenmeler sağlayabilir. Sosyal bilgiler dersi de güncel konuların öğretimine önem veren bir derstir. Bu ders ile öğrenciler etkileşim halinde olduğu sosyal ve fiziki çevresi ile ilgili birçok içeriğe maruz kalmaktadır. Bu içeriğin öğrenciler tarafından içselleştirilmesi için öğrencinin deneyim kazanmasına fırsat tanıyan gezi gözlem yöntemi öğretmenler tarafından tercih edilen bir yöntem olmalıdır.

Gezi-gözlem yöntemi sosyal bilgiler dersinde etkin şekilde kullanıldığında kalıcı öğrenmeler sağlayacağı gibi eğitim sisteminin kalitesini de artıracaktır. Bu açıdan gezi-gözlem yönteminin derinlemesine incelenmesinin ve sosyal bilgiler öğretimindeki kullanımının yaygınlaştırılması için konuyla ilgili bilimsel çalışmaların yapılması önemlidir. Çalışma ile gezi gözlem yönteminin sosyal bilgiler dersinde nasıl etkili kullanılabileceği öğrencilerin yaptıkları farklı etkinliklerle de desteklenerek gösterilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma bu açıdan önem arz etmektedir.

Varsayımlar

- Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan anketlere katılan öğrencilerin ve araştırma süresi boyunca yapılan etkinliklerin öğretmen ve öğrenciler tarafından tutulan günlükler; öğretmen ve öğrencilerin tecrübelerini, duygu ve düşüncelerini samimi bir şekilde yansıttığı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- Araştırmanın örneklemi 2022-2023 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Şırnak ili İdil ilçesi Çukurlu Deştadara Ortaokulunun 5/B sınıfında öğrenim gören 18 öğrenci ile sınırlanmıştır.
- Araştırma “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı ile sınırlanmıştır.

Tanımlar

Sosyal Bilgiler: ilk ve ortaöğretim kademelerinde iyi ve sorumluluk bilincine sahip insan eğitmek için sosyal bilimlerin alanından seçilmiş bilgilere dayanarak öğrencilere günlük hayata ilişkin bilgi, yetenek, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma sahasıdır (MEB, 2005, 2018).

Gezi: Eğitim ve öğretimde okul ve sınıflardaki dersleri gerçek hayatla ilişkilendirmek ve öğrenmenin sınıftaki kalıcılığını artırmak amacıyla ders çevresinde belirlenen alanlarda plan dâhilinde uygulanan bir programdır. (Demirel, 2006, s. 123).

Gözlem: Çevremizdeki olguların, oluşan ya da oluşabilecek şeylerin veya hakikatlerin özelliklerini kavramak için bir plan düzen ekseninde görmemizi sağlayan bir yöntemdir (Demirel, 2006, s. 123).

Etkin Vatandaş: “Akla ve mantığa göre hareket eden, gerektiği hallerde hükümetin politikalarını eleştiren, demokratik değerlere önem veren, toplumsal ve siyasal hayatta yaşamayı arzulayan bireyleri temsil etmektedir.” (Doğanay, 2009, s. 38).

Yöntem: Herhangi bir problemi çözüme kavuşturmak, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu anlamak veya öğretmek gibi hedeflere erişmek için bilinçli bir şekilde seçilen ve izlenen düzenli tekniktir (Güngördü, 2006).

İlgili Araştırmalar

İlgili kaynaklar incelendiğinde gezi-gözlem yöntemi ile ilgili çalışmaların var olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan çalışmaların daha çok öğrenciler ve öğretmenler üzerinde gerçekleştirildiği saptanmıştır. Aşağıda gezi-gözlem yöntemi ile literatürlerde yapılan çalışmalardan bazı örnekler verilmiştir.

Yönev (2008) tarafından yapılan *“Ortaöğretimde Okutulan Tarih Derslerindeki Gezi-Gözlem ve İnceleme Etkinliklerinin Öğrenciler Açısından Kazanımları”* isimli yüksek lisans çalışması İstanbul ili Avrupa Yakası’nda okuyan farklı alanlardaki 385 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yaparak yaşayarak öğrenme modeli kapsamında yer alan gezi gözlem yönteminin öğrencilerin derse katılımlarına olumlu etki ettiği ve öğrencilerde öğrenilen bilgileri kalıcı kıldığı tespit edilmiştir.

Özkan (2009) tarafından yapılan *“Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Ülkemizin Kaynakları Ünitesindeki Öğrenci Başarılarına Etkisi”* adlı yüksek lisans tezinde Karadeniz’in Ereğli ilçesinde yer alan bir ortaokulda iki farklı sınıfta öğrenim görmekte olan 56 öğrenciyle bir çalışma yapılmıştır. Çalışma sonrasında alınan sözlü ifadelerle bakıldığında öğrencilerin geziye dair olan düşünceleri açıktır. Genelde bu geziden keyif aldıkları, unutamayacakları bilgiler edinmiş olduklarını ve eğitim için faydalı olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Tosun (2012) tarafından yapılan *“İlköğretim Canlılar Dünyasını Gezelim Tanıyalım Ünitesinin Anlaşılmasında Gezi-Gözlem ve Düz Anlatım Yöntemlerinin Karşılaştırılması”* adlı yüksek lisans çalışmasında Tokat ili Pazar ilçesindeki bir ortaokulda (24 deney grubu, 24 kontrol grubu) 48 öğrenci ile gerçekleştirilen uygulanan fen ve teknoloji eğitiminde gezi-gözlem yöntemini gerek öğrencilerin öğrenmelerini ortaya çıkararak öğrenmelerini sağlamış gerekse konuyla ilgili öğrencilerin farklı bakış açılarına sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Tozkoparan ve Atayeter (2014) tarafından yapılan çalışmada *“Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Gezi Gözlem Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Görüşleri”* adlı yüksek lisans çalışmasında Burdur il merkezinde 300 öğrenci ve 16 sosyal bilgiler öğretmeni ile yapılan anket sonucunda gezi ve gözlem yöntemi kullanarak öğretilen konuların öğrencilerin daha iyi anladığı ve bilgilerin kalıcılığının arttığı sonucu tespit edilmiştir.

Ay (2015) tarafından yapılan “Gezi-Gözlem tekniğinin yedinci sınıf Sosyal Bilgiler Programında İktisadi ve Sosyal Hayat bölümünde Vakıflar konusunun ele alınmasında Öğrenci Başarı ve Tutumları Üzerine Etkisi” adlı çalışmasında Balıkesir İli, Karesi ilçesinde bir ortaokulunda 58 öğrenciyle bir çalışma yapılmıştır. Çalışma sonucuna bakıldığında gezi ve gözlem yönteminin bireylerin sosyal bilgiler dersinde Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesi konularını öğrenmedeki başarı boyutları ve derse karşı tutumlarının olumlu bir etki bıraktığı görüşüne ulaşılmıştır.

Çetin (2017) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Gezi-Gözlem Tekniğinin Uygulanma Potansiyeli” konulu tez çalışmasını Ergani merkezinde yer alan altı ortaokulda görev yapan toplam 20 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda araştırmacı öğretmenlerin gezi-gözlem yöntemi vasıtasıyla öğrencilerin pasif alıcı konumdan kurtulup öğrenme sürecinde etkin oldukları görüşünü paylaştıklarını ifade etmiştir.

Şahin (2019) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Gezi-Gözlem Tekniğine İlişkin Görüşleri” isimli yüksek lisans çalışmasında “Gezi-gözlem yönteminin varlığı öğrenci başarısını etkileme boyutu nedir?” sorusunu aday öğretmenler büyük oranda olumlu cevaplar verildiği tespit edilmiştir.

Aydoğan (2020) tarafından yapılan “Sosyal Bilgilerde Tarih Konularının Öğretiminde Tarihi Mekânlarda Uygulanan Gezi-Gözlem Metodunun Kazanımı Elde Etmeye Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmada 2018-2019 eğitim öğretim döneminde Gaziantep ilinde devlet okulunda altıncı sınıf statüsündeki dört şubede toplam 100 öğrenci ile bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada sosyal bilgiler tarih konularının öğretiminde tarihi mekânlarda uygulanan gezi ve gözlem yönteminin öğrencinin yeni şey elde etmesi konusunda düz anlatım yöntemine göre daha fazla etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım (2021) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezilerden Yararlanma” adlı çalışmasında dersin kazanımları ile ilişkili olarak düzenlenen gezilerin, öğrencilere okul ve gerçek yaşam arasında bir köprü kurmalarına imkân tanımıştır. Bu bağlamda geziler neticesinde okul öğrenmelerinin gerçek dünya alanındaki karşılığını görme yolu sağlanmıştır. Geziler, öğrencileri uzman bireylerle bir araya getirerek öğrencilerin doğrudan kaynaklardan bilgi öğrenmelerini sağladığı sonucuna varmıştır.

Geşgel (2023) tarafından yapılan “*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi-Gözlem Tekniğinin Uygulanmasına Yönelik Paydaş Görüşleri*” adlı yüksek lisans çalışmasında gezi faaliyetinden sonra öğrencilerde meydana gelen değişimlere yönelik öğretmen ve veliler benzer ifadeler kullanmıştır. Buna göre gezilerden sonra öğrencilerde derse olan ilgi artmakta, kalıcı öğrenmeler gerçekleşmekte, çevrelerini daha rahat gözlemlemekte ve sosyalleşmekte, okulda öğrendiklerini pekiştirmekte olduğu sonucuna varmıştır.

Bölüm 2

Kuramsal Çerçeve

Sosyal Bilgiler ve İlgili Temel Kavramlar

“Sosyal Bilgilerin genel geçerli bir tanımını yapmak kolay bir iş değildir” (Keskin ve Keskin, 2019, s.15). Sosyal bilgilerin tanımının yapılması tarih ve coğrafyadan çok daha zordur. Nitekim sosyal bilgiler çok disiplinli olmakla beraber disiplinler arası bir alanı ifade etmektedir (Kılıçoğlu, 2020; akt. Dallı ve Çakmak, 2020).

Sosyal Bilgiler, bireyle ilgili her konuyu ele alan ve sosyal bilimlerin tamamını ele alan bir derstir. Bireye ait her türlü konuda toplumlar arasındaki ilişkileri ve onların yaşam biçimlerini inceleyen geniş bir alan olarak dikkat çekmektedir. Tarih, coğrafya, iktisadi, sanat ve estetik, antropoloji vb. alanları da bünyesinde bulundurmaktadır. Bu alanların bilgileriyle de beslenerek alanlar arasındaki anlayışla birlikte öğrencilere ders olarak verilmektedir (Keskin, 2019). Bütün farklılıklarıyla birlikte yeryüzüne bağlı olarak olayları tanıtan, aynı zamanda oluş sebeplerini ifade eden, vatandaşlık hak ve ödevlerini anlatan, genel olarak insanın, sosyal, fiziki çevresiyle birlikte geçmişten günümüze etkileşimini ortaya koyan bir alandır (Dönmez, 2003).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılabileceği gibi sosyal bilgiler çok disiplinli bir yapıya sahiptir. Bu özellik sosyal bilgiler dersi ile ilgili tanımların da çok çeşitli olmasına neden olmuştur. Ama genel manada sosyal bilgiler dersinin toplumların arzu ettiği nitelikli vatandaş yetiştirme adına öğretim programlarında yerini alan önemli bir ders olduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amaçları

Sosyal bilgiler dersi işlenirken öncelikli amaçlardan biri öğrenciye toplum içerisinde kişilik kazandırmaktır. Toplum içinde kişilik kazandığında kişi topluma faydalı bir birey olacaktır. Topluma faydalı bir vatandaş ise sorumluluklarını bilir. Dolayısıyla bu ders ile vatandaş kendine, ailesine, etrafına, toplum ve devletine karşı görev ve sorumluluğunun farkında olur (Sözer, 1998).

- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca 30.06.2005 tarihi ve 188 sayılı kararıyla kabul edilen ilköğretim sosyal bilgiler dersinin genel hedefleri şunlardır (MEB, 2005):
 - Özgür bir vatandaş olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin, istek ve becerilerin farkına varır.
 - Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak devletini ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir birey olarak yetişir.
 - Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
 - Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
 - Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
 - Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
 - Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken sosyal bilimlerin temel kavramlarından faydalanır.
 - İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

- Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, davranışçı yaklaşımlardan ziyade insanın var olan tecrübelerini, bilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak yaşama aktif bir şekilde katılımını, net karar almasını, problem çözmesini destekleyen ve geliştirici bir yaklaşım ile yenilemeyi dikkate alan bir gelişim gösterir. Bu yaklaşıma bakıldığında öğrenci odaklı, etkinlik merkezli, bilgi ve tecrübe arasında denge sağlayan, öğrencinin kendi hayatını ve kişisel farklılıklarını ortaya koyan, etrafıyla

etkileşimine imkân sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Planı'nın uygulanmasında aşağıdaki etmenlere dikkat edilmesi beklenmektedir:

- Sosyal Bilgiler alanında; tarih, coğrafya, iktisadi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset ve hukuk vb. sosyal bilimler ile insan hakları, vatandaşlık ve demokrasi gibi durumlarla bir araya gelmiş olarak ele alınmaktadır. Konular, tarih, coğrafya insan hakları ve vatandaşlık ayrı olarak değil alanlar arası yaklaşımla işlenmektedir.
- Kazanımların sağlanmasında “yerellik, güncel olması, alanlar arası, yansıtıcı, sorgulama, geçmiş ile günümüz arasındaki gelecek bağlantısı, zaman, süreklilik-değişim ve esneklik” vb. sosyal bilgiler öğretiminin temel prensipleri dikkate alınmalıdır. İfade edilen prensipler bakımından gerektiği zaman işleniş sürecinde değişiklik yapılabilir.
- “Sosyal bilimlerde sosyal bilgiler ve yansıtıcı düşünme biçimlerine önem verilmelidir. Öğrencilere sosyal bilimcilerin (coğrafyacı, tarihçi vb.) kullandıkları bilimsel yöntemler gösterilmelidir. Okulun içinde ve dışında olaylardan faydalanarak öğrenciler sık sık gerçek hayat sorunları ve çelişki içerisindeki durumlarla karşılaştırmalı ve bu karşılaştırmayla birlikte sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşünceler oluşturmalarıdır.
- Sosyal Bilgiler öğretiminde okulun dışındaki ortamlardan da yararlanma sağlanmalıdır. Bu çalışmalar okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazar yerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik olabilir. Ayrıca uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları da yapılmalıdır.
- Kazanımlar konusunda güncel ve tartışmaya açık olan konular; farklı tartışma yöntemlerinin kullanılmasıyla sorun çözme, eleştirel düşünme, delil kullanma, karar verme ve araştırma yetenekleri ile ilişkilendirilerek sınıfta taşınabilmektedir.

- Millî ve dinî bayramlar, yerel kuruluş ve kutlama zamanları, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan faydalanarak öğrencilerin tarihsel duyarlılığı ve milli bilinçleri geliştirilmelidir (MEB, 2018).

Sosyal Bilgilerde Öğrenme Alanları

Sosyal bilgilerde yedi öğrenme kapsamı mevcuttur. İlk öğrenme alanı olan Birey ve Toplum öğrenme alanı, sosyoloji, psikoloji ve sosyal psikoloji gibi bilim dalları ile ilişkilidir. Bu öğrenmede ben ve biz olma durumlarını etkileyen mekânsal, tarihi ve kültürel faktörlere yer verilmektedir. İkinci öğrenme alanı Kültür ve Miras'tır. Genel olarak kültür ve kültürel mirası önde olduğu bir öğrenme alanıdır. Tarih, arkeoloji, antropoloji gibi bilim dalları ile ilişkilidir. Bu öğrenme alanında Türk kültürünü oluşturan en temelde öğelere ve milli bilinci kazandırmaya yönelik metinlere yer verilmiştir. Üçüncü öğrenme ise bireyler, mekânlar ve Çevrelerdir. Bu öğrenme alanı, birey yaşamında gerekli mekânsal temel bilgi, yetenek ve değerleri öğrencilere katmayı amaçlar. Birey, yer ve çevre etkileşimini detaylı bir şekilde ele alır. Dördüncü öğrenme alanı Bilim, Teknoloji ve Toplumdur. Bu alana bakıldığında öğrencilerden yenilikçi, eleştirel ve bilimsel düşüncenin bilim ve teknolojiye gelişmişliğin temeli olduğu üzerinde durulmuştur. Beşinci öğrenme alanı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanıdır. Bu öğrenme alanının esaslarını talebelerin girişimci ve bilinçli tüketici yeteneklerinin gelişmesini sağlar. Öte yandan bu öğrenme alanı ekonomiyle ilgili konuların tipik örneğidir. Altıncı öğrenme alanı Etkin Vatandaşlık'tır. Burada sosyoloji, politika bilimi ve hukuk gibi vatandaşlık kavramlarıyla ilgilenmektedir. Ayrıca toplumsal problemlerin nasıl çözümlendiği ve düzenin nasıl sağlandığını anlayarak birey haklarının ve toplum düzeni ile ilgili konuların üzerinde durur. Sonuncu olarak ise Küresel Bağlantılardır. Bu öğrenmeyle beraber öğrencilere sürekli gelişen dünyanın güncelliğini takip alan, karşılaştığı problemlere çözüm üretebilen etkin ve sorumlu Türk bireyleri yetiştirmek hedeflenmektedir (MEB, 2018).

Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı

Etkin vatandaş; etrafında gerçekleşen olaylara karşı duyarlı olan, topluma olumlu katkıları bulunan ve diğer bireylere katkısı olan insanlardır. Etkin vatandaş, rol ve sorumluluğun farkında olmakla birlikte yaptığı şeylerin sonuçlarını da hesaba katan

birey olarak kabul edilir. Yapması gereken görev ve sorumlulukların farkındadır. Toplumsal huzuru ve yarar için çalışmaktadır. İnsanlığını pasif bir şekilde değil aktif olarak katılım sağlayıp göstermektedir (Yıldırım, 2019).

Sosyal bilgiler dersinin 6. Öğrenme alanlarından bir tanesi de Etkin vatandaşlığın öğrenme alanıdır. Sosyoloji, siyaset ve hukuk çerçevesini kapsayan bu öğrenme alanı etkin vatandaşlığın üzerine yoğunlaşmaktadır. Öğrencilerin grup, kurum, sosyal yapıların meydana gelişini, onları etki eden ve kontrol eden sistemlerin, aynı zamanda bunların insanları ve kültürü nasıl etkilediğinin ve kontrol ettiğinin varlıklarını nasıl sürdürdüğü ve değiştirdiklerini bilmek açısından önem arz eder. Bu durumda eldeki veriler ekseninde öğrenciler “Toplumda ve diğer toplumlardaki yapıların, kurumların ve sosyal alanların rolü nedir? Grup, kurum ve sosyal alanlardan ben nasıl etkileniyorum? Grup, kurum ve sosyal alanlar nasıl değişebilir? Bu farklılıklarda benim rolüm nedir? Gibi sorulara yanıt verebilme kabiliyetidir. Toplumsal yaşamda ortaya çıkacak problemlerin en etkin güvencesi olarak örgütlü devlet gücünün var olduğunu kavramaktadırlar. Toplum ile ilgili sorunların nasıl çözümlendiği ve düzenin nasıl sağlandığı anlaşılacak egemenliğin kaynağı millete dayandığı yönetimlerde birey haklarının ve toplumsal düzenin nasıl korunmuş olduğunu fark ederler. Toplumsal hizmetlere ve resmi faaliyetlere katılım yöntemlerini öğrenerek yönetimi etkileme konusunda hangi demokratik yöntemlerin olduğunu kavramaktadırlar (MEB, 2018, s. 11).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. Sınıf Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımları

Bu çalışmanın alanının öğretilmesinde öğrencilerin özgürlük ve bağımsızlık gibi değerleri, araştırma ve sosyal katılım gibi becerileri kazanmaları teşvik edilmelidir.

SB.5.6.1. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bunların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.

Günlük hayatında karşılaştığı kurumları ele alarak ve bu kurumların rolünün vatandaşların haklarını korumak, geliştirmek, vatandaşlara farklı hizmetler sunmak, onların ihtiyaçlarını ve güvenliklerini sağlamak olduğunu vurgulamaktadır.

Çevredeki kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin araştırılmasını sağlar.

Kazanım kapsamında e-devlet portalı ve bu portal üzerinden sağlanan hizmetlere değinilir.

SB.5.6.2. Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.

İdari birim ve kurullarda görev yapan kişilerin, görevlerini yerine getirirken farklı kararlar aldıkları ve yargılarını bu bağlamda kullandıkları belirtilmektedir.

SB.5.6.3. Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar.

Temel haklardan katılım ve düşünce özgürlüğü hakkı üzerinde durulur.

SB.5.6.4. Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklâl Marşına değer verir (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Bireylerin farklı zekâ alanlarına sahip oluşu ve bilgiyi edinme süresinin değişkenlik göstermesi eğitimde yöntem ve tekniklerin çeşitliliğini artırmaktadır. Bu bilgiler ışığında sosyal bilgiler dersinin öğretiminde sürekli öğretmen merkezli yöntem ve teknikler kullanılması tercih edilmez. Öğrencinin zekâ alanlarına saygı duyulup onun konuyu anlayabileceği metotlar geliştirilmelidir. Öğretim programlarında belirtilen hedeflere ulaşmanın en kolay yollarından biri uygun zamanda seçilmiş doğru öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaktan geçer. Derste çok sayıda yöntem ve teknik kullanımı öğrencilerin dikkatini canlı tutarak onların daha iyi öğrenmesini sağlar (Çelikkaya ve Kuş, 2009).

Sosyal bilgiler öğretiminin esas amaçlarından bir tanesi de öğrencilere bu dersti sevdirebilmek ve bu derste öğrendiklerini yaşamlarına uygulamayı öğretmektir. Bunun etkili olarak nasıl yapılması gerektiği ve hangi yöntemlerin kullanılacağı bu alandaki uzmanların üzerinde önemle durdukları konuların başında gelmektedir (Yapıcı, 2015).

21. yüzyılda değişen yaşam şartları değişen insanı da beraberinde getirmiştir. İnsanların bu değişim karşısında dirençli durması mümkün değildir. Bu değişim sürecinde birey çeşitli öğrenme problemleri ile karşılaşırken bu problemler çeşitli öğretim yöntem-teknikleriyle giderilmektedir. Bu durumda bireyin öğrenmesinde öğretim yöntem ve teknikler büyük önem arz etmektedir. Bilinmektedir ki öğretme yöntemleri üzerinde uygulama aşamasında daha iyi öğrenmek için öğrencilere yardımcı olmak adına birçok strateji geliştirilmiştir (Faiz, 2015, s. 95).

Çağın gerektirdiği donanımlara uygun hedefler belirlenmiş olsa da bu hedeflerin hepsini geleneksel yöntemlerle gerçekleştirmek mümkün değildir. Öğrenme süreçlerinde; öğrencilerin düşüncelerini, araştırmalarını, sorun çözmelerini ve edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen yöntem ve teknikler kullanılmalıdır (MEB, 2005).

Gezi – Gözlem Yöntemi

Bazı öğretim yöntemleri okulda ve sınıfta yapıldığı gibi okul veya sınıf dışında da uygulanabilmektedir. Etkinliklerin belirli bir düzen ve plan içinde yapılması durumunda öğrencilerin istendik davranışı yapmasına yardımcı olacaktır. Bu öğretim yöntemlerinden biri de gezi-gözlem tekniğidir. Bu yöntem, okul ve sınıf içerisinde yapılan etkinliklerin daha anlamlı olması için önceden belirlenmiş ziyaretlerdir. Gezi-gözlem yöntemi ile herhangi bir olay ve durumu gerçek görünümüyle tanımaya çalışma, anlaşılır hale getirebilme ve bilgiyi asıl kaynağından öğrenme fırsatı elde etmek amacıyla uygulanan bir yöntemdir. Gezi-gözlem yöntemi herhangi bir konuya veya bölüme başlarken işlenildiği gibi konu veya bölümün sonunda da işlenebilen bir yöntemdir (Bilen, 1999, s. 219).

Gezi-gözlem yöntemi, öğrencileri sınıfın soğuk ortamından alıp olayları ve olguları tam anlamıyla yerinde, canlı bir biçimde görmeyi sağlamaktır. Öğrenmeyi soyut bir yapıdan somut bir yapıya taşıyarak bizzat öğrencileri hayatın içine çeken ve teorik bir konuyu uygulamaya koyan bir yöntemdir. Gezi-gözlem yöntemi, bünyesinde öğrencinin dikkatini çekebilecek pek çok fırsat barındırır. Fakat geziye gidilen yerin, işlenen dersin veya konunun amaçlarına uygun bir yer olması gerekmektedir. Bu geziler kütüphane, müze, STK'lar, kamu kuruluşlarına yapılabileceği gibi öğrencilerin gitmek istediği yerlere de yapılabilir. Böylece bu geziler sayesinde öğrencilerin sosyal, davranışsal ve akademik anlamda zihin gelişimleri desteklenmektedir (Küçükahmet, 1999, s. 50-51).

Sosyal bilgiler dersinde pek çok teknik ve yöntem olmasına rağmen öğrenme etkinliklerinde öğrencinin doğayla iç içe olduğu yöntemlerden biri de hiç şüphesiz gezi gözlem yöntemidir. Bu yöntemi kullanarak bir sosyal bilgiler dersi birden fazla (Pazar yerleri, kamu kurumları, arkeoloji kazılar, endüstriyel atölyeler, bilimsel ve sanatsal sergiler, müzeler ve tarihi alanlar) gözlemlene fırsatı sunabilmektedir. Ders; seyahat yapılmasıyla insanların doğayı, ormanları ve çevremizdeki diğer canlıları koruma

bilincini arttırarak güzel duygular oluşmasına yardımcı olabilir (Yaşar ve Gültekin, 2009, s. 96).

Gezi – Gözlem Yönteminin Faydaları

İçeriği ders olan geziler öğrencilerin bu konuda olan isteklerini artırır. Dersi daha keyifli hale getirir ve öğrenciler kendi yaptıkları gözlemlerle daha net öğrenme sağlarlar. Öğrenciler gezi olana dek hiç anlayamadığı ve düşünemediği konuları anlamak için kendilerini bu doğrultuda zorlarlar (Güngördü, 2002). Gezi-gözlem yöntemi, daha çok gruplar halinde yapıldığından dolayı gruba dâhil olan öğrencinin grup çalışması yapması, diğerleriyle iş birliği halinde olması beklenilir. Bu nedenle gezi-gözlem yöntemi, grupla çalışma ve iş birliği gibi imkânlar sağlar ve bu konuyla ilgili yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olur. İş birliği yapmayı öğrenen öğrenciler; başkalarına yönelik olan fikirlere saygı göstermeyi, hoşgörülü olmayı, tartışmayı, kısacası demokratik yaşama alışkanlığını kazanır (Senemoğlu, 1997).

Gezi-gözlem yöntemi, beş duyunun tamamını harekete geçirdiği için hem bilişsel hem de duygusal öğrenmeye fayda sağlar. Gezi gözlem yöntemi sayesinde sınıfta pasif olan öğrenciler gezi esnasında aktif hale gelmektedir. Öğrenci; çevresini gözlemleyerek, keşfederek ve zihinsel bağlantılar kurarak zihnini harekete geçirir. Bu metotla öğrenci olaylarla ve nesnelerle kişisel temasa geçer. Bu sayede öğrenci etrafındaki olay ve nesneler hakkında anında bilgi sahibi olur (Aydın, 1998).

Gözlem gezisi, çok yüksek eğitim değeri olan bir yöntemdir. Birincisi, alan gezileri öğrencilerine çok yönlü öğrenme ortamları sağlar. Bu onların ilk elden bilgi edinmelerine, gerçek hayat ve çevre hakkında daha fazla bilgi edinmelerine, gözlem yapmalarına ve öğrendiklerini gördükleri olaylarla ilişkilendirmelerine olanak tanır (Öztürk, 2006).

Sosyal bilgiler derslerinde genellikle öğretmen merkezli yöntemlerin kullanıldığına yönelik ciddi eleştiriler söz konusudur. Gezi-gözlem yöntemi bu eleştirilerde öne çıkan eksikleri gidermede alternatif yoldur. Çünkü bu yöntemle birlikte öğrenciler direkt olayları ve olguları gözleme sahip olur. Öğrenciye doğrudan deneyim

katar. Öğrencilere bu yöntem sayesinde yaparak yaşayarak öğrenme becerileri kazandırılır (Küçükahmet, 1989).

Gezi-gözlem yönteminin faydaları kapsamında uzmanlar aşağıda ifade edilen durumlarda ortak düşünceye varmışlardır:

- Öğrenciler etraflarını daha iyi tanıma fırsatını yakalarlar.
- Öğrencilerin gözlem yeteneği gelişir.
- Ders ve bölüm konularının öğrenilmesinde etraftaki kaynaklardan faydalanma imkânı tanır.
- Öğrencilere hayatın içinde meydana gelen gerçek bilgiler kazandırır.
- Sınıf veya okul içinde gerçekleşen soyut öğretimden somut ve gerçek öğretime geçiş sağlamaya çalışır.
- Öğrencilerin okul – çevre bağlantısının gelişmesini sağlar.
- Öğrencilerin birden çok duyu organını harekete geçirir.
- Öğrenciyi araştırmacı yapar ve ona rapor tutmayı öğretir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, s. 91; Köken, 2002, s. 131; Küçükahmet, 1999, s. 65; Vural, 2004: 151; Yaşar ve Gültekin, 2009, s. 96).

Gezi – Gözlem Yönteminin Sınırlılıkları

Gezi-gözlem yöntemi kullanıldığı sırada bazı zorluklar yaşanabilir. Bu zorluklardan bir kısmı aşağıdaki gibidir:

- Çok vakit aldığı için zamanı ayarlamak güçtür.
- Sorumluluğu çoktur.
- Disiplin bakımından bazı sorunlar ortaya çıkabilir.
- Kaza ve benzeri durumların ortaya çıkması muhtemeldir.
- Çok iyi bir şekilde planlama yapılması gerekir. Aksi takdirde istenen hedef ve kazanımlara ulaşmak zordur.
- Öğretmen haricinde öğrencilere rehberlik edecek bireylere gereksinim duyulabilir. Bazen bu tür bireyleri bulmak zor olabilir.
- Geziye gidilecek mekân seçiminde zorluklar yaşanabilir.

- Bu tür organizasyonları ayarlamak güç olabilir.

Yapılacak gezi iyi planlanmazsa başka öğretmenlerin bu uygulamayı kullanmaları konusunda tereddüde düşebileceği gibi idarecilerin de bu yönetime kuşkuyla bakmalarına neden olabilir (Bilen, 1999, s. 221; Özden, 1999, s. 169 – 170; Nas, 2000, s. 140; Tan, 2001, s. 40; Taşpınar, 2005, s. 82; Küçükahmet, 1999, s. 73).

Gezinin Planlanması ve Uygulanması

Gezi-gözlem metodu; planlama, uygulama ve değerlendirme olmak üzere toplamda 3 basamaktan meydana gelir. Bu basamaklarda uygulanması gereken maddeler şunlardır (Erden, 1996, s. 165).

Gezinin Planlanması

Gezi- gözlem yöntemi yapılmadan önce bir plan çerçevesinde ele alınması gerekir. Bu yöntem öğretmen ve okul idaresi açısından ciddi sorumluluk gerektiren bir yöntemdir. Uygulama öncesi gerekli kişi ve kurumlardan resmi izinlerin alınması gerekmektedir. Aşağı tabloda gezi etkinliğinde uygulanması gereken kurallar aşama aşama belirtilmiştir.

Tablo 1

Gezinin Planlanması ve Uygulanması

➤ Öğretmenin gezilecek yere önceden kendisinin gitmesi ve gezilecek yerle ilgili çeşitli kaynaklardan bilgi toplaması.
➤ Gezinin amaçlarının oluşturulması ve rehberlik edecek kişinin bulunması.
➤ Okul idaresinden izin alınması.
➤ Ulaşım ile ilgili düzenlemelerin yapılması.
➤ Gezinin amaçlarının anlatılması ve sınıfta tartışılması.
➤ Ailelerden gerekli izinlerin alınması.
➤ Gezi esnasında uyulması gereken kuralların ve kazandırılması hedeflenen davranışların tartışılması.
➤ Sınıf içinde geziyle ilgili soruların tartışılması.

Yukarıda tablo 1’de de görüldüğü gibi gezi-gözlem yöntemi başlı başına yapılan bir yöntem değildir. Gezil planlanırken ve uygulanırken bir disiplin çerçevesinde hareket edilmesine dikkat edilmelidir. Buradan hareketle geziyi düzenleyecek kişiye de birçok iş düştüğü görülmektedir.

Gezi Süreci

Gezinin yapıldığı süre boyunca hedeflerin isabetli olması için bazı önemli kararlar alınmalıdır. Bunlar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2

Gezi Sürecinde Yapılacaklar:

➤ Gezinin hedeflerinin sürekli göz önünde bulundurulmasına dikkat edilebilir.
➤ Öğrencilere gezi sırasında etraflarının incelenmesi için zaman tanınabilir.
➤ Öğrencilerin sorularına yanıt vermeye dikkat edilebilir.
➤ Öğrencilerden gerektiği yerlerde not almaları tavsiye edilebilir.
➤ Öğrencilerin güvende olması için her türlü tedbir alınmaya özen gösterilebilir.
➤ Gezi kuralları ara sıra hatırlatılabilir.
➤ Öğrencilerin soru sorması teşvik edilebilir.

Tablo 2’de de anlaşılaacağı gibi gezi süreci, özellikle hedeflerin gerçekleşmesi ve öğrencilerin verimli bir etkinlik geçirmeleri için önemli bir süreçtir.

Gezi sonrası

Gezi bittikten sonra geri dönütlerin yapılması oldukça önemlidir. Gezi sonunda öğrencilerin ne nitelikte bir öğrenme gerçekleştirdikleri kesinlikle kontrol edilmelidir. Gezi sonrası yapılacaklar aşağıdaki tabloda sıralanmıştır.

Tablo 3

Gezi Sonrası Yapılacaklar

➤ Gezinin hedeflerine ulaşp ulaşılmadığı test edilebilir.

-
- Öğrencilerin gezi boyunca yaşananları günlüklere ya da raporlara not etmeleri istenebilir.
-
- Öğrencilerin gördükleri, ilginç buldukları olay ve nesneler tartışılabilir.
-
- Gezinin sağladığı katkılar tartışılabilir.
-

Gezi sonrasında yapılanlar incelendiğinde hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı kontrol edilmelidir. Ayrıca gezi boyunca neler yapıldığına ve neler öğrenildiğine ilişkin değerlendirme yapılmasına dikkat çekilmelidir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu çalışma nitel yöntem anlayışına göre yapılmıştır. Nitel araştırma, disiplinler arası bütüncül bir bakışla araştırma problemine yorumlayıcı bir yaklaşımla yaklaşan bir yaklaşımdır. Araştırılan olgu ve olaylar kendi bağlamları içinde tartışılır ve kişilerin yüklediği anlamlara göre yorumlanır (Altunışık vd. 2010). Nitel araştırma, insanların sırlarını ortaya çıkarmak ve kendi inisiyatifleriyle oluşturdukları sosyal mekanizmaların derinliklerini keşfetmek için geliştirdikleri bilgi oluşturma tekniklerinden biridir (Özdemir, 2010, s. 326). Nitel yöntemle yapılan bu çalışmada da konuyla ilgili derin bir kavrayışa ulaşma çabası, araştırmacıyı adeta bir kâşif gibi hareket etmesini sağlamıştır.

Araştırma Deseni

Öğrenciyi hedef alan metotlardan birisi olan gezi-gözlem yöntemini sosyal bilgiler dersinde uygulamaya koymayı amaçlayan bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan eylem araştırması modeline göre planlanmıştır.

Eylem araştırması bir okulda çalışan herhangi bir öğretmen, yönetici veya öğrenme-öğretme ortamlarındaki diğer kişiler tarafından belli bir konu hakkında var olan problemlerin belirlenmesi, bu sorunlar ile ilgili bilgi toplanması veya uygulamanın iyileştirilmesi amacıyla yapılan işbirliğine dayalı çalışmalardır (Mills, 2007: 20; akt. Irmakoğlu, 2021). Karadağ'a (2010) göre ise eylem araştırması, yaşanan bir problemin veya problemlerin çözümü için ortaya konulan görüşlerin uygulamaya konulduğu bir araştırma modelidir. Bu bağlamda eylem araştırması teoride oluşturulan birtakım savların kâğıt üzerinde kalmasını engelleyerek uygulama alanında işe yarayıp yaramamasını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada eylem araştırması türü olarak uygulama/karşılıklı işbirliği/tartışma odaklı eylem araştırması kullanılmıştır. Uygulamalı eylem yaklaşımına göre araştırmacı ve uygulayıcı işbirliği içinde hareket eder ve araştırma değişken bir yapıya sahiptir. Araştırmacı ve uygulayıcı bir araya geldiğinde uygulama süresince ortaya çıkan sorunları ve buna neden olan faktörleri ve olabilecek çözüm yollarını belirler (Berg, 2001; akt. Çavuşoğlu, 2024).

Eylem araştırması toplamda 6 basamaktan meydana gelmektedir (Ferrance, 2000).

Şekil 1. Eylem araştırması uygulama süreci

1. Problemin tanımlanması
2. Bilgi toplama (veri toplama)
3. Veri analizi ve yorumu
4. Eylem/ uygulama planının hazırlanması ve uygulanması
5. Sonuçların değerlendirilmesi
6. Sonraki eylem planının hazırlanması

1. Problemin Tanımlanması. Bu aşamada eylem araştırması yapılan sınıfta etkin vatandaşlık konularının soyut olması, konuların öğrencinin algılama düzeyinin üzerinde olması nedeniyle araştırma soruları belirlenmiştir. Bu aşamada sorular hazırlanırken soruların, konuyla alakalı olmasına, anlaşılır ve öz olmasına dikkat edilmiştir. Buradan hareketle etkin vatandaşlık konularının ancak yerinde görerek öğretilmesi gerektiği, bu yüzden gezi-gözlem yönteminin etkililiğini ortaya koymaya yönelik bir çalışma yapmak gerekliliğine ihtiyaç duyulmuştur.

2. Bilgi Toplama. Önceki aşamada tespit edilen sorulardan hareketle problemin daha detaylı tanımlanması ve problemin çözümüne yönelik öneriler elde etmek amacıyla ilgili alanda veriler toplanmıştır. Verilerin toplanmasında; araştırmacı notları, öğrenci ödevleri/yazıları, günlükler, gözlem, anket gibi araçlardan faydalanılmıştır. Ayrıca bilgi toplamak için farklı platformlardan da yararlanılmıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezi, makaleler ve akademik kitaplardan faydalanılmıştır.

3. Bilginin Yorumlanması. Bu aşamada elde edilen bilgilere göre bir içerik analizi tekniği seçilmiş ve yapılan çalışmaların analizi yapılmıştır.

4. Eylem Planının Hazırlanması ve Uygulanması. Bu aşamada analiz sonuçları ve bunların yorumlanması araştırmacının ilgili uygulama veya sürece yönelik çözüm önerisi sunması ile ilgilidir. Araştırmacı, araştırma sırasında tespit edilen sorunların kaynaklarını ortadan kaldıracak önlemleri alır ve bu sürece yönelik sistematik bir plan hazırlar.

Bu araştırma iki kısımdan oluşmaktadır. Öğretmen 5. sınıf 6. ünite öğrenme alanı olan Etkin Vatandaşlık öğrenme alanına kadar olan kısımda her zamanki gibi

nasıl ders işleniyorsa o şekilde ders işlemiştir. Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında ise gezi-gözlem yöntemiyle ders işlenmiştir. İlk olarak 5. Sınıf 6.üniteye geçmeden önce öğrencilere gezi hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmacı öğretmen gezi için öğrenci velilerinden izin belgesi istemiştir (Bkz. Ek 1). İzin belgesiyle birlikte araştırmacı öğretmen, öğrenci velileriyle telefonla tek tek görüşmüş ve gezi hakkında bilgilendirmeler yapmıştır. Veli onay belgeleri toplandıktan sonra araştırmacı öğretmen, okul idaresini tekrardan bilgilendirip gezinin planını ve veli onay belgelerini teslim etmiştir. Gereken izinler alındıktan sonra 25.04.2023 tarihinde gezi yapılmaya karar verilmiştir. Geziye çıkılmadan önceki ilk derste öğrencilere bilgilendirme toplantısı yapılmış ve öğrencilerle beraber gezi boyunca uyulması gereken kurallar oluşturulmuştur. Bütün hazırlıklar tamamlandıktan sonra öğrenciler ilk olarak Sağlık Ocağına götürülmüştür. Sağlık Ocağında gerekli gözlemler yapıldıktan sonra öğrenciler, belediye binasına götürülmüştür. Gezi yaklaşık 3 saat sürmüştür. Gezi boyunca öğrenciler yanlarında göturdükleri günlük defterlerine dikkatlerini çeken şeylerle birlikte o anki duygu ve düşüncelerini de yazmışlardır. Araştırmacı öğretmen Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında gezi-gözlem yöntemini uygularken öğrenme alanındaki kazanımlara bağlı kalmıştır. Toplum için çalışanlar, yönetim birimleri, özgür düşünce, milli değerlerimiz bu öğrenme alanını oluşturan konulardır. Aşağıda, Tablo 4'te eylem araştırması öncesi araştırmacı öğretmenin yaptığı hazırlıklar gösterilmiştir.

Tablo 4

Eylem Araştırması Öncesi Yapılanlar

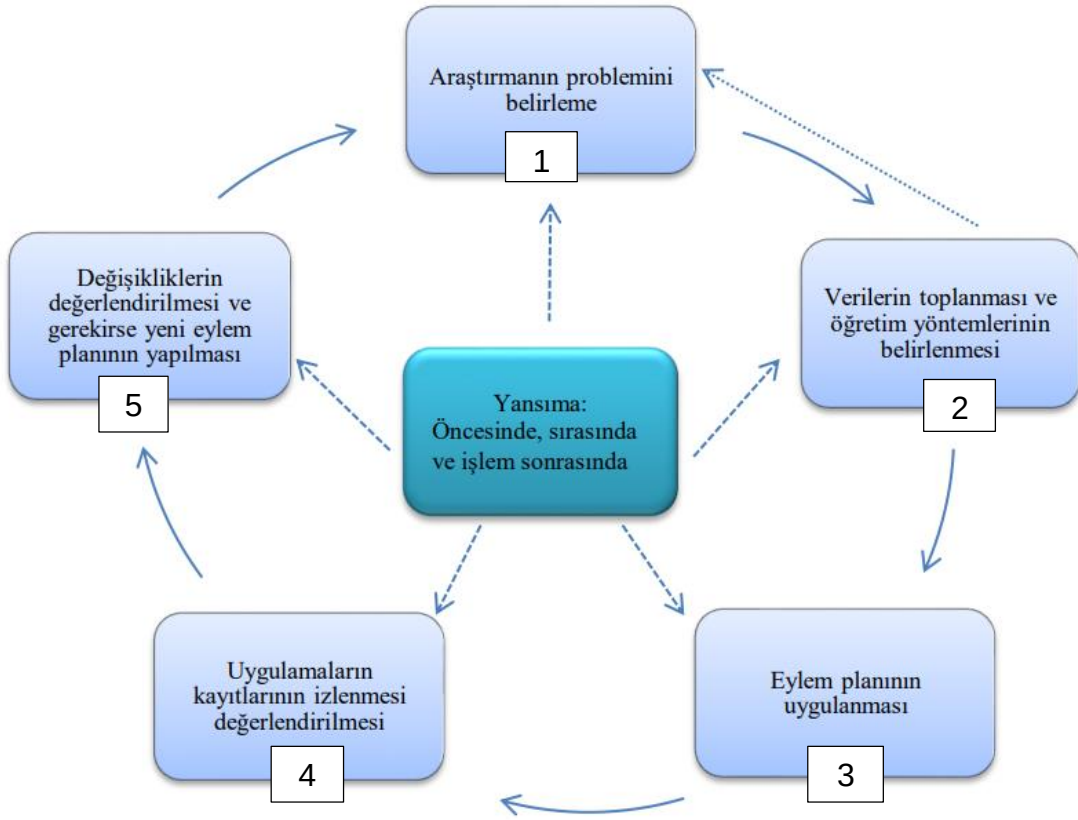
Tarih	Yapılan İşlemler
24.04.2023	Eylem araştırması konusunda danışman ile hazırlık toplantısı
28.04.2023	Ön algı/son algı sorularının oluşturulması sürecinde danışman ve alanda uzman akademisyenlerden görüş alma
05.05.2023	Algı anketleri hakkında öğretmen ve öğrenci görüşlerinin alınması ve ankete en son şeklini verme

Tablo 4'teki gibi araştırmacı öğretmen, eylem araştırması konusuna karar verirken gerek danışmanından gerekse alanında uzman akademisyenlerin de görüşleri

alınmıştır. Ayrıca algı anketlerinin hazırlanmasında da okulda bulunan öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri de alınmıştır.

5. Sonuçların Değerlendirilmesi. Uygulama ile birlikte istenilen sonuçlara ulaşip ulaşılmadığının değerlendirilmesi yapılmıştır. Ön algı ve son algı anketlerinde elde edilen sonuçlar içerik analizi tekniğiyle değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Elde edilen veriler önce kodlanmış olup daha sonra kodlamalarla beraber kategorilere ve alt boyutlara ayrılmıştır. İçerik analizinden sonra ortaya çıkan sonuçlar tablo şeklinde sunulmuştur. Öğrenci ve öğretmen görüşleri ise araştırmacı ve öğrenci günlükleri, betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Yapılan betimsel analiz sonuçları doğrultusunda araştırmacı ve öğrenci günlüklerinden alıntılar yapılarak verilerin desteklenmesi sağlanmıştır.

6. Sonraki Eylem Planının Hazırlanması. Yeniden tanımlanan sorunlara göre yeni bir eylem planı geliştirilmeli ve tekrar uygulanmaya konulmalıdır (Büyüköztürk vd. 2009). Eylem araştırması her ne kadar süreç içerisinde yaşanan bir soruna çözüm bulmayı temel alsa da sorunların ortadan kalkmasıyla biten bir süreç değildir. Bu bağlamda kişi süreç içinde sürekli kendini yenilemekte ve başına gelen problemlere veya durumlara karşı araştırma sürecini döngüsel olarak kontrol etmektedir. Eylem araştırmasının bu döngüsel yapısını Öztürk (2014, s. 116) şekil 2'deki gibi ortaya koymuştur.

Şekil 2.

Eylem araştırma döngüsü

Yukarıda görülen Şekil 2’den de anlaşıldığı gibi eylem süreci planlama, planın uygulanması, uygulama sonuçlarının izlenmesi ve bu sonuçların incelenip yorumlanarak araştırma sürecinin tekrarlanması mantığıyla çalışır. Bu nedenle araştırma sürecinde toplanan tüm bilgilerin sürekli yorumlanması ve sürecin buna göre planlanması ve planların uygulanması gerekmektedir (Öztürk, 2014).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun seçilmesinde “kolay ulaşılabilir veya elverişli” örneklem türü kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir veya elverişli örneklem tamamen mevcut olan, ulaşması hızlı ve kolay olan öğelere dayanır (Patton, 2005). Araştırma 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında Şırnak ili İdil ilçesine bağlı Çukurlu Deştadara Ortaokulunda gerçekleşmiştir.

5. sınıf statüsünde yer alan bir şubede bulunan 18 öğrenci ile ve bu sınıfın hem sosyal bilgiler dersine giren hem de sınıf rehber öğretmenliğini yapan kişi uygulamayı yapmıştır. Araştırmacı, öğrencilerin dersine girdiği için çalışma grubunu daha yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Bundan dolayı öğretmen yıllardır süregelen klasik öğretim yöntemlerinden sıyrılarak öğrencilerin isteklerini artıracak yeni yöntem ve tekniklerle dersini işlemek istemiştir. Ayrıca okula sağlanmış imkânlarla bakıldığında okul idaresinin akademik araştırmalara sağladığı önem ve desteğin çok önemli olduğu kanısına varılmıştır. Bundan hareketle okul idaresiyle iş birliği yapılarak gereken onay ve yasal izinler (Bkz. Ek 1) alındıktan sonra çalışmanın yürütülmesine karar verilmiştir. Bu araştırma için öğrencilerin gönüllü olmasına ve öğrencilerden elde edilecek yazılı verilerin kullanmasına dikkat edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin bilgileri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Çalışma Grubu Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kız	13	2,34
Erkek	5	0,9
Toplam	18	18

Tablo 5'te de görüldüğü şekilde çalışma grubu 13 kız, 5 erkek toplam 18 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırma 5/B şubesiyle gerçekleştirilmiştir. 5/B şubesinin tercih edilmesinde araştırmacının bu sınıfta haftada 3 saat derse girmesinin ve bu sınıfın rehber öğretmeni olmasının etkisi olmuştur. Ayrıca şube seçilirken ders programı dikkate alınmıştır. Bulgular yazılırken öğrencilerin adları yerine araştırmacı tarafından verilen kodlamalar kullanılmıştır. Tablo 6'da öğrenci günlüklerine ait öğrencilerin kodlamalarına ve cinsiyetlerine yer verilmiştir.

Tablo 6

Çalışmaya Katılan Öğrencilere Ait Bilgiler

Öğrenci Günlükleri		
Öğrenci Sayısı	Kodlama	Cinsiyet
Öğrenci	Ö1	Erkek
Öğrenci	Ö2	Kız
Öğrenci	Ö3	Kız
Öğrenci	Ö4	Kız
Öğrenci	Ö5	Kız
Öğrenci	Ö6	Erkek
Öğrenci	Ö7	Erkek
Öğrenci	Ö8	Kız
Öğrenci	Ö9	Erkek
Öğrenci	Ö10	Kız
Öğrenci	Ö11	Kız
Öğrenci	Ö12	Kız
Öğrenci	Ö13	Kız
Öğrenci	Ö14	Kız
Öğrenci	Ö15	Erkek
Öğrenci	Ö16	Kız
Öğrenci	Ö17	Kız

Tablo 6 incelendiğinde 5/B şubesinden toplamda 18 öğrenciden günlük toplanmıştır. Her bir günlük sahibine de kodlamalar verilmiştir.

Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması ve Uygulanması

Araştırmanın amacına ve yöntemine göre gezi, gözlem, günlük, ön gözlem ve gözlem değerlendirme anketi olmak üzere dört farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Nitel araştırmaların bir nedeni de tek bir veri toplama aracı yerine birden fazla veri toplama aracının kullanılmasıdır. Creswell'e (2016) göre nitel araştırmacılar tek bir bilgi kaynağına güvenmek yerine, verileri röportajlar, gözlemler ve belgeler gibi çeşitli formatlarda toplarlar. Dolayısıyla birden fazla veri toplama aracının kullanılması durumunda bir veri toplama aracının olumsuzluğu diğer veri toplama aracı tarafından dengelenmiş olur (Öztürk, 2014). Veri toplama araçları Şekil 3'teki gibi aşağıda verilmiştir.

Şekil 3.

Veri toplama araçları

Verilerin Toplanması

Araştırmacı ve Öğrenci Günlükleri

Çalışmanın başlamasına karar verilmesinden itibaren veriler toplanmaya başlanmıştır. İlk olarak günlüklerin nasıl tutulması ve bu konuda nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda öğrencilerle bir toplantı düzenlenmiş ve bu konuda bilgiler verilmiştir. Öğrencilere günlüklerini yazmaları konusunda onlara rehberlik edecek bir yönerge araştırmacı tarafından hazırlanmış (Bkz. Ek 2) ve her bir öğrenciye bir tane günlük defteri uygulamanın gerçekleştirileceği ilk hafta dağıtılmıştır. Daha sonra gezi boyunca hem öğrenciler hem de öğretmen tarafından günlük tutulmuştur. Araştırma süresi boyunca öğrencilerden günlüklerini aksatmamaları ve planlı yazmaları için araştırmacı tarafından belli aralıklarla hatırlatmalarda bulunulmuştur. Bu günlüklere o anki duygu ve düşüncelerini eklemişlerdir. Günlükler, araştırmacı ve öğrencilerin çalışma boyunca meydana gelen değişimleri ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Bu sayede araştırmacı öğretmen her günün sonunda topladığı günlüklere bakarak öğrencilerin içinde bulunduğu durum ile ilgili bilgi sahibi olmuştur.

Günlükler araştırmacıların kendi eylemleri üzerinde derinlemesine düşünme fırsatı sağlaması bakımından oldukça fayda sağlayan bir araçtır. Genellikle kişiler yaptıkları işlerle o kadar içli dışlı oldukları için yaptıkları şeyleri sorgulamazlar. Bundan dolayı kişinin çok yakınında olduğu için kendi pratiğiyle ilgili büyük resmi kaçırmasına neden olmuştur. Araştırma günlükleri araştırmacıların kendilerini sorgulamalarını sağlar (Öztürk, 2014).

Araştırmanın bitiminden sonra daha önce araştırmacı tarafından her bir öğrenciye dağıtılan toplamda 18 günlük defteri toplanmıştır. Araştırmanın başlamasından bitimine kadar her öğrencinin yazacağı günlük toplam 5'tir. Ancak araştırmanın sürdürüldüğü haftalarda bazı öğrencilerin farklı vakitlerde okula farklı nedenlerden ötürü gelmemesinden dolayı öğrenci başına tutulan günlük sayısında çeşitlilik meydana gelmiştir. Okula çeşitli nedenlerden gelemeyen öğrencilere diğer etkinliklerde günlük tutmaları istenmiş ve toplanmıştır.

Ön Algı ve Son Algı Anketleri

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan ön algı anketi ve son algı anketi kullanılmıştır. Başvuru sonundaki son denetim soruları, ön algı

sorularıyla aynıdır. Gözlem öncesi ve sonrası çalışmalara toplam 18 öğrenci katılmıştır. Ön algı anketini tamamlamadan önce öğrencilere yanıtlarını etkileyecek konuyla ilgili herhangi bir ipucu verilmedi. Uygulama dışında öğrencilere isteğe bağlı anketi yanıtlamaları için 40 dakika süre verilmiştir. Uygulama süresi sonunda öğrencilerin kesin anlamalarını kontrol etmek amacıyla uygulama süresi dışında 40 dakikalık ders süresi bırakılmıştır. Araştırmacı, hem gözlem öncesi hem de gözlem sonrası anketleri doldururken öğrencilere formun bir sınav olmadığını ve herhangi bir not verilmediğini, soruların cevaplarını diledikleri gibi yazmakta özgür oldukları araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Ön algı ve son algı anketi (Bkz. Ek 3) gösterilmiştir.

Öğrenci Proje Ödevleri

Veri toplama araçlarından bir başka yöntem de proje ödevi hazırlama sürecidir. Projenin nasıl hazırlanması gerektiği ile ilgili çalışma grubuna bilgi verilmiştir. Proje hazırlama sürecinde öğretim programından, ders kitabından ve tezlerden yararlanılmıştır. Öztaşçı (2017)'nin yazdığı *“Yerel Tarih Yöntemini Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulamaya Koymak: Bir Eylem Araştırması”* adlı yüksek lisans tezi benzer çalışmalardan biridir. Ayrıca Aslan (2022)'nin da yazdığı *“5. Sınıf Öğrencilerinin Dijital Becerilerinin Geliştirmesine Yönelik Bir Eylem Araştırması”* adlı yüksek lisans tezi de benzer çalışmalar arasında gösterilebilir. Sosyal bilgiler dersi 5. sınıf 6. ünitenin ilk konusu olan “Toplum İçin Çalışanlar” konusu için ilk önce sınıf 4 gruba ayrılmıştır. Daha sonra her bir gruba farklı konular verilmiş, konuları bir hafta süre içerisinde araştırıp afiş haline getirmeleri istenmiştir. Öğrenciler kendilerine verilen proje konularını gerçekleştirmek için bir haftalık süre boyunca çalışmışlardır. Bu çalışma esnasında öğrenciler okulda bulunan öğretmenlerden, internet ortamından ve ders kitaplarından faydalanılmıştır. Proje sonunda öğrencilerin Toplum İçin Çalışanlar adlı konudan neler öğrendikleri “Projemi Değerlendiriyorum” etkinliği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

(Bkz. Ek 5). Bu etkinlik sayesinde araştırmacı, öğrencilerin yaptıkları projeler hakkında detaylı bilgi sahibi olmalarına katkı sağlamıştır. Daha sonra öğrenciler yaptıkları projelerini sınıfta sergilemişlerdir. Araştırmacı öğretmen, öğrencilerle beraber okulda bulunan diğer öğretmenlere sergi ziyareti için tek tek davet mektubu (Bkz. Ek 6) yollamıştır. Ayrıca projeleri yapan öğrencilerin isteyen diğer arkadaşlarını da sergiye davet edebileceği belirtilmiştir. Sergi gününde proje sahipleri kendi aralarında bir konuşmacı seçerek projelerini gelen ziyaretçilere anlatmışlardır.

Yaklaşık bir saat süren sergide öğrencilerin heyecanlandığı ve motivasyonlarının arttığı araştırmacı tarafından tutulan günlükte yer almıştır. Ayrıca hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin “Toplum İçin Çalışanlar” adlı konuyla ilgili daha detaylı bilgiye sahip oldukları gözlemlenmiştir. Proje sergisinin bitiminde de araştırmacı, öğretmen ve öğrenciler, duygu ve düşüncelerini günlüklerine yazmışlardır.

Sınıf İçi Etkinlikler

5. sınıf sosyal bilgiler dersinde “Etkin Vatandaşlık” öğrenme programına yönelik hedef ve kazanımlar doğrultusunda öğrencilere uygulama yapmaları amacıyla sınıf içinde çeşitli etkinlik çalışmaları hazırlanmıştır. Etkinliklerin oluşturulması aşamasında iki alan uzmanı ve üç sosyal bilgiler öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Etkinliklerin hazırlanması süresince 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanına bağlı olan 4 kazanım dikkate alınarak hazırlanmıştır. Her kazanıma yönelik de bir sınıf içi etkinlik hazırlanmıştır. Hazırlanan etkinlikler sayesinde öğrencilerin konu ile ilgili bilgi ve beceri düzeyleri ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve öğrencilerin konuyu farklı öğretim yöntemleri sayesinde daha iyi algılamaları sağlanmaya çalışılmıştır. Aşağıda tablo 7’de sınıf içi etkinliklerin detaylı bilgileri gösterilmiştir.

Tablo 7

Kazanımlar ve Sınıf İçi Etkinliklerin Uygulanması ile İlgili Aşamaları

Etkinlik sayısı	Kazanımlar	Sınıf İçi Etkinlikler
1.Etkinlik	1) Bireysel ve toplumsal gereksinim ile bu gereksinimin sağlanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir	•Afiş Hazırlama
2.Etkinlik	2) Yaşadığı yerin yönetim departmanlarının temel görevlerini açıklar.	•Drama
3.Etkinlik	3) Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar	•Slogan oluşturma
4.Etkinlik	4) Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklal Marşı’na değer verir.	•Çizgi Film İzletme

Tablo 7’de de görüldüğü gibi kazanımlar konusunda öğrencilerin konu ile ilgili farklı faaliyetler yapması sağlanarak öğrencilerdeki bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri geliştirilmeye çalışılmıştır.

Ortaokullarda sosyal bilgiler dersi haftada 3 ders (40’+40’+40’) saatini kapsamaktadır. Sınıf içi etkinlikler de ders programına göre düzenlenmiştir. Buna göre ders programının haftalık dağılımı bir gün için 1 saat, diğer gün için ise 2 saat şeklinde oluşturulmuştur. Bundan dolayı 1. saatin denk geldiği ders günü araştırmacı öğretmen konu anlatımı yapmış, 2. saatin denk geldiği gün ise sınıf içi etkinliklerin uygulanması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca her etkinliğin sonunda da araştırmacı öğretmen ve öğrenciler tarafından günlükler tutulmuştur. Günlüklerin sistematik olarak yazılması için etkinliklerin hemen uygulamanın ardından doldurulmasına dikkat edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri ön ve son anket, araştırmacı ve öğrenci günlükleri, sınıf dışı etkinlikler, sınıf içi etkinlikler, öğrenci ödevlerindeki bilgilerden hareketle toplanmıştır. Toplanan verilerin analiz edilmesinde, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin temel gayesi birbirine benzeyen verileri belirli kelimeler ve görüşler doğrultusunda bir araya getirmek, bunları okuyucunun anlayacağı bir şekilde düzenlemek ve yorumlamaktır (Sözbilir, 2009, s. 7). Araştırmacıların ve öğrencilerin günlükleri betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz sayesinde görüşülen bireylerin betimsel bulguları değerlendirilerek içerik analizi tekniğiyle materyal tanımlanmaya çalışılmıştır. Benzer olarak algılanan ve birbiriyle ilişkisi olan bilgiler, belirli kavram ve temalar ekseninde ilişkilendirilerek yorumlanır (Altunışık vd. 2010). Yapılan betimsel analiz sonuçları doğrultusunda araştırmacı ve öğrenci günlüklerinden alıntılar yapılarak verilerin desteklenmesi sağlanmıştır. Ayrıca günlükler, alanında uzman olan bir kişiyle değerlendirilmiştir. Ön algı ve son algı anketlerinde ortaya çıkan sonuçlar içerik analizi yöntemiyle değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Elde edilen veriler önce kodlanıp daha sonra kodlamalardan hareketle kategorilere ve alt boyutlara ayrılmıştır. İçerik analizinden sonra elde edilen sonuçlar tablo halinde sunulmuştur. Öğrencilerin “Toplum İçin Çalışanlar” adlı proje ödevlerine yönelik görüşleri betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Öğrencilerin ankete verdiği yanıtlar araştırmacı tarafından okunmuş ve veriler kodlanmıştır.

Araştırmacı tarafından analizler incelenmiş daha sonra güvenirliğinin kontrol edilmesi için ise bir uzman görüşüne başvurulmuştur. Veriler, araştırmacı tarafından analiz edildikten sonra analizlerin tarafsızlığını ve güvenirliğini sağlamak amacıyla dokümanların analizi bir uzman tarafından tekrar kontrol edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ulaşılan kod, tema ve kategoriler araştırmacının elde ettikleriyle karşılaştırılmış ve kodlayıcı güvenirlik kat sayısı hesaplanmıştır. Bu doğrultuda kat sayının %70 üzerinde olması durumunda araştırmacının elde ettiği veri analizi güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994, s. 64). Ayrıca araştırmada geçerlilik durumu da göz önünde bulundurulmuştur. Çeşitli nitel veri toplama araçları kullanılmıştır. Bu veri toplama araçlarından; açık uçlu kavrama öncesi ve sonrası anketler, araştırmacı ve ğrenci günlükleri ve ğrenci proje değerlendirme anketleri kullanılmıştır. Söz konusu veri toplama araçlarından elde edilen verilerin birbirini destekleyip desteklemediği kontrol edilerek geçerliliği artırılmaya çalışılmıştır.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde eylem araştırması sürecinde ulaşılan bulgulara ve bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir. Bulgular, araştırmanın hedeflediği sorulara uygun bir şekilde bir araya getirilerek düzenlenmiştir.

Ön Algı ve Son Algı Anketleri Sonuçlarına Göre Öğrencilerin Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanına İlişkin Görüşleri

Eylem Araştırması Hazırlık Süreci

Bu çalışmanın amacı, gezi-gözlem yöntemini sosyal bilgilerde araştırmaya koymaktır. Bu araştırmanın sağlıklı yürümesi adına eylem araştırması için bazı ön hazırlıklar yapılmıştır. Hazırlık sürecinin başında neler yapılacağı, ne tür etkinlikler yapılacağı ile ilgili araştırmacı tarafından bir plan hazırlanmıştır. Bu plan, aşağıda Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Eylem Araştırması Kapsamında Yapılanlar

Hafta	Konu	Etkinlik
I. Hafta	Hazırlık aşaması	➤ Öğrenciler ile toplantı
		➤ Ön algı anketinin uygulanması
II. Hafta	Toplum için çalışanlar	➤ Afiş (proje) hazırlama
III. Hafta	Yönetim birimleri	➤ Sınıf içinde muhtarlık seçiminin canlandırılması
IV. Hafta	Özgür düşünce	➤ Sınıf içi etkinlikler ➤ Slogan oluşturma
V. Hafta	Milli değerlerimiz	Sosyal Bilgiler öğretmeninin bayrak ve istiklal Marşı ile ilgili çizgi film gösterisi
VI. Hafta	Sergi	➤ Yapılan çalışmaların sergilenmesi Araştırmacı ve öğrenci günlüklerinin toplanılması
VII. Hafta	Genel değerlendirme	➤ Son algı anketinin yapılması ➤ Genel değerlendirme Öğrenci görüşlerinin alınması

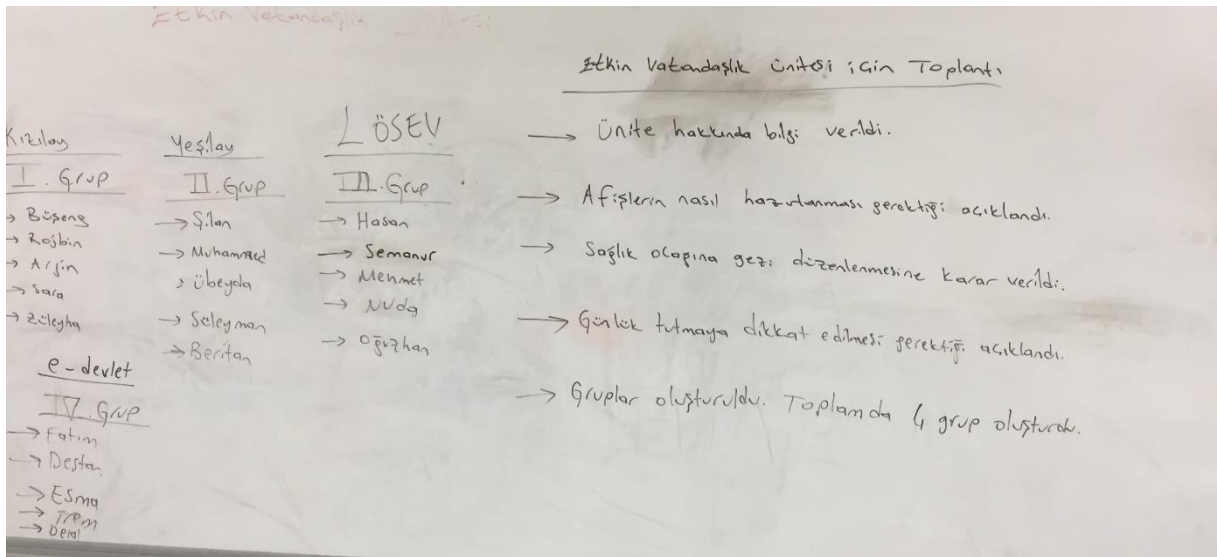
VIII. Hafta	Araştırmacının Görüşleri	➤ Sağlık ocağına gezi düzenleme ➤ Belediye binasına gezi düzenleme
------------------------	-------------------------------------	---

Yukarıda Tablo 8’de de gösterildiği gibi eylem planı süreci yedi hafta sürmüştür. Her hafta için ayrı ayrı etkinlikler yapılmıştır. Etkinlikler yapılırken o hafta işlenecek konuya bağlı kalınmaya dikkat edilmiştir. Eylem araştırmasının hazırlık aşamasında öğrencilerle bir toplantı yapılmıştır.

Öğrencilerle Toplantı

Eylem araştırmasına başlanmadan önce sürecin aksamaması ve düzgün yürümesi için öğrencilerle bir toplantı düzenlenmeye karar verildi. Bu toplantıda, yapılacak araştırma hakkında bilgiler verildi. Araştırmacı tarafından düzenlenen plan öğrencilerle paylaşıldı. Bu plana göre hareket edilmesi ve bu plana uyulması için öğrencilerle beraber kurallar düzenlendi. Daha sonra ilk uygulanacak plan olan ön algı anketi hakkında bilgi verildi. Bu anketin ne işe yaradığı araştırmacı tarafından bilgilendirildikten sonra ön algı anketinin uygulanmasına karar verilip haftanın ilk sosyal bilgiler dersinde ise ön algı anketi uygulanmıştır. Aşağıda öğrencilerle yapılan toplantı ve öğrencilere uygulanan ön algı anketi ile ilgili fotoğraflar sunulmuştur.

Fotoğraf 1 Öğrencilerle Yapılan Toplantı Sonucunda Alınan Kararlar

Öğrencilerle yapılan toplantıda alınan kararlar tahtaya yazılmış, öğrencilerin bu kuralları unutmaması için de defterlerine yazmaları gerektiği araştırmacı tarafından hatırlatılmıştır.

Fotoğraf 2 Toplantıda Alınan Kararların Değerlendirilmesi

Toplantı sonucunda alınan kararlar değerlendirilmiş, ön algı anketi hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır.

Fotoğraf 3 Ön Algı Anketinin Uygulanması

Sosyal bilgiler 5. sınıf öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı boyunca yapılan uygulamaların öğrenciler üzerindeki değişimini ortaya çıkarmak gayesiyle araştırma öncesi ve sonrasında uygulanan ön algı ve son algı anketlerine verilen cevaplar analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre bölümler ve kodlamalar sınıflandırılıp tablolar şeklinde sunulmuştur. “*Sivil toplum kuruluşu*

denilince aklınıza ne gelmektedir?” sorusuna verilen cevapların analizi Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9

Sivil Toplum Kuruluşu Hakkındaki Öğrenci Görüşleri (f=18)

Öğrenci Görüşleri	Ön Algı f	Son Algı f
Yardımlaşmak	7	2
Toplumla ilgili kararlar alıyorlar	1	2
Kan bağıışı yapar	4	-
Kötü alışkanlardan korur	1	-
Kâr amacı olmadan çalışan kurumlardır	-	2
Topluma faydalı olması için çalışan kurumlardır	3	1
Herhangi bir kuruma bağlı olmayan gönüllü kuruluşlardır	2	6
İnsanların daha iyi koşullarda yaşamasını sağlayan örgütlerdir	-	2
Temsil ettiği kitlenin haklarını savunmak	-	3
Toplam	18	18

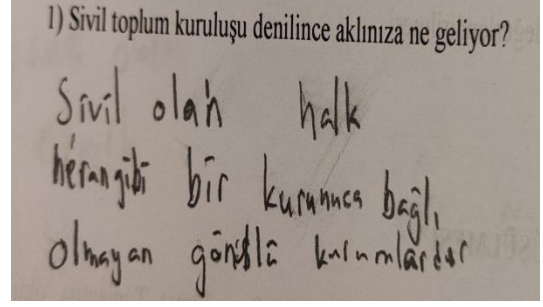
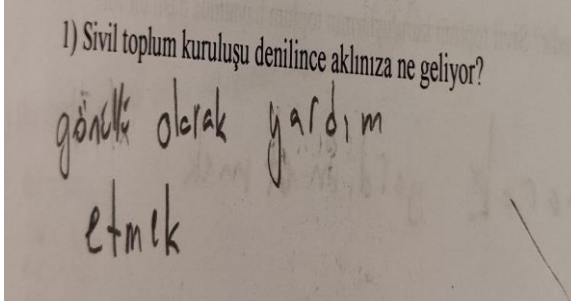
Sosyal bilgiler dersinde 5. sınıf öğrencilerinin gezi-gözlem yöntemini sosyal bilgiler dersinde uygulamaya koymak amacıyla gerçekleştirdiği eylem araştırması öncesi, 5. sınıf “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı ile ilgili olan sivil toplum kuruluşunun ne olduğunu ortaya çıkarmak için ön ve son algı anketi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre uygulama öncesinde öğrenciler, sivil toplum kuruluşu hakkında daha çok “yardımlaşmak” (f:7) ve “kan bağıışı yapar” (f:4) cevaplarını vermişlerdir. Daha sonra “topluma faydalı olması için çalışan kurumlardır” (f:3) ve “herhangi bir kuruma bağlı olmayan gönüllü kuruluşlardır” (f:2) cevabını vermişlerdir. Uygulama öncesi algı anketine verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin “sivil toplum kuruluşları” konusunda kapsamlı bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Uygulama sonrası algı anketine verilen cevaplar incelendiğinde ise öğrencilerin “sivil toplum kuruluşları” konusunu “bir kuruma bağlı olmayan gönüllü kuruluşlar (f:6), temsil edilen kitlenin hakkını savunan kuruluşlar (f:3) şeklinde tanımladıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan konuyu kavradıkları anlaşılmaktadır. Öğrenciler ile yapılan

görüşmeler ulaşılan bu bulguyu desteklemektedir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan alınan doğrudan alıntılar incelendiğinde:

Tablo 10

Sivil Toplum Kuruluşu ile İlgili Öğrenci Görüşleri

	Ön algı	Son algı
Ö2	1) Sivil toplum kuruluşu denilince aklınıza ne geliyor? İnsanlara yardım eden insanların hayatını kurtaran parayla çalışmıyor	1) Sivil toplum kuruluşu denilince aklınıza ne geliyor? Bağımsız bir sivil toplumun sosyal alanda çevre, kültür, sanat, hukuk, sağlık ve kadın hakları gibi pek çok alanda çeşitli çalışmalar yürütür
Ö5	1) Sivil toplum kuruluşu denilince aklınıza ne geliyor? Yardımlaşma insanlara yardım etmektir sivil toplum yardımlaşma demektir.	1) Sivil toplum kuruluşu denilince aklınıza ne geliyor? Sivil Toplum gönüllüğe esasına dayalı çalışmak zorunlu değildir gönüllü kuruluştur.
Ö18	1) Sivil toplum kuruluşu denilince aklınıza ne geliyor? Toplumla ilgili kararlar alıyorlar Topluma yardım ederler	1) Sivil toplum kuruluşu denilince aklınıza ne geliyor? Toplumla ilgili kararlar alır
Ö7	1) Sivil toplum kuruluşu denilince aklınıza ne geliyor? İnsanların birbirlerine kan bağı, yardımlaşma, bönbrek yardım yapması yani insanların birbirlerine yardım etmesi	1) Sivil toplum kuruluşu denilince aklınıza ne geliyor? Halkın bir araya gelerek oluşturmuş olduğu, amaç doğrultusunda daha iyi yaşam koşulları hedefleyen yasal örgötlere verilen isimdir.

Sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili ön algı anketine verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin konuyu sınırlı kavramlarla ile açıklamaya çalıştıkları; son algı anketine verilen cevaplarda ise farklı ve bilimsel kavramların kullanıldığı tespit edilmiştir.

Ön ve son algı anketinin 2. sorusu olan “Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?” sorusuna verilen yanıtların analiz sonuçları aşağıdaki tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11

Çocukların Sahip Olduğu Haklar Hakkında Öğrenci Görüşleri Tablosu (f=18)

Öğrenci Görüşleri	Ön Algı f	Son Algı f
Düşünce Hakkı	1	1
Yemek Hakkı	2	1
Oyun Hakkı	8	15
Eğitim Hakkı	10	17
Sağlık Hakkı	6	8
Yaşama Hakkı	1	3
Vatandaşlık Hakkı	1	-
Arkadaş Hakkı	-	2
Sevgi Hakkı	-	1
Özgürlük Hakkı	3	-
Beslenme Hakkı	4	-
Eğlenme Hakkı	1	1
Toplam	45	43

Tablo 11 incelendiğinde öğrencilerin sahip oldukları hakları ön algı ve son algı anketleri sonucunda daha çok benzer kavramlar (eğitim hakkı, oyun hakkı, sağlık hakkı) ile açıkladıkları tespit edilmiştir. Son algı anketinde bu hakları ifade eden öğrenci sayısında artış olmuştur. Bu artışın olmasında öğrencilere yönelik yapılan bilgilendirici etkinliklerin etkili olduğu düşünülmektedir. Öğrenciler temel haklar içinde bile öncelikli olan hakları daha çok ön plana çıkarmaya çalışmışlardır.

Ulaşılan bulguları destekler nitelikte öğrencilerden doğrudan alıntılar aşağıda verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 11'deki öğrenci görüşleri incelendiğinde ön algı anketinde 45 farklı cevap, son algı anketinde ise 43 farklı cevap vardır. Tablo 11'de verilen bilgilere bakıldığında ön algı ve son algı anketindeki cevaplarda bir değişimin olduğu görülmektedir. Buradan hareketle ön algı anketindeki cevaplara bakıldığında öğrencilerin çocuk hakları denilince akıllarına daha çok eğitim hakkının (f:10) geldiği daha sonrasında ise oyun hakkının (f:8) geldiği anlaşılmaktadır. Ayrıca eğitim hakkı ve oyun hakkından sonra da çocuk hakları olarak sağlık hakkının (f:6) akıllarına geldikleri verilen cevaplarda görülmektedir. Son algı anketindeki öğrenci cevaplarına bakıldığında ise bazı değişikliklerin olduğu görülmektedir. Çocuk hakları denilince öğrencilerin akıllarına ön algı anketindeki gibi daha çok eğitim hakkının (f:15) geldiği, daha sonra oyun hakkının (f:13) geldiği, sağlık hakkının da (f:8) ön plana çıktığı görülmektedir. Öğretim sürecinde uygulanan ön algı ve son algı anketlerinde bir çocuk olarak sahip olduğunuz hakların neler olduğu ile ilgili öğrencilerin görüşlerini ortaya çıkaran bazı örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 12

Çocuk Hakları ile İlgili Öğrenci Görüşleri

Ön algı	Son algı
---------	----------

10

2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?

okul hakkı meslek hakkı
sağlık hakkı

2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?

Düzenli bir eğitim
ala bilmek

$$\begin{array}{c} \infty \\ \vdots \\ 0 \end{array}$$

2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?

Göçle Hüketleri, Çyün Hüketleri, Okul Hüketleri, Toplum Hüketleri,

2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?

Hok kavramı deyince aklımıza çocuk hatları geliyor

- Sağlık hâkemi
- Eğitim hâkemi
- Oyun hâkemi

Ö13

2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?

0 Jun Hakk' Jafarlan ma Velti

2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?

2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar:

- Oyun Hakkı, eğitim Hakkı, özgürlük Hakkı
- Beslenme Hakkı, giyim Hakkı, Sağlık Hakkı

Ö16

2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?

Gecuya hazi deula gideriz.

oyn oynamak bizim hakkımızdır.

2) Bir çocuk olarak sahip olduğumuz haklar nelerdir?

2) Bir çocuk olarak sahip olduğumuz haklar nelerdir?

Eğitim hakkı, barınma hakkı, düşünme hakkı, yaşam hakkı

Ö18

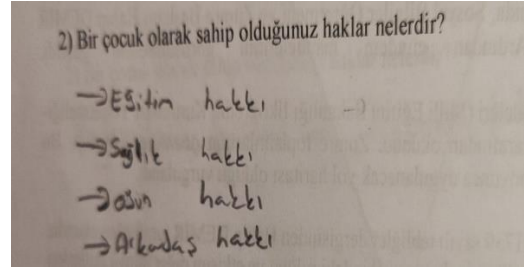
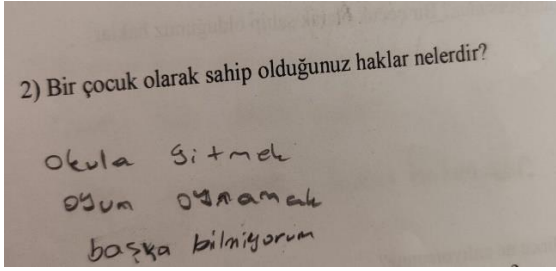
2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?

hak iyi bir şeydir

- Okula gitmek
- Öderler; yapmamak
- Olurmu yapmamak

2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?

- legitim hak
- yasa hak
- yasa yasa hak
- sivil hak

Çocuk hakları ile ilgili öğrenci görüşlerindeki ön algı ve son algı anketi incelendiğinde, ön algı anketinde öğrencilerin bir çocuk olarak sahip olduğu haklar konusunda kısıtlı bilgilere sahip olduğu görülmüştür. Öğrencilerin verdikleri cevapların genelde benzer olduğu ve örneklerin birbirini tekrar ettiği anlaşılmıştır. Öğrenciler, özellikle oyun haklarının olduğunu belirtmişlerdir. Oyun hakkı çocukların önemli haklarından biridir. Fakat çocukların daha fazla hakları mevcuttur. Bundan dolayı yapılan etkinlikler sayesinde diğer haklarının farkına varmalarına yardımcı olmuştur.

Ön ve son algı anketinin 3. sorusu olan “Katılım hakkı denilince ne anlıyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtların analiz sonuçları aşağıda Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13

Katılım Hakkı ile İlgili Öğrenci Görüşleri (f=18)

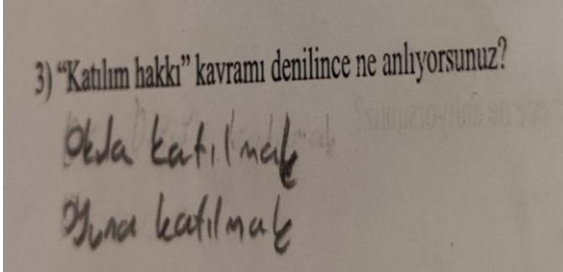
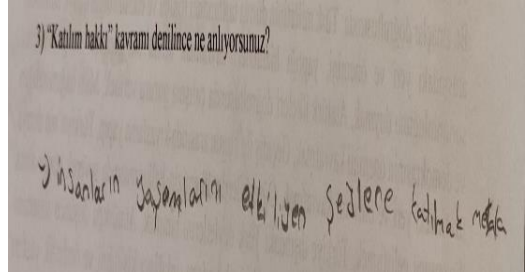
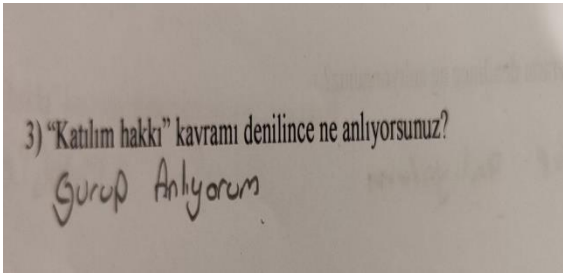
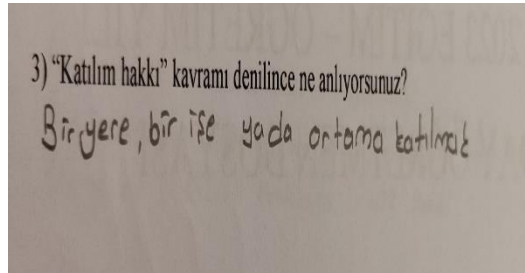
Öğrenci Görüşleri	Ön Algı f	Son Algı f
Oyuna katılmak	6	2
Bir gruba katılmak	5	-
Bilmiyorum	3	-
Derse katılmak	2	-
Okula katılmak	2	-
Bir şeye katılmak	1	-
Bir yere katılmak	1	4
Derse katılmak	2	-
İlgili konulara katılmak	1	4
Seçme ve seçilmedir (oy kullanma)	1	8
Birden fazla kişinin düşüncelerini anlatmak	-	1

İnsanların yaşamlarını etkileyen şeylere katılmak	-	3
Toplam	24	22

Ön algı anketi sonucunda öğrencilerin katılım hakkını oyuna katılmak I(f:6) ve bir gruba katılmak (f:5) kavramları ile açıkladıkları; son algı anketinde ise katılım hakkını oy kullanma (f:8), bir yere katılmak (f:4), ilgili konulara katılmak (f:4) kavramları ile açıkladıkları görülmektedir. Alınan eğitim sürecinden sonra öğrencilerin katılım kavramını oy kullanma ile ilişkilendirmeleri bu hakkı zihinlerinde somutlaştırdıkları anlamına gelmektedir. Ön algı anketinde katılımı “bir şeye katılma” olarak soyut ifadelerle tanımlayan öğrencilerin ön algı anketinden sonra katılım kavramını daha net ifadelerle açıkladıkları görülmektedir. Öğretim sürecinde uygulanan ön algı ve son algı anketlerinde ‘katılım hakkı’ ile ilgili düşüncelerin neler olduğu ile ilgili öğrenci görüşlerini ortaya çıkaran bazı örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 14

Katılım Hakkı ile İlgili Öğrenci Görüşleri

	Ön Algı	Son Algı
Ö17		
Ö8		

Ö14

3) "Katılım hakkı" kavramı denilince ne anlıyorsunuz?
mesela bir oyuna katılma hakkım var.

3) "Katılım hakkı" kavramı denilince ne anlıyorsunuz?
her hangi bir şeyde söz sahibi olmaktır
mesela oy kullanmak

Ö2

3) "Katılım hakkı" kavramı denilince ne anlıyorsunuz?
mesela birisi arkadaşına iftira atarsa ve arkadaşım
yapmadıysa ona katılıp arkadaşım yapmadı derim.

3) "Katılım hakkı" kavramı denilince ne anlıyorsunuz?
Bir yandan demokratik sistemlerin vazgeçilmezi olarak
seçme ve seçilme hakkını ifade eder.

Ö5

3) "Katılım hakkı" kavramı denilince ne anlıyorsunuz?
- oyuna katılmak
- derse katılmak
- sınıfa katılmak

3) "Katılım hakkı" kavramı denilince ne anlıyorsunuz?
mesela beni ilgilendirmeyen
şeylere karışmamış olmak.

Ö7

3) "Katılım hakkı" kavramı denilince ne anlıyorsunuz?
Bir gruba katıldığımızda "Katılım Hakkını"
kullanıyoruz

3) "Katılım hakkı" kavramı denilince ne anlıyorsunuz?
Katılım hakkı bir yandan
seçme ve seçilme'dir.

Ö15

3) "Katılım hakkı" kavramı denilince ne anlıyorsunuz?
oyun oynarken hep herkes katılır.

3) "Katılım hakkı" kavramı denilince ne anlıyorsunuz?
istediğim bir şeyi katılmak.

Katılım hakkı ile ilgili öğrenci görüşlerindeki ön algı ve son algı anketine verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin ön algı anketinde katılım hakkını tam olarak anlamadıkları anlaşılmaktadır. Öğrenciler, katılım hakkını özellikle oyun hakkı ve bir gruba katılma hakkı olarak anlamışlardır. Son algı anketinde ise öğrencilerin verdikleri

cevaplar incelendiğinde konuyla ilgili bilgi seviyelerinde artış meydana geldiği, katılım hakkını iyi kavradıkları ve farklı tarzda örnekler verdikleri gözlemlenmiştir.

Ön ve son algı anketinin 4. sorusu olan “Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayınız.” sorularına verilen yanıtların analiz sonuçları aşağıdaki tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15

Düşünce Özgürlüğü ile İlgili Öğrenci Görüşleri Tablosu (f=18)

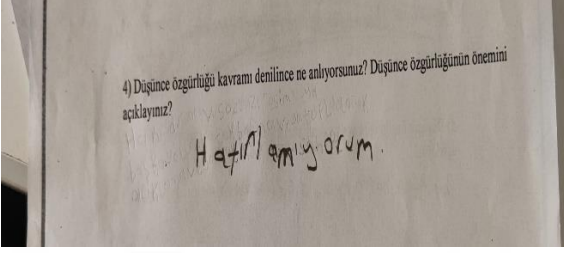
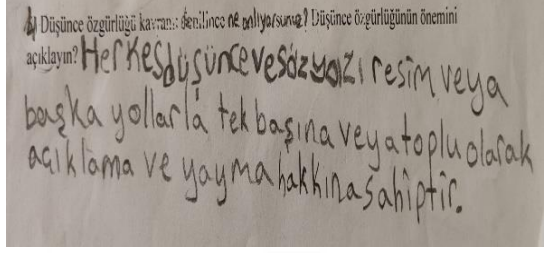
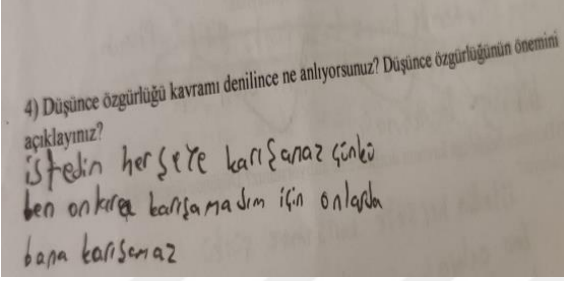
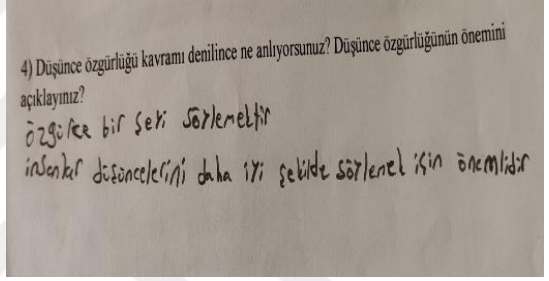
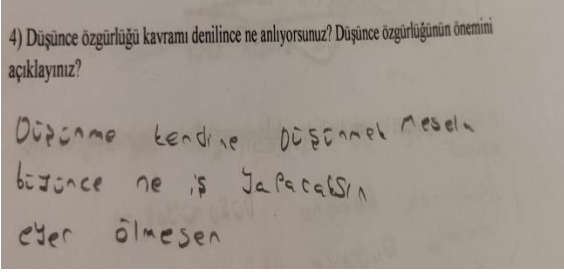
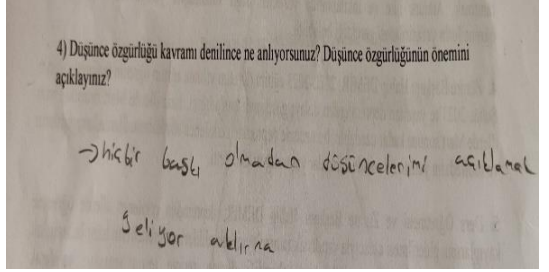
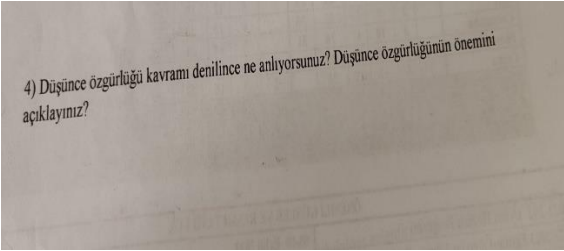
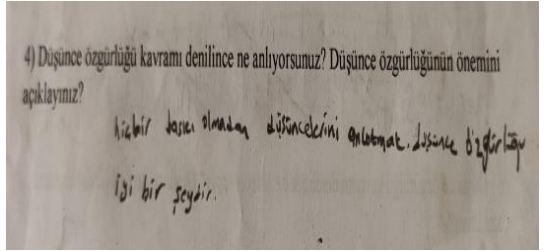
Öğrenci Görüşleri	Ön Algı f	Son Algı f
İstediği gibi düşünmek	4	5
Özgür olmaktır	3	3
İstediklerini söylemek	2	-
Sonsuz düşünme bilme	2	-
Düşüncelerini açık açık belirtmek	3	1
Bir haktır	-	1
Hiçbir baskı olmadan düşünme bilme	1	6
Konuşmaya verilen düşünceler	-	2
Fikri yok	3	-
Toplam	18	18

Tablo 15’teki öğrenci görüşleri incelendiğinde ön algı ve son algı anketine verilen cevaplarda farklılıkların meydana geldiği görülmektedir. Yapılan çalışmada düşünce özgürlüğü ile ilgili öğrenci görüşlerinde ön algı anketine verilen cevapların doğru sayısının fazla olmadığı ancak son algı anketinde doğru sayısının arttığı tespit edilmiştir. Buna göre ön algı anketinde en fazla tekrar edilen cevabın *istediği gibi düşünmek* (f:4) olduğu görülmektedir. Son algı anketine bakıldığında ise en fazla tekrar edilen cevap *hiçbir baskı altında olmadan düşünmek* (f:6)’tır. Böylece son algı anketindeki doğru cevap sayılarında da artış yaşandığı görülmüştür. Ayrıca ön algı anketinde 3 öğrencinin de fikir belirtmediği görülmektedir. Son algı anketindeki sonuçlara bakıldığında daha önce fikir belirtmeyen öğrencilerin hepsinin de fikir belirttiği görülmektedir. Öğretim sürecinde uygulanan ön algı ve son algı anketlerinde

'düşünce özgürlüğü' kavramı ile ilgili öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkaran bazı örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 16

Düşünce Özgürlüğü ile İlgili Öğrenci Görüşleri

	Ön Algı Anketi	Son Algı Anketi
Ö11		
Ö14		
Ö17		
Ö4		

Ö2

4) Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayınız?
Mesela bir ev alıcam iyice düşünüyorum kendime güzel ama pahalı olmayan bir ev alıyorum.

4) Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayınız?
Kimsenin bize karışmadan düşüncelerimizi söylememize izin vermesi

Ö6

4) Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayınız?
Bir çocuk olarak düşünce özgürlüğümün sınırsız olduğunu düşünürüm

4) Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayınız?
Ben ne istiyorsam onu düşünürüm kimse bana karışamaz

Ö3

4) Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayınız?
Benim için bu çok önemli
Korucu gibi değil ben düşünüyorum mesela

4) Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayınız?
İstediğimizi grülden rahat olarak
insanların fikirlerini söylemeler
Güzel bir şeydir.

Ö10

4) Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayınız?
Özgürlük kimsenin berna karışmaması

4) Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayınız?
hiç bir kısıt olmadan düşünürüm mesela

Düşünce özgürlüğü ile ilgili öğrenci görüşlerinin yer aldığı ön algı ve son algı anketindeki yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin ön algı anketine daha çok özgürlük kavramının tanımını yazdıklarını görülmüştür. Ayrıca düşünce özgürlüğü kavramı hakkında da pek fazla bilgiye sahip olmadıkları yazdıkları cevaplardan anlaşılmaktadır. Son algı anketine verilen cevaplar incelendiğinde ise öğrencilerin katılım hakkıyla ilgili bilgilerinde artış meydana geldiği görülmüştür.

Ön algı ve son algı anketinin 5. sorusu olan “Bir belediye başkanının yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir belediye başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız?” ile ilgili öğrenci görüşlerini yansıtan bazı örnek alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 17

Belediye Başkanı ile İlgili Öğrenci Görüşleri

	Ön Algı Anketi	Son Algı Anketi
Ö16	5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız? Gerramız: temiz tutmalıyız.	5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız? → Belediye başkanı yaşadığımız yeri bize yordama olur biz hizmet eder → Ben belediye başkan olsaydım. köyümüzden elektrik sorunu yapırdım.
Ö17	5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız? Çevreyi temiz tutmayı önerirdim.	5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız? → Belediye Başkanı bize hizmet etmekle şıradır. → Ben Belediye Başkanı olan köyümüze bir olan parkı yapardım mesela
Ö8	5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız? İlk önce köyümü güzelle sorumluluklarımı alırdım. Senra köyü yollarına isaret çizerdim.	5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız? → Belediye Başkanı yaşadığım yerde hizmet vermekle sorumludur → Ben belediye Başkanı olsaydım. köyümüzü güzel hale getirirdi temizliğe önem verirdim.

Ö18

5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız?

köyü temiz tutardım
köyüne ışık yapardım
köye bir ağaç salan yapardım

5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız?

köyünize hizmet etmeye çalışırdım. köyünize bakanlıdır.
Ben Belediye başkanı olsaydım su sıkıntısını yapardım.

Ö5

5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız?

köyümü yenilerdim çocuklara park yapardım
köpleri yenilerdim eğer belediye başkanı olsaydım.

5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız?

İlk önce köyümü güzelce elektrikleri
tamamlardım köyün yollarına işaretler
dicerdim.

Ö15

5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız?

Bize yardımcı olur.

5) Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız?

Köyümüzde bir park yapardım. Köyümüzün elektrikleri var
onları yapardım. Belediye Başkanı yaparsanız yer
düzenler ve hizmet etmekle sorumludur.

Belediye başkanı ile ilgili öğrenci görüşlerinin yer aldığı ön algı ve son algı anketi incelendiğinde ön algı anketinde öğrencilerin belediye başkanı hakkında fazla bir bilgiye sahip olmadıkları, belediye başkanının görevlerinin neler olduğu, nasıl belediye başkanı olduğu gibi konularda öğrencilerin bilgi eksikliklerinin olduğu görülmüştür. Son algı anketinde ise öğrencilerin belediye başkanı hakkında daha fazla bilgiye sahibi oldukları, belediye başkanına ait daha gerçekçi icraatları sıraladıkları görülmüştür. Ayrıca gezi-gözlem etkinliğinin belediye başkanı binasına yapılması da bu konun daha iyi bir şekilde pekişmesine neden olduğu anlaşılmıştır. Belediye başkanı ile görüşen öğrencilerin, belediye başkanı hakkındaki bilgileri doğrudan muhatabıyla görüşmeleri derse olan katkılarını daha ilgi çekici kılmıştır.

Sosyal Bilgiler Dersinde Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanıyla İlgili Yapılan Eylem Araştırmasının Öğrencilerin Bilgi ve Becerilerini Nasıl Etkilemiştir?

Bu bölümde 5. sınıf öğrencilerine yönelik etkin vatandaşlık öğrenme alanıyla ilgili uygulanan etkinlik örnekleri yer almaktadır. Yapılan her etkinliğin, etkin vatandaşlık öğrenme alanıyla ilişkili olmasına dikkat edilmiştir. Dört kazanımın kavratılmasına yönelik farklı etkinlikler yapılmıştır. Her etkinlikten sonra öğrencilerden yaşadıkları tecrübeleri günlüklerine not etmeleri istenmiştir. İlk kazanımın öğretilmesine yönelik yapılan çalışmalar Tablo 18’de belirtilmiştir.

Öğrencilerin Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 1. Kazanımın Öğretilmesine Yönelik Yapılan Etkinlikler

Tablo 18

1. Kazanımın Öğretilmesine Yönelik Yapılan Etkinlikler

Ders	Sosyal Bilgiler 5. Sınıf
Kazanım	Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.
Süre	40+40+40+40+40 dakika
Hafta	II. Hafta
Etkinlikler	Proje hazırlama

Uygulama öncesi öğrencilerin bilgi eksiklerini gidermek ve etkinliği daha iyi anlamaları için araştırmacı tarafından öğrencilere ön bilgilendirme yapılmıştır. İlk önce sınıf 4 gruba ayrılmıştır. Daha sonra her bir gruba farklı konular verilmiş, konuları bir hafta süre içerisinde araştırıp afiş haline getirmeleri istenmiştir. Öğrencilere afiş hazırlanması konusunda bilgi verilmiş ve sınıfta örnek bir afiş hazırlama çalışması yapılmıştır. Oluşturulan grupların sağlıklı iş yürütebilmesi adına grupların içinde görevlendirme yapılmıştır. Evinde internet imkânı olan öğrenciler gruplara eşit dağıtılmıştır. Daha sonra araştırmacı, 5. sınıf “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı “Toplum İçin Çalışanlar” konusunda yer alan farklı kuruluşları gruplara dağıtmıştır. Konu dağılımı aşağıdaki Tablo 18’de gösterilmiştir.

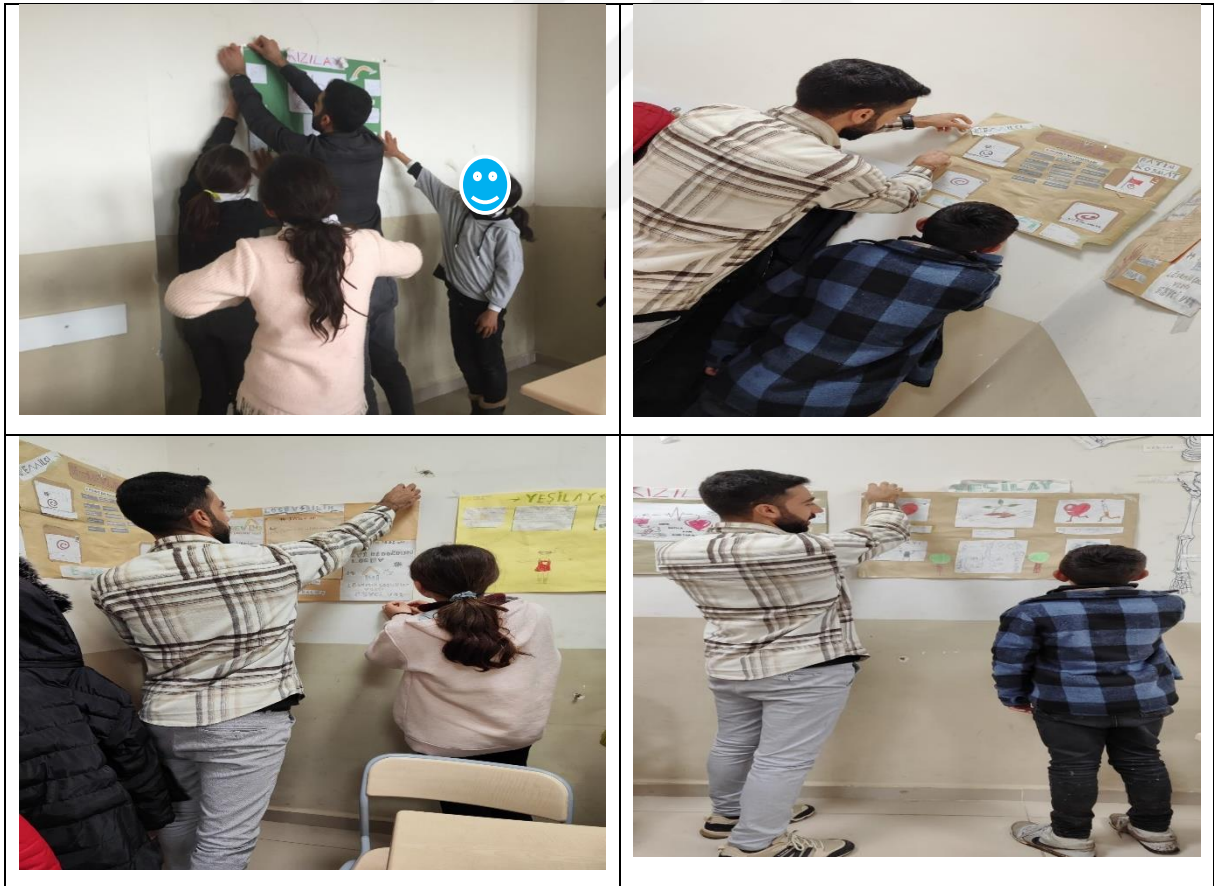
Tablo 19

Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Gruplar Arası Konu Dağılımı Tablosu

Grup	Araştırılacak Konu	Öğrenciler
1. Grup	Lösev	Ö2, Ö10, Ö15, Ö16, Ö17
2. Grup	Kızılay	Ö7, Ö12, Ö13, Ö14, Ö18
3. Grup	Yeşilay	Ö1, Ö6, Ö8, Ö9
4. Grup	E- devlet	Ö3, Ö4, Ö5, Ö11

Tablo 19'da da görüldüğü gibi her öğrencinin hangi grupta ve hangi konuyu araştıracağı önceden belirtilmiş olup bu konular öğrencilerle paylaşılmıştır. 1 ve 2. grupta beşer kişi bulunmakta, 3 ve 4. grupta ise dörder kişi bulunmaktadır. Toplamda 18 kişi proje etkinliğine katılmıştır.

Fotoğraf 4 Yapılan Çalışmaların Sergiye Hazır Hale Getirilmesi

Projeler toplandıktan sonra araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve eksiklikler tamamlanmıştır. Projeleri sergiye hazır hale getirmek için yapılan çalışmalar tek tek

duvarlara asılmıştır. Daha sonra araştırmacı öğretmenle beraber bir sergi tarihi belirlenmiştir. Sergi tarihi için bir sonraki sosyal bilgiler dersinin olmasına karar verilmiştir. Sergiye diğer öğretmen ve öğrencilerin katılmasına karar verilmiştir. Sergi için bir davet mektubu (Bkz. Ek 6) hazırlanmış ve teneffüste öğretmenlere teslim edilmesine karar verilmiştir. Beşinci derste öğrenciler, yaptıkları çalışmalarını sergilemişlerdir. Sergide, her bir gruptan bir konuşmacı seçilerek çalışmalarını gelen misafirlere aktarmaya çalışmışlardır. Sergi, bir ders saati sürmüştür. Serginin sona ermesinden sonra öğrencilerden uygulanan etkinlik ile ilgili neler öğrendiklerini ortaya koymaları için araştırmacı tarafından “Projemi Değerlendiriyorum” etkinliği yapılmıştır (Bkz. Ek 5). Bu etkinlik sayesinde araştırmacı, öğrencilerin yaptıkları projeler hakkında detaylı bilgi sahibi olmasına katkı sağlamıştır. Aşağıda “Projemi Değerlendiriyorum” adlı etkinliğinde yer alan “*bu projede en çok dikkatimi çeken*” ile ilgili öğrenci görüşlerini yansıtan bazı örnek alıntılara yer verilmiştir.

Ö5:

1. Bu projede en çok dikkatimi çeken
şeyler...e...d...k...t...e...ist...edim...iz...b...r...e...y...in...al...m...a...s...ı...
...benim...dikkatimi...çekti...
.....
.....

Ö17:

1. Bu projede en çok dikkatimi çeken
şeyler...k...z...l...y...h...e...r...e...s...e...n...k...a...n...v...e...r...m...e...s...i...v...e...h...i...n...s...a...n...l...a...r...a...
...a...y...r...ı...m...y...a...p...m...a...d...a...y...a...r...d...ı...m...e...t...m...e...s...i...d...i...k...k...a...t...ı...m...ı...
...s...e...k...t...i...
.....
.....

Ö15:

1. Bu projede en çok dikkatimi çeken
şeyler...y...e...s...i...l...e...r...i...d...e...s...a...ğ...l...ı...ğ...ı...n...e...k...a...d...a...e...t...k...i...k...l...i...ğ...i...n...i...
...b...i...r...k...a...r...ı...m...a...k...i...ç...i...n...n...e...l...e...r...y...a...p...t...ı...m...a...s...ı...d...e...r...k...t...i...
...q...i...n...ö...ğ...r...e...n...d...i...m...
.....
.....

Ö3:

1. Bu projede en çok dikkatimi çeken

şeyler... S.İ. GARA... i. S. meclis dahi... idi... oldu... d. i. s. a...
..P. o. j. e... S. İ. GARA... i. S. meclis... Z. a. r. a... d. e. d. i. k. a...
.....

Ö6:

1. Bu projede en çok dikkatimi çeken

şeyler... h. o. s. e. v. i. n... s. e. v. k. l. a. n... y. a. d. ı. m... e. t. m. e. s. i... e. n... c. o. k...
..d. i. k. k. a. t. ı. m. i... c. e. k. t. i...
.....
.....

Ö10:

1. Bu projede en çok dikkatimi çeken

şeyler...
.....
H. o. s. t. y. S. e. v. k. l. e. r
.....
.....

Ö1:

1. Bu projede en çok dikkatimi çeken

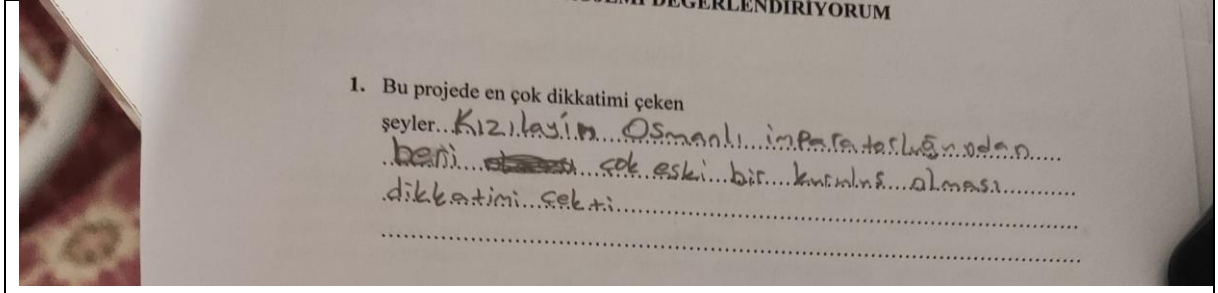
şeyler... Ben... bir... p. r. o. j. e... y. a. p. t. ı. m... b. i. r...
ş. e. y... a. k... l... m... d. e... k. a. l. d. ı... l. e. s. e. r...
n. e... b. i. l. m. i... y. o. r. d. ı. m... a. m. a... a. ğ. e. n... d. i. m...
.....

Ö14:

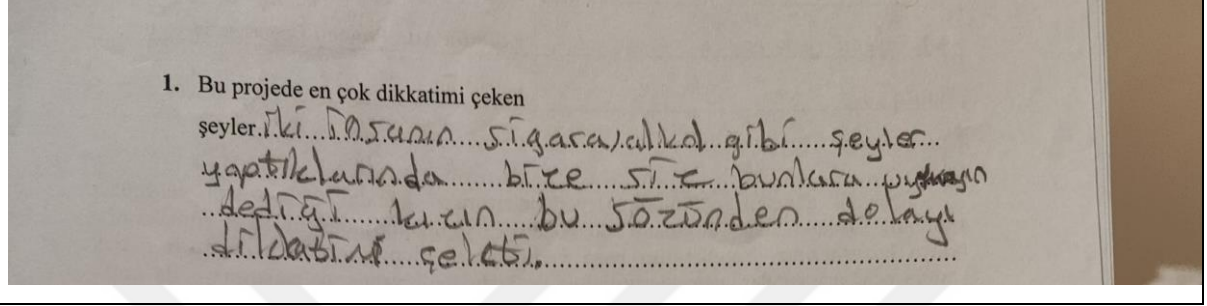
1. Bu projede en çok dikkatimi çeken

şeyler... k. a. l. p... S. İ. GARA... k. o. ş. u... Y. İ. R...
k. a. l. b. r. a... Y. İ. R... G. Ü. R. K... Y. İ. R... G. Ü. Z. E. L... S. İ. GARA...
i. s. i. n. d. e. n... g. e. ç. m. i. ş... b. u... S. İ. GARA... d. i. k. k. a. t. ı. m. i... c. e. k. t. i...
.....

Ö2:

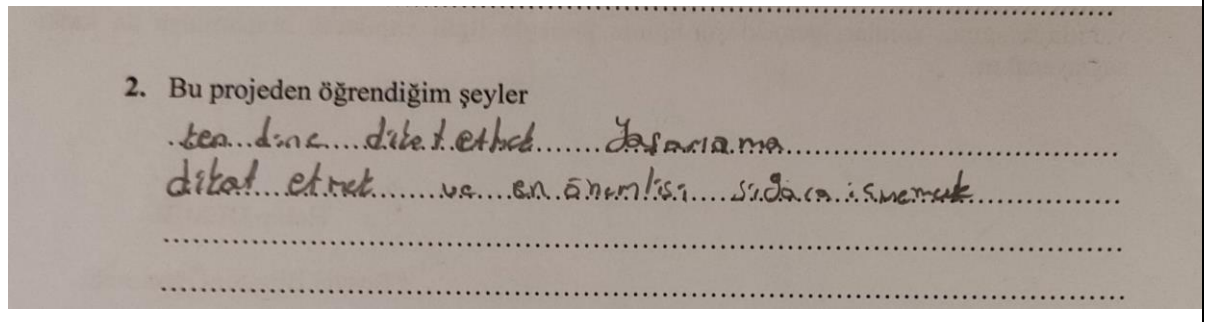
Ö7:

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi öğrencilere ilk olarak “*bu projede en çok dikkatimi çeken...*” ile ilgili projeyi değerlendirmek için boşluk doldurmalı bazı cümleler soruldu. Bu değerlendirmeler incelendiğinde, öğrencilerin birbirinden farklı cevapların verdiği görülmüştür.

Projemi değerlendiriyorum etkinliğinin diğer bir boşluk doldurma sorusu “*bu projede öğrendiğim şeylerdir*” şeklindedir. Öğrencilerin düşüncelerini yansıtan örneklere ise aşağıdaki alıntılarda yer verilmiştir.

Ö3:

Ö6:

2. Bu projeden öğrendiğim şeyler

...Lâsevin...saatlere yardım etmesi...Lâsevin...dağ...
...Lâsevin...başlatılması...

Ö14:

2. Bu projeden öğrendiğim şeyler

mesela...sigara...içmemelidiriz...
sigara...bağlamak...
Denizimizi...temiz tutmak...

Ö2:

2. Bu projeden öğrendiğim şeyler

...Kızılayın insanlara nasıl yardım ettiği...

Ö7:

2. Bu projeden öğrendiğim şeyler

...bu projede sigara alkol gibi şeyler
yapmayacağımı öğrendim...

Ö16:

2. Bu projeden öğrendiğim şeyler

...Hızlıyla biraktı sayı öğrendim Her daima kan tükürme
Bırak...olur...

Ö18:

2. Bu projeden öğrendiğim şeyler

...sigara... iç... memeliyiz... alkol... is... mememiz...

Ö5:

2. Bu projeden öğrendiğim şeyler

...bu... Proje... sayesinde... ihtiyacım olan...
...dir... çok... şeyin... bulabilirim...

Ö17:

2. Bu projeden öğrendiğim şeyler

Arayış... insanlara ücretsiz bir çok kuruluş...
olduğunu öğrendim.

Yukarıda da görüldüğü gibi projemi değerlendiriyorum etkinliğinin 2. sorusu olan “bu projeden öğrendiğim şeyler” adlı çalışmasına verilen cevaplar incelendiğinde öğrenciler bu proje sayesinde birçok şeyi öğrendiklerini dile getirmişlerdir. Örneğin Ö5 öğrencisi “*bu proje sayesinde ihtiyacım olan birçok şeyi bulabilirim*” ifadesini kullanmıştır. Ö17 ise “*projede insanlara ücretsiz birçok kuruluş olduğunu öğrendim.*” ifadesini kullanmıştır.

Projemi Değerlendiriyorum etkinliğinin 3. boşluk doldurma sorusu olan “*Bu proje de zorlandığım şeylerdir.*” Öğrencilerin düşüncelerini yansıtan örneklerle ise aşağıdaki alıntılarda yer verilmiştir.

Ö5:

3. Bu proje de zorlandığım

şeyler.....Proje içindeki resimleri yapmak.....

Ö15:

3. Bu proje de zorlandığım

şeyler.....Bölgeyi bulmakta zorlandım.....

Ö3:

3. Bu proje de zorlandığım

şeyler.....Bölgeyi bulmakta zorlandım.....

Ö6:

3. Bu proje de zorlandığım

şeyler.....Lise için dağıtımını bulmakta çok zorlandım.....

Ö10:

3. Bu proje de zorlandığım

şeyler.....

Gayrimenkul Kanunları ki insanlar yoktu

Ö14:

3. Bu proje de zorlandığım şeyler...Gizlemek,....Baklamak,....Yazıları bulmakta zorlandım.....
Ö7: 3. Bu proje de zorlandığım şeyler...Fon kartonu kesmek boyamaları yapmaktı.....
Ö17: 3. Bu proje de zorlandığım şeyler...internetimiz yoktu ve çok zorlandık.....
Ö1: 3. Bu proje de zorlandığım şeyler...yazmak dışında birşeyde zorlanmadım.....

Yukarıda da görüldüğü gibi Projemi Değerlendiriyorum etkinliğinin 3. sorusu olan “Bu Projede Zorlandığım Şeyler” adlı çalışmasına verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin bazı konularda zorlandıkları anlaşılmaktadır. Örneğin Ö17, “internetimiz yoktu ve çok zorlandık” ifadelerini kullanmıştır. Buradan yola çıkarak öğrencilerin yaşadığı yerleşim yerinin köy olmasından dolayı internet sıkıntısının yaşandığı ve öğrenciler araştırma yaparken zorlandıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca Ö3, Ö5, Ö15 de konuyla ilgili resim bulmakta zorlandıkları görülmüştür. Öğrenciler resimleri kendileri çizmişlerdir.

Projemi Değerlendiriyorum etkinliğinin 4. boşluk doldurma sorusu, “Artık toplum için çalışanlar deyince aklıma... geliyor.” kısmıdır. Öğrencilerin düşüncelerini yansıtan örneklere ise aşağıdaki alıntılarda yer verilmiştir.

Ö5:

4. Artık “Toplum İçin Çalışanlar” deyince
aklıma... Sivil toplum kuruluşları geliyor.
...şeyler geliyor.

Ö15:

4. Artık “Toplum İçin Çalışanlar” deyince
aklıma... sağlığını korumak gibi şeyler geliyor.

Ö3:

4. Artık “Toplum İçin Çalışanlar” deyince
aklıma... yardım geliyor. Sadık geliyor.

Ö6:

4. Artık “Toplum İçin Çalışanlar” deyince
aklıma... en iyi kaliteyi en iyi şekilde vermek gibi
...şeyler geliyor.

Ö10:

4. Artık "Toplum İçin Çalışanlar" deyince

aklıma

insanlara yardım edenler geliyor.
şeyler geliyor.

Ö14:

4. Artık "Toplum İçin Çalışanlar" deyince

aklıma e-Devlet mesela Güvenlik

mesela Sağlık

mesela Adalet mesela eğitim şeyler geliyor.

Ö7:

4. Artık "Toplum İçin Çalışanlar" deyince

aklıma insanlara yardım eden sivil to-
plum kuruluşlarındaki çalışan insa-
lar gibi böyle şeyler geliyor.

Ö17:

4. Artık "Toplum İçin Çalışanlar" deyince

aklıma Yardım Belirleri ve

şeyler geliyor.

Ö9:

4. Artık "Toplum İçin Çalışanlar" deyince

aklıma E-Devlet, Yeşilay, LâseV Bk.ay,
Kızılay, aklıma geliyor.

şeyler geliyor.

Yukarıda da görüldüğü gibi Projemi Değerlendiriyorum etkinliğinin 4. sorusu olan “Artık toplum için çalışanlar deyince aklıma ... Şeyler geliyor.” adlı çalışmasına verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin yaptığı projeler sayesinde akıllarında birçok şeyin kaldığı anlaşılmaktadır. Özellikle öğrencilerin çoğu “toplum için çalışanlar” konusu için daha çok “yardım” yanıtını verdikleri görülmektedir. Ayrıca Kızılay, Yeşilay, Lösev gibi sivil toplum kuruluşlarından da bahsedilmiştir.

Projemi Değerlendiriyorum etkinliğinin 5. boşluk doldurma sorusu, “Projeye ... karar verdim” kısmıdır. Öğrencilerin düşüncelerini yansıtan örneklere ise aşağıdaki alıntılarda yer verilmiştir.

Ö1:

5. Projeye... altıncı ünitesi daha iyi
anlamamız için öğretmenlerle projeye
karar verdik.....karar verdim.

Ö5:

5. Projeye... yeni... ünlere... gecen... ben...
daha... iyi... öğrenmemiz için öğretmenler
ile... birlikte.....karar verdim.

Ö15:

5. Projeye... Sağlıkımı koruyarak
yardım etme.....karar verdim.

Ö3:

5. Projeye....öğretmene.nimizle.birlikte.tondu.daha.idi.öğrenciler..
...in.Proje.Yapmaya.....
.....karar verdim.

Ö6:

5. Projeye...anlayışlıve.güzel.yazmak.dikat.arkisi.sayk..
...koymaya.....
.....karar verdim.

Ö10:

5. Projeye.....
...öğrencilerimle.A.üniteyle.ilgili.bir.proje..
yapmamızı.istedi.biz.de.köşeye.....karar verdim.

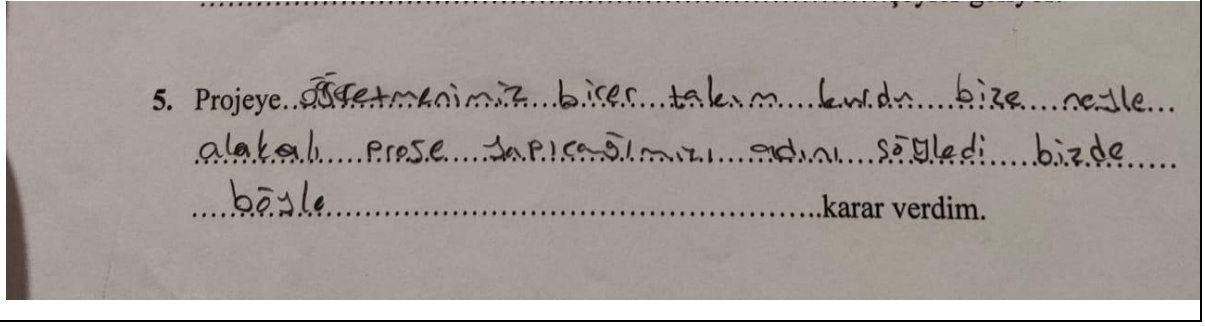
Ö2:

5. Projeye...Kızılara.Projesinin.lan.lasılır.bir.sakilde..
asiklanmasını.yapmaya.karar.verdim..
.....karar verdim.

Ö7:

5. Projeye...öğretmenlerle.....
.....
.....karar verdim.

Ö17:

Yukarıda da görüldüğü gibi projemi değerlendiriyorum etkinliğinin 5. sorusu olan "Projeye karar verdim." adlı çalışmasına verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin projeyi daha çok öğretmenleriyle beraber seçtikleri görülmüştür. Ayrıca 6. öğrenme alanı olan *Etkin Vatandaşlık* öğrenme alanındaki "*Toplum İçin Çalışanlar*" konusunu daha iyi anlamak için böyle bir projeye karar verdiklerini dile getirmişlerdir. Buradan yola çıkarak öğrencilerin konuyu daha iyi anlamak istedikleri ve projeler sayesinde konuyu anlamanın iyi bir fikir olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin Ö1, Ö3 ve Ö14 "konuyu daha iyi anlamak için" projeyi yapmaya karar verdiklerini söylemişlerdir.

Öğrencilerin Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 2. Kazanımın Öğretilmesine Yönelik Yapılan Etkinlikler

Tablo 20

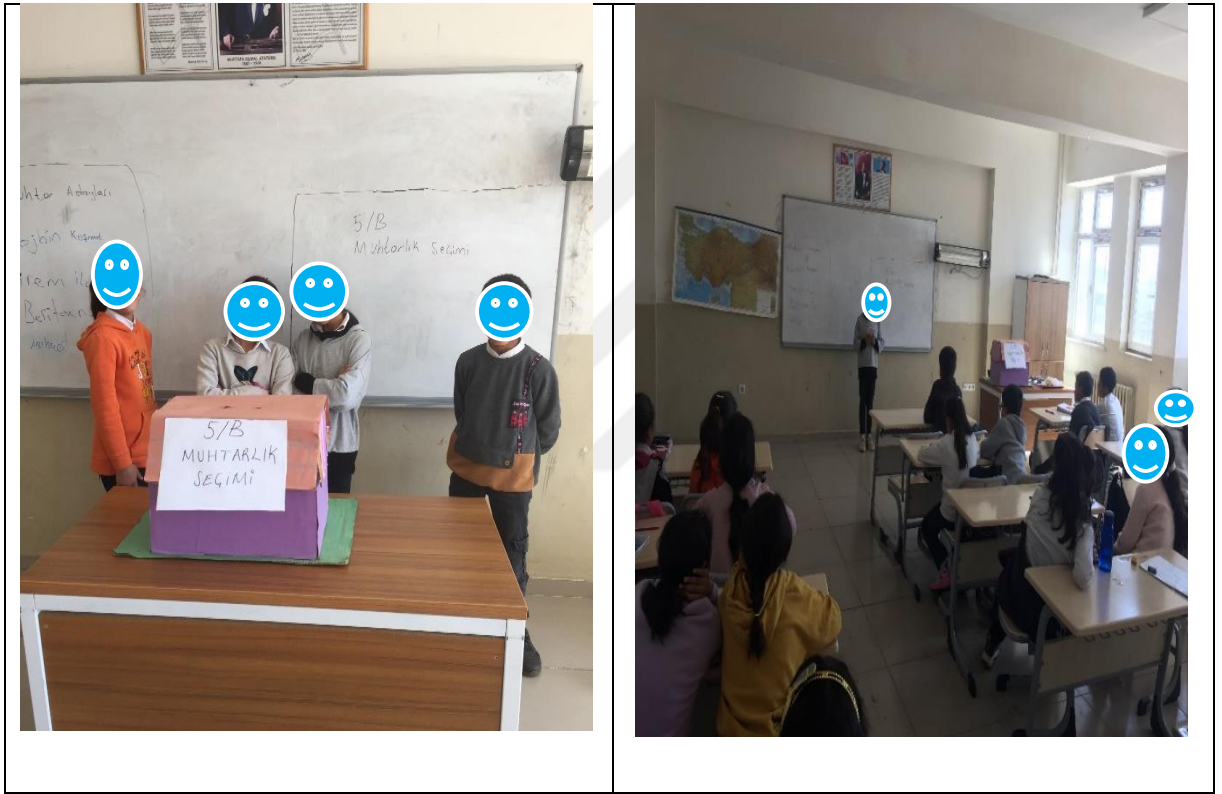
2. Kazanımın Öğretilmesine Yönelik Yapılan Etkinlikler

Ders	Sosyal Bilgiler 5. Sınıf
Kazanım	Yaşadığı yerin yönetim birimlerini temel görevlerini açıklar.
Süre	40+40+40 dakika
Hafta	III. Hafta
Etkinlikler	Drama

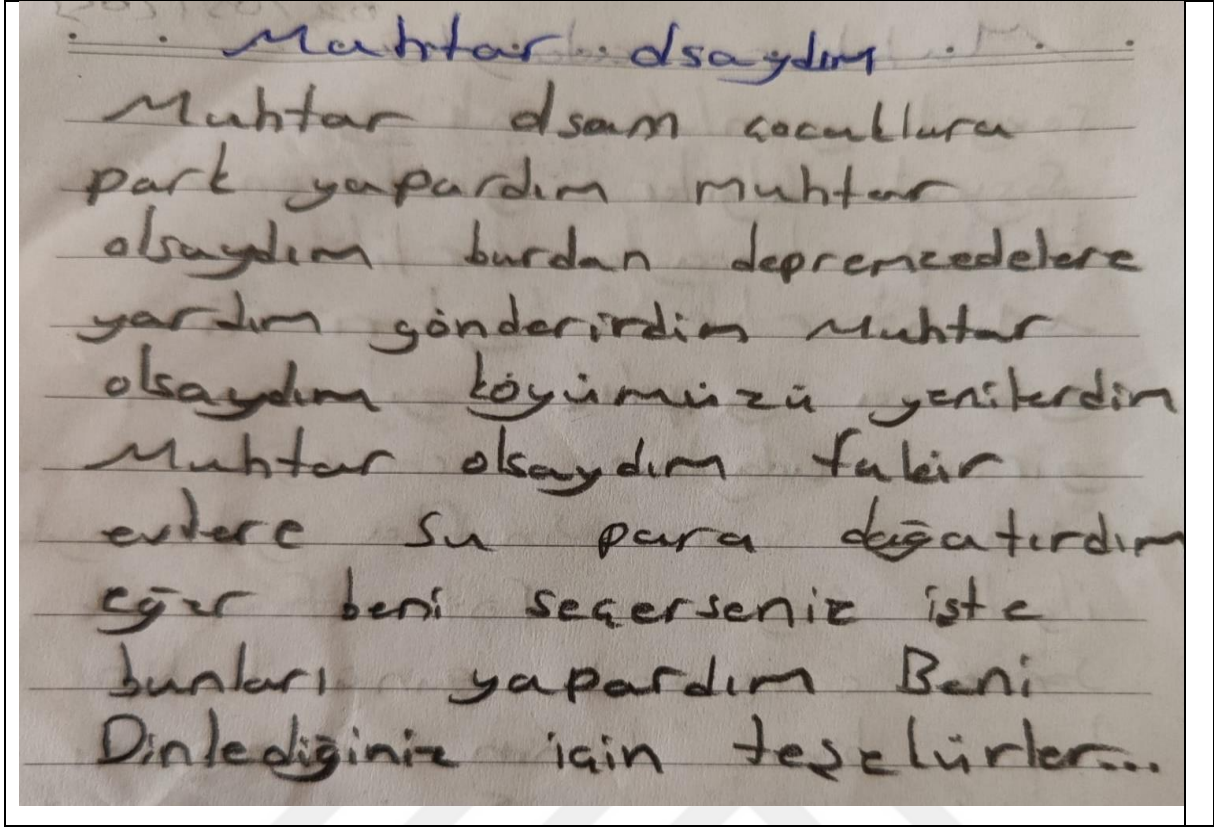
Uygulama öncesi öğrencilerin bilgi eksiklerini gidermek ve etkinliği daha iyi anlamaları için araştırmacı öğretmen tarafından ön bilgilendirme yapılmıştır. Daha sonra "*yönetim birimleri*" konusunda beyin fırtınası yapılmış olup etkinlik için muhtarın canlandırılmasına karar verilmiştir. Öncelikle araştırmacı öğretmen tarafından muhtar adayı olmak isteyenler belirlenmiştir. Sınıfta 4 tane muhtar adayı çıkmıştır. Bu

adayların hazırlık yapmaları ve oy toplamak için sınıf içinde bir konuşma yapmaları gerektiği öğrencilere açıklanmıştır. Konuşmalarını hazırlayan öğrenciler daha sonra tek tek tahtaya çıkmışlar ve kendilerini tanıttıktan sonra muhtar seçilmeleri için sınıftan oy istemişlerdir. Konuşmaları bittikten sonra sınıfa oy sandığı ve oy pusulaları getirilmiştir. Daha sonra 5/B sınıfı muhtarını seçmek için oy kullanmıştır. Oylar bittikten sonra sayma işlemine geçip muhtar belirlenmiştir. Drama etkinliğinde öğrenciler doğaçlama olarak muhtar rolüne bürünmüşlerdir. Bu etkinlikte öğrencilerde empati, yaratıcılık gibi beceriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Fotoğraf 5 Muhtar Adaylarının Oy Toplamak İçin Hazırlıkları

Ö5 Öğrencisinin Muhtarlık Seçimi İçin Hazırladığı Konuşma

Konuşmalar bittikten sonra oy kullanma için hazırlıklara geçilmiş olup oylamanın nasıl yapılacağı ile ilgili araştırmacı öğretmen tarafından bilgilendirme yapılmıştır. Daha sonra öğrenciler sırayla oy kullanmak için oy kabinine gidip oylarını kullanmışlardır. Zarfın içine koyulan oylar daha sonra oy sandığına atılmıştır. Aşağıda oy kullanma sırasında çekilen bazı fotoğraflar verilmiştir.

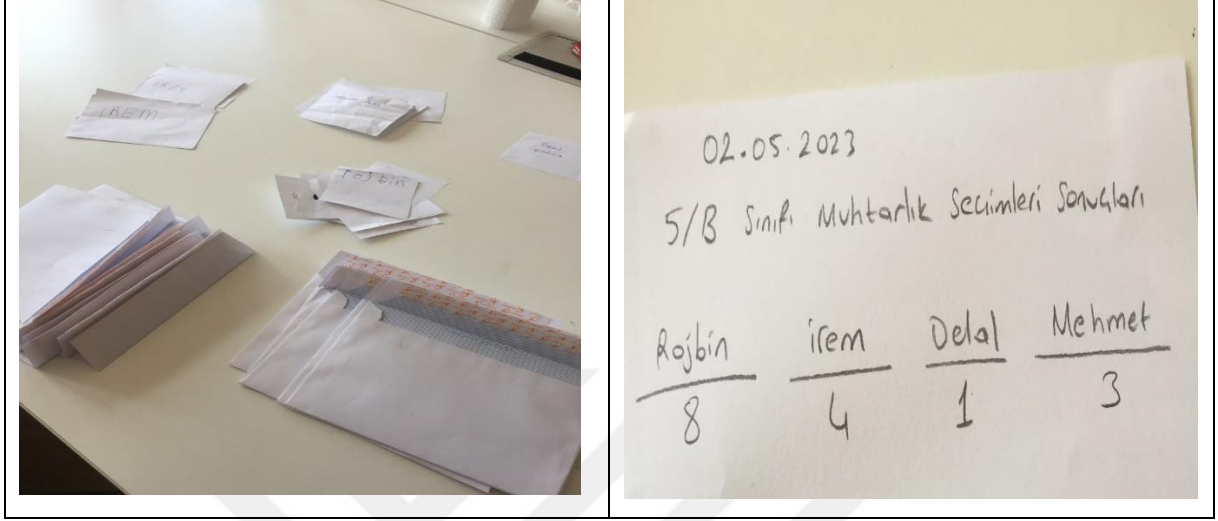
Fotoğraf 6 Oy Kullanma İşlemi

Öğrenciler, muhtarlık seçiminde tek tek sandığa gidip oylarını kullanmışlardır. Seçim sırasında kimse kimseye karışmamış, seçimin düzgün işlenmesi için tüm öğrenciler kurallara uymuşlardır. Böylece yapılan etkinlikte öğrencilerin konuyu daha iyi anlamaları için uygun ortam hazırlanmıştır. Bu etkinlik sayesinde öğrenciler, bir konuyu yaparak-yaşayarak öğrenmişlerdir. Oylama işlemleri bitmiş, artık oy sayma işlemine geçilmiştir. Oy sayma işleminde araştırmacı öğretmene yardımcı olunması için sayman olarak başka bir öğretmenden yardım istenmiştir. Daha sonra oy zarfları sınıfa gösterilerek tek tek açılmıştır. Açılan zarflar sayman tarafından not edilmiştir. Bütün zarflar açıldıktan sonra artık 5/B sınıfının muhtarını duyurma zamanı gelmişti.

Böylece sınıfın muhtarı belirlenmiştir. Dersin kalan zamanında ise öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ortaya koymak için yanlarında getirmiş oldukları günlüklere doldurmuşlardır.

Fotoğraf 7 Oy Sayma İşlemleri

Yukarıdaki fotoğraflarda da görüldüğü gibi öğrenciler drama etkinliği sayesinde doğaçlamalar yaparak soyut olan bir durumu somut hale getirmişlerdir. Bu da öğrencilerin konuyu daha iyi anlamaları için iyi bir avantajdır. Ayrıca muhtarluk seçimi etkinliğini öğrenciler; yaparak, yaşayarak canlandırmışlardır. Böylece bir konunun daha kolay bir şekilde akılda kalması sağlanmaya çalışılmıştır.

Öğrencilerin Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 3. Kazanımın Öğretilmesine Yönelik Yapılan Etkinlikler

Tablo 21

3. Kazanımın Öğretilmesine Yönelik Yapılan Etkinlikler

Ders	Sosyal Bilgiler 5. Sınıf
Kazanım	Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar.
Süre	40+40 dakika
Hafta	IV. Hafta
Etkinlikler	Slogan oluşturma

Uygulama öncesi araştırmacı tarafından ön bilgilendirme yapılmıştır. Ön bilgilendirme sayesinde öğrencilerin akıllarındaki soru işaretlerinin giderilmesi sağlanmıştır. Daha sonra temel haklar konusu hakkında soru cevap kısmı yapılmıştır. Özellikle öğrencilerin bir çocuk olarak haklarının farkında olup olmadıkları gözlenmiş ve bu konuda neler yapılacağı tartışma konusu olmuştur. Temel haklar konusunun akılda kalması için slogan oluşturmaya karar verilmiştir. Öğretmen sınıfa girer girmez hak kelimesinin ne anlama geldiği sınıfa yöneltmiştir. Sınıf içinde birbirinden farklı düşünceler ortaya çıkmıştır. Öğrenciler akıllarına ilk geleni söylemeye çalışmışlardır. Daha sonra öğrencilere çocukların hangi hakları vardır sorusu yöneltilmiştir. Araştırmacı tarafından önceki derste işlenen hak konusuyla ilgili slogan hazırlanması gerektiği söylenmiştir. Öğrencilerin düşünüp karar vermeleri için vakit tanıdıktan sonra farklı sloganlar ortaya çıkmıştır. Daha sonra öğrenciler yaptıkları sloganları birbirleriyle değiştirerek bilgi alışverişinde bulunmuşlardır. Aşağıda öğrencilerin hazırladığı sloganlardan bazıları verilmiştir.

Ö2

Ö1

Ö6

Ö18

Her insanın Ancak haklarını
kullandık lafında gerçeği görün.

Ö5

"Her insan esit Değer"
"Her çocuğun esit hakları vardır."
"Her çocuğun sevilme ihtiyacı vardır."
"Kimse kimsenin hakkını yiyemez."

Ö7

- İnsanlar ancak haklarını
kullandıklarında sakinleşir
- Hiçbir çocuğun bir
hakla bile yentilmemesi

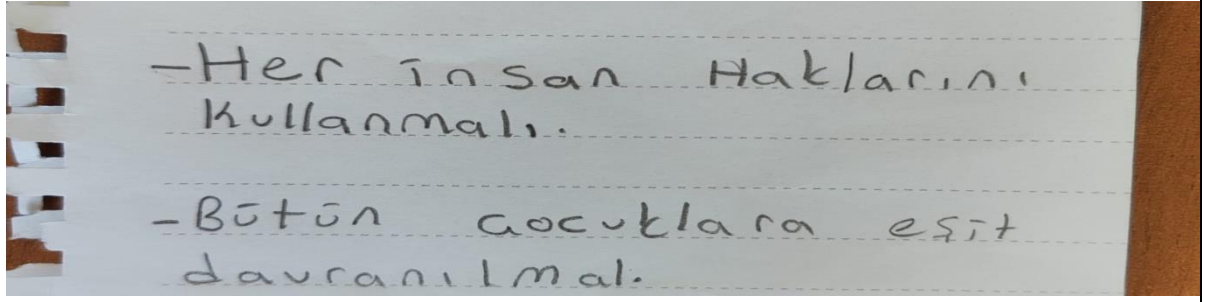
Ö8

Büyük insanlar
Küçüklerse sevgi
Küçük insanlar
Büyüklerse sevgi göstermeli

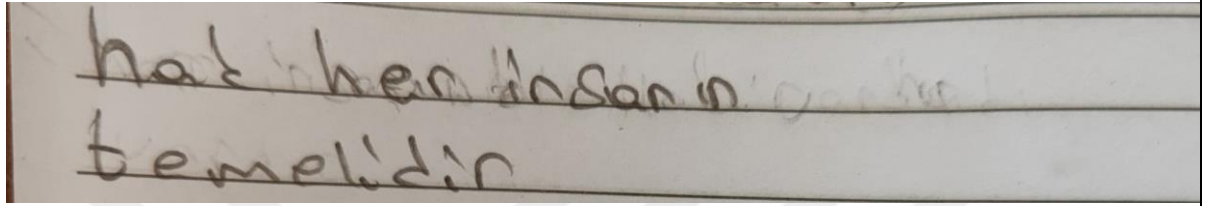
Ö8

Hak her insanın temel özelliğidir

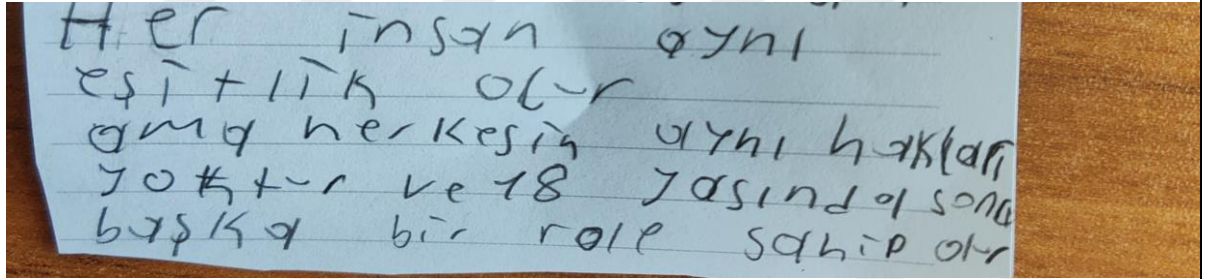
Ö13

Ö10

Ö12

Yukarıdaki slogan örneklerinden de anlaşılacağı gibi öğrenciler temel haklarının farkında olduklarının ve bu hakları farklı sloganlarla dile getirdikleri görülmüştür. Buradan hareketle öğrenciler yaratıcılıklarını ortaya koyarak öğrenme sürecinde etkin olmaya çalışmışlardır.

Öğrencilerin Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında 4. Kazanımın Öğretilmesine Yönelik Yapılan Etkinlikler

Tablo 22

4. Kazanımın Öğretilmesine Yönelik Yapılan Etkinlikler

Ders	Sosyal Bilgiler 5. Sınıf
Kazanım	Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden bayrağımıza ve İstiklal Marşı'na değer verir.

Süre	40+40+40 dakika
Hafta	V. Hafta
Etkinlikler	Çizgi filmi izleme ve öğrenci günlüklerinin toplanılması

Yukarıdaki tablo da görüldüğü gibi 4. kazanımda yer alan soyut kavramlar; milli egemenlik, milli bağımsızlık, anayasa, bayrak vs. kelimelerinin anlamları üzerinde durulmuştur. Öğrenciler bu ifadelerden bazılarını daha önce duyduklarını fakat anlamlarını tam olarak bilemedikleri gözlemlenmiştir. Bundan hareketle araştırmacı sınıfa bir tane Türk bayrağı getirerek öğrencilerin dikkatini çekmek istemiştir. Böylece öğretmen dersini bayrak üzerinden anlatmaya çalışmıştır. İlk önce bayrak sembolünün tanımını yapan öğretmen daha sonra sırasıyla bağımsızlık, milli egemenlik, milli bağımsızlık gibi ifadelerin üzerinde durmuştur. Daha sonra işlenen konuların daha kalıcı olması ve öğrencilerin dikkatlerini çekmesi için araştırmacı öğretmen tarafından öğrenciler, okulun konferans salonuna götürülmüş ve burada Mehmet Akif Ersoy'un İstiklal Marşı ile ilgili çizgi filmi izletilmiştir. Çizgi film izlendikten sonra öğrenciler bir sonraki derste çizgi film hakkındaki düşüncelerini dile getirmişlerdir. Daha sonra araştırmacı, öğrencilerden çizgi film hakkında neler öğrendikleri ve bu etkinlik boyunca duygu ve düşüncelerini ifade etmek için yanlarında hazır olarak bulundukları günlüklere yazmaları gerektiğini hatırlatmıştır. Böylece öğrenciler etkinlik hakkındaki düşüncelerini yazmışlardır. Ayrıca öğrenciler günlük tutarken araştırmacı da yanında getirmiş olduğu günlüğüne duygu ve düşüncelerini yazmıştır.

Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılan Etkinlikler Sonucunda Öğrencinin Görüşleri Nasıldır?

Çalışmanın başlamasından bu yana her bir öğrenci, yapılan etkinliklerdeki duygu ve düşüncelerini tuttıkları günlüklere yazmışlardır. Günlükler sayesinde araştırmacı ve öğrencilerin yapılan çalışma boyunca meydana gelen değişimleri ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Bu sayede araştırmacı öğretmen her günün sonunda topladığı günlüklere bakarak öğrencilerin içinde bulunduğu durum ile ilgili bilgi sahibi olmuştur. Bu bakımdan öğrenci günlüklerinin bulgular için çok avantajlı bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir. Aşağıda yapılan etkinlikler boyunca tutulan bazı öğrenci günlüklerine yer verilmiştir.

Etkinlik 1 Öğrenci Proje Ödevleri ile İlgili Öğrenci Günlükleri

GNLK Ö17 10.04.2023 <u>Etkin Vatandaşlık Ünitesi</u> Sosyal Bilgiler öğretmenimiz ilk önce Etkin vatandaşlık Ünitesi hakkında bize bilgi verdi daha sonra ünite için hangi etkinlik yapacağımızı bize anlattı. Bu ders daha eğlenceli hale getirdiğini gördük. Daha sonra etkinlik için gruplar oluşturduk toplam 4 tane grubumuz oluştu.	GNLK Ö2 10.04.2023 Sosyal bilgiler öğretmenimiz ilk önce Etkin vatandaşlık Ünitesi hakkında bize bilgi verdi daha sonra ünite için hangi etkinlikler yapacağımızı bize anlattı. Bu dersimizi daha eğlenceli hale getirdiğini gördük. Daha sonra etkinlikler için gruplar oluşturduk toplamda 4 tane grubumuz oluştu.
GNLK Ö14 10.04.2023 <u>Etkin vatandaşlık</u> Sosyal bilgiler öğretmenimiz ilk önce Etkin vatandaşlık Ünitesi hakkında bize bilgi getirdiğini gördük. Daha sonra etkinlikler için gruplar oluşturduk toplamda 4 tane grubumuz oluştu. Bide saat beş cankaya kadar saat başkanı evine gideceyiz. Sonra sahle caya gideceyiz. Sonra belediye gideceğiz. Annem belgi sahileye belgi gitmek doktorlara gidecek.	GNLK Ö6 PROJE 10.04.2023 Bugün sosyal bilgiler Hocamız sınıfa gelince Bize Bir proje ödevi vereceğini söyledi tahtaya Kızılay - Yeşilay - Löseu E devlet gibi şeyler yazdı. Tahtaya ve gruplar oluşturdu benim grubum löseu di ve ödevimizi güzelce yaptık. Hocamız bize + verdi.

GNLK Ö15

10.04.2023
Etkin vatandaşlık
 Sosyal Bilgi öğretmenimiz ilk önce Etkin vatandaşlık ünitesi hakkında bize bilgi vererek daha sonra ünitenin içinde hangi etkinlikler yapacağımızı bizim anlattı. Bu dersimiz daha eğlenceli hale getirildi. 10.11
 Gördük Daha sonra etkinlikler için gruplara ayrıldık. Toplamda 4 tane grup oluşturuldu.

GNLK Ö13

10.04.2023
 Sosyal bilgiler öğretmenimiz ilk önce etkin vatandaşlık ünitesi hakkında bilgi verdi. Benim grubumun konusu: Yeşilay. Sosyal bilgiler öğretmenimiz bize konumuz hakkında bilgiler verdi. Bize konuyu araştırıp fon kağıdına yapıştırmamızı istedi. Ben çok heyecanlandım.

GNLK Ö5

10/04/2023
Proje günü
 Sevgili günlük proje günü yeni yeni projeler öğrendik ve Löseu, kızılay, Yeşilay, ve son olarak benim içinde olduğum Proje e-Devlet ve sonra bunları sınıf öğretmenimizle sergiledik. Bu Projeler sayesinde bir çok şey öğrendik. Sevgili günlük bu projeleri çok iyi öğrendim bu projeleri hayatım boyunca unutmuyacağım.

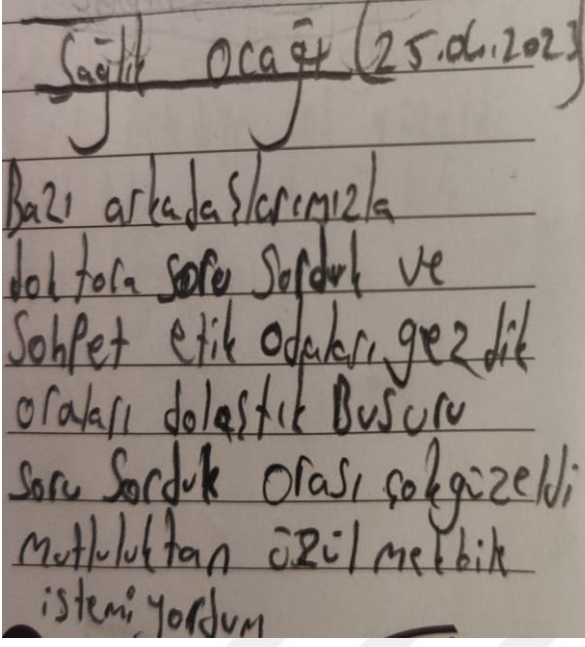
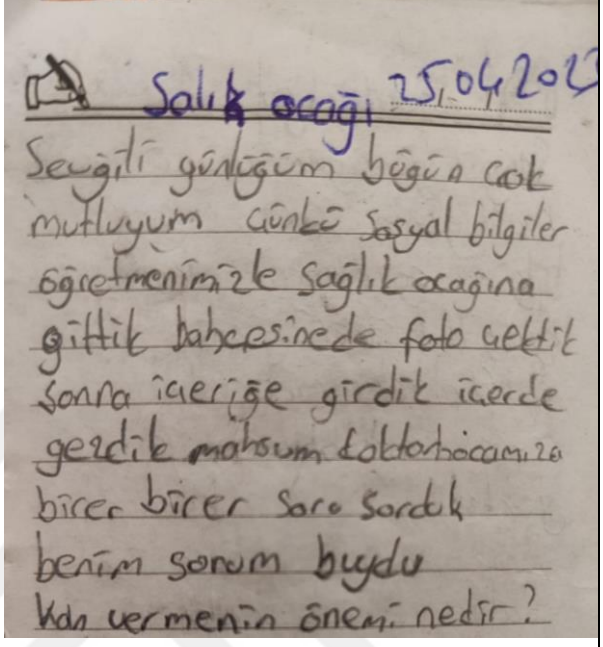
GNLK Ö8

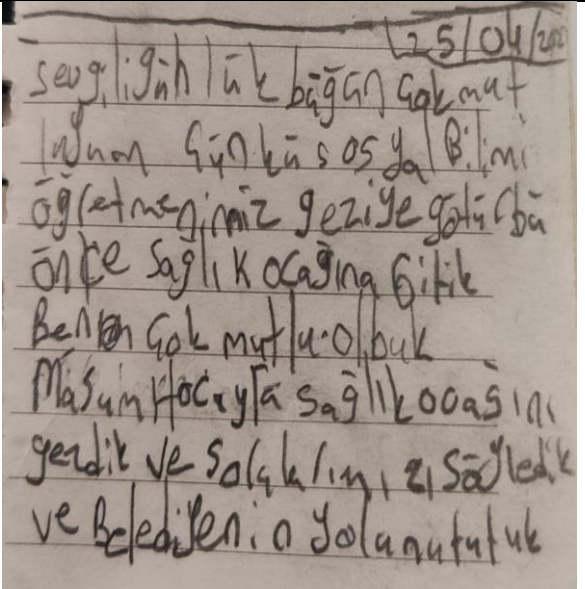
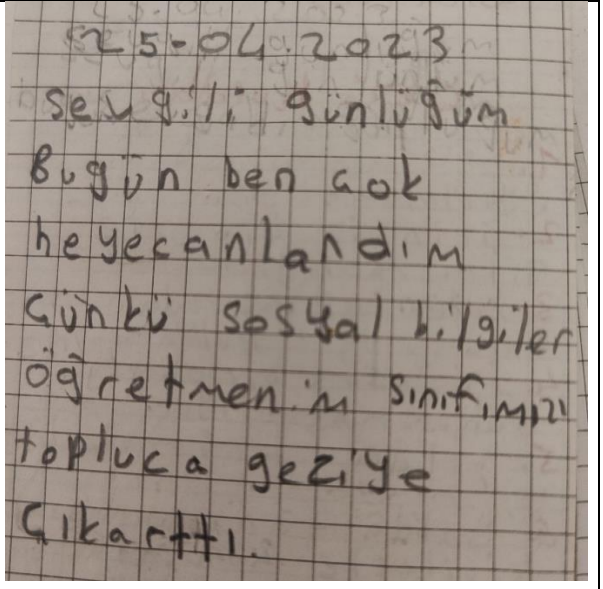
10/04/2023
Proje
 Sevgili günlük bugün projelerimizi eyle yapıp okula getirdik. Sınıfımızda astık dört tane grup seçtik her grup bir proje yaptı. Bir grup bunları kızılay, yeşilay, e-devlet ve löseu bilim sonra bunları sınıfta sergiledik. Bu projeler sayesinde bir çok şey öğrendik hayatım boyunca unutmam unutmayacağım.

Etkinlik için tutulan öğrenci günlüklerine bakıldığında, 1. Etkinlik için dersi daha eğlenceli hale getirildiği belirtilmiştir. Ayrıca proje etkinliği sayesinde ders konularının daha kalıcı olması bakımından olumlu dönütler alındığı tutulan günlüklerde dile getirilmiştir. Örneğin Ö8 "bu projeler sayesinde birçok şeyi öğrendik. Hayatım boyunca unutmam unutmayacağım" ifadelerinde bulunarak yaptığı etkinliklerin kalıcı

olmasına dikkat çekmiştir. Tutulan günlüklerde, etkinlik yapılırken öğrencilerin heyecanlandığı da fark edilmiştir. Örneğin Ö13 çok heyecanlandığını dile getirmiştir.

Etkinlik 2 Sağlık Ocağına Yapılan Gezi ile İlgili Öğrenci Günlükleri

GNLK Ö14	GNLK Ö8
 <u>Sağlık Ocağı (25.04.2023)</u> Bazı arkadaşlarımızla doktora soru sorduk ve Sohpet Etik Odakları gezdik Orakası doluştik Busunu Soru sorduk Orası çok güzeldi Mutluluktan özül mekik istemi yordum	 <u>Sağlık Ocağı 25.04.2023</u> Sevgili günlüğüm bugün çok mutluyum çünkü sosyal bilgiler öğretmenimizle sağlık ocağına gittik bahçesinde foto çektik sonra içeride girdik içeride gezdik mahsum doktor hocamıza birer birer soru sorduk benim sorum buydu Kas vermenin önemi nedir?

GNLK Ö4	GNLK Ö13
 <u>25/04/2023</u> Sevgili günlük bugün çok mut luyum çünkü sosyal Bilimi öğretmenimiz geziye gitti bu önce sağlık ocağına gittik Ben çok mutlu oluyuk Mahsum Hocamla sağlık ocağına gezdik ve sağlıkını zı sağladık ve Belediyeni a golanututuk	 <u>25-04-2023</u> Sevgili günlüğüm Bugün ben çok heyecanlandım Çünkü sosyal bilgiler öğretmenim sınıfımızı topluya geziye Çıkarttı.

GNLK Ö6

25.04.2023

Sağlık ocağına gitiğimizde önce orada bizi bir doktor karşıladı. O doktora merak ettiğimiz soruları söyledik. Oda cevapladı. Sonra oradaki eşyaları bankaların neden burada olduğunu sorduk. Bir arkadaşım girişteki yolusordu o yol engelliler için dedi.

GNLK Ö6'nın Devamı

25.10.2023

Ayrıca ana bende soru sordum benim sorum vücut hastalığı neden bisi sarıyer vücut hastalığı bizim temizliğimizden kaynaklıymış. Sorularımız bitince dışarı çıktık ve oradaki bol simeşliği gördük çok güzeldi ana sonra belediyenin yolunu tuttuk

GNLK Ö5

25.10.2023

Sağlık ocağı

Sevgili günlüğüm sağıal Bilgiler dersinde ilk önce sağlık ocağına gittik orda doktoru bir kupa soru sorduk. Sonra benim ilgimi çeken oradaki gebe muaine yatağı çok kucuktü ilgimi çeken Tek şey yoktu orası çok güzeldi iyki gittik bittim

GNLK Ö3

25.04.2023

Sağlık ocağı

Sosyal ders öğretmenimle 5/B sınıfı olarak sağlık ocağına gitiç arkadaşlarım sorular sordular ve bende soru sordum. Acil hastalara ne yapıyoruz dedim acil hastalara damar yok acil 112 arıyoruz. İlettiyse onlara bir little geldi. Orada di. Sonra ameliyat fotoğrafları çekti, not defterimize olankı yazdı.

Yine yok

Çekti

GNLK Ö17	GNLK Ö2
25.04.2023 <u>Sağlık Ocağı</u> ① Bebek bakım emsirme Alanı var ② Acil toplanma yeri var ③ Acil olan hastaları Ambulasla götürüyorlar. ④ Aşıların kısıtları Gubuklar var. Bunlar benim dikkatimi çekti. Ayrıca yaşlılara yardım etmeliyiz orda.	25.04.2023 <u>Sağlık Ocağı</u> Sağlık ocağım bugün sağlık ocağına gittik Doktorun adı Masum'du Sınıfımızdan birkaç kişi ona sorular soru- yordu, oda cevaplıyordu sonra odaları ince- ledik aşı yerini, ve daha çok yeri gezdik Buzdolabı gibi bir şey vardı içinde bızlar ve başka çok şey vardı, hatta bir yerimiz fistisi içinde bız da kayabiliydik, sonra dışarda Fatma hoca bizim fotoğraflarımızı çek- ti, ve okuk döğru gittik.

2. Haftanın II. Etkinliği olan Sağlık Ocağı gezisi için tutulan günlüklerde öğrenciler gezi boyunca yapılan uygulamaları, duygu ve düşüncelerini yanlarında taşıdıkları günlüklere kaydetmişlerdir. Bazı öğrencilerin dikkatlerini çeken olayları, nesneleri ve araç-gereçleri de yazmayı ihmal etmedikleri görülmüştür. Örneğin Ö5 günlüğüne *gebe muayene yatağının çok küçük* olduğuna dikkat çekmiştir. Ö17 ise sağlık ocağında bulunan araç gereçleri not almış ve bunların görevlerini de açıklamıştır. Burada anlaşılacağı gibi öğrenci bir gözlemci gibi hareket etmiş ve ufak detayları da gözden kaçırmamıştır. Bundan dolayı gezi-gözlem yönteminin özellikle konuların yerinde incelenmesi bakımından önem arz ettiği söylenebilir. Gezi boyunca öğrencilerin çok mutlu ve istekli olduğu yazdıkları günlüklerden hissedilmektedir. Örneğin Ö14, yazdığı günlüğünde *çok heyecanlandığını, mutluluktan üzülme istemediğini* yazmıştır. Görüldüğü gibi günlüklerin duygu ve düşüncelere ortaya çıkarma bakımından önemli olduğu sonucuna varılabilir. Ö2 ve Ö6'nin ise sağlık ocağı gezisi boyunca yapılan uygulamaları not aldıkları görülmüştür. Ayrıca doktora sorulan soruları ve bu sorulara verilen cevapları da günlüklerine not ettikleri görülmüştür.

Etkinlik 3 Belediye Binasına Yapılan Gezi ile İlgili Öğrenci Günlükleri

GNLK Ö14 <u>Belediye</u> Belediye giderken odaları gezdik Başkan Baseri'ye soru sorduk GÖP kütüsüne girdik köpek gördük orada çiçekler ağaçlar vardı Belediye çok güzeldi mutluktan ezulmek bile istemiyordum	GNLK Ö8 <u>Belediye</u> Sevgili günlüğüm bugün çok mutluyum çünkü sosyal bilgiler öğretmenimizle belediye ye gittik içeri girdik bizim sınıflarımızın rahatla oturmuştu herkes koltuklara gösterildi. Bizim arkadaşlarımız Başkan'a bazı soru sordu Başkanımızda onların cevabını verdi sonra dışarı çıktık gördük bir köpek gördük adı yesteri son ra okula geri döndük.
GNLK Ö6 25.04.2023 Belediye'ye gittik ve orada öğretmenimiz önce biriyile konuştu sonra yukarı çıktık Başkan'ın elini sık tı öğretmen- nimiz ve başkan bize oturma- mızı söyledi Benle Arkada- şlarım oturduk sonra bize nasılsınız dedi başkan sorular- mızı sorduk ve tüm soruları	GNLK Ö6'nın Devamı ımızı söylemeye başladık Benimde bir sorum oldu Benim sorum Başkan nasıl seçilir kaç yılda bir seçilir Başkan 5 yılda bir seçilir mi Sonra dışarı çıktık dışarda gezdik orada GÖP langan- dik GÖP'ler kayda gütülmek için getirilmişmiş.

GNLK Ö7

Belediye
Bugün sınıf öğretmenimiz bizi
belediyeye götürdü. Yola çıktığı
mızda çok heyecanlıydım. Belediye-
eye yakın bir mesafede old-
uğumuzda öğretmenimiz beledi-
yenin ne olduğunu neye
yaradığını açıkladı. Belediyenin
çok güzel bir bahçesi vardı.
Belediyeye girdiğimizde m-
erdiveinden yukarı belediye
başkanının odasına girdik. Oda
güzel ışıklarla dolu ve koltuk-

GNLK Ö7'nin Devamı

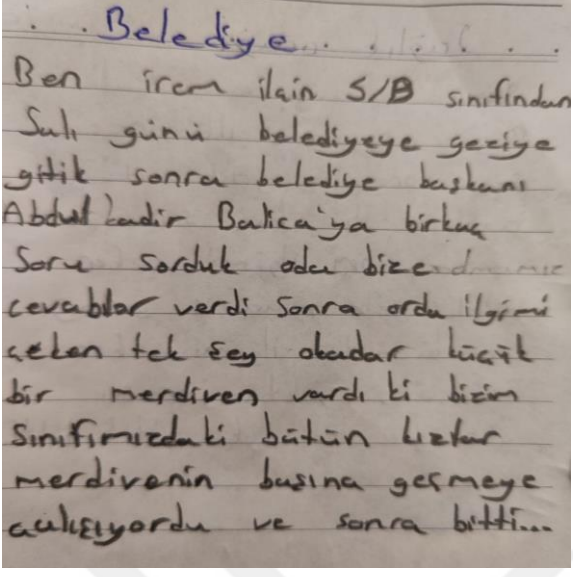
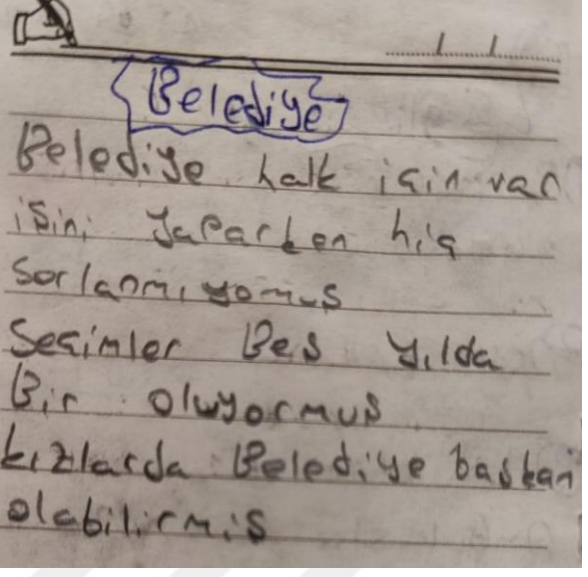
larla doluydu. arkadaşlarımız
la koltuklara oturduk ve
başkana sorular sorduk.
Arkadaşlarım soruları sorarken
bende olayı inceliyordum.
Sonra belediyeden okula
gittik ve yolda arkadaşla-
rım çok komikti ve çok
güldürmüştü o gün çok
güzeldi.

GNLK Ö2

Daha sonra belediyeye
gittik başkanın odasına
gittik başkana sorular
sorduk sonra bahçeye
çıkık fotoğraf çektik
orda bir tane köpek vardı
köpeklerle biraz eğlendik
sonra okula doğru
yola çıktık ve serimizi tamamladık.

GNLK Ö3

Belediye
Belediyeye gittik
Başkanın bir odasına
biz de oturduk
orada da solum yine sorular
sorduk. Cevap verildi
başkanımıza
sonra onunla birlikte
fotoğraf çektik
sonra not defterimize
yaşadığımızı yazdık
Daha sonra serdik, bahçe-
deki araçları inceledik
sonra okulumza gittik.

GNLK Ö5	GNLK Ö17
 Belediye Ben İrem ilaın 5/B sınıfından Sulu günü belediyeye geziye gittik sonra belediye başkanı Abdulcadir Balica'ya birkaç Soru sorduk oda bize cevablar verdi sonra orda ilgini çeken tek şey okadar küçük bir merdiven vardı ki bizim sınıfımızdaki bütün kızlar merdivenin başına girmeye çalışıyordu ve sonra bittim	 Belediye Belediye halk için var işin. Japarken hiç sorlanmıyomuş Seçimler Beş Yılda Bir Oluyormuş Kızlarda Belediye başkanı olabilirms

3. haftanın 3. Etkinliği olan belediye gezisi boyunca öğrencilerin tuttıkları günlüklerde yeni bilgiler elde ettiklerini dile getirmişlerdir. Sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabındaki 6. öğrenme alanında yer alan “yönetim birimler” konusunu daha iyi anlamaları için belediye binasına gidilmiştir. Gezi boyunca öğrenciler merak ettikleri bilgileri belediye başkanına sorma fırsatı yakalamışlardır. Böylece konular yerinde işlenmiştir. Ö17,nin belediye gezisi sayesinde birçok yeni bilgiyi öğrendiği anlaşılmaktadır. Örneğin belediyenin halk için var olduğunu, belediye seçimlerinin beş yılda bir olduğunu ve kadınların da belediye başkanı olabileceğini yazmıştır.. Öğrencilerden bazıları daha önce hiç belediye binasını görmedikleri ve oraya gittikleri için çok mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Örneğin Ö14 belediye binasının çok güzel bir yer olduğunu ayrıca da buraya geldiği için çok mutlu olduğundan bahsetmiştir.

Etkinlik 4 Muhtarlık Seçimi Etkinliği ile İlgili Öğrenci Günlükleri

GNLK Ö7	GNLK Ö5
02.05.2023 Sevgili günlük Bugün Sınıf muhtarı için ar laxa yaptık. Ve arkadaşım aı verdik. Bugün öğretmenimiz Niz seçimin açıklıyacak ve bugün kalan vaktinle not defterime o günü yazdım. Daha sonra son saat oldu. nda öğretmenimiz oyları açıkladı. Ve en çok oy alan arkadaşım Muhtar oldu. O gün hepimiz arkadaşımızı kutladık arkadaşımızla mutlu oldu bizde mutlu olduk.	02/05/2023 Muhtar adaylığı sevgili günlük Salı günü Sosyal bilgiler öğretmenimizle Habip hocayla birlikte Muhtarlık adayları için oylama yaptık oylamaya giren adayları İrem, Rojin, Mude Mehmet sonra sınıfta oylamayla ilgili Nida ve Foterat çektik sonra cürsamda günü Habip hoca bize kimin kazandığını açıkladı İrem 5 oyla Mude 6 oyla Mehmet 4 oyla Rojin yani kazananısa 8 oyla sınıfımızın Başkanı Rojin oldu ve bu güzel gün sona erdi...

GNLK Ö2	GNLK Ö2'nin Devamı
02.05.2023 Muhtarlık seçimi Sevgili günlük bugün sınıfımızda Muhtarlık Seçimi yapmaya karar verdik. Öğretmenimiz kim olmak istiyor dediğinde herkes olmak istedi. Oy kutumuzu bir karton evin başını keserek oylarımızı attık. Oylara dört kişi katılmıştı ve sabah olduğunda Habip Hoca oyları açıkladı ve kazanan Rojin oldu. Onu tebrik ettik.	Muhtarlık Seçimi Nasıl Olur İlk önce adaylar seçilir sonra 3, 4 arasından birisi seçilir. Sonra oya sandığı veya başka birşey setirilir herkesten istediği kişiyi seçip oy sandığına atar. Sonra oylar sayıldığında kimin fazla oy olursa o kazanır. Muhtarlık seçimi veya başka bir seçim olduğunda sanki gerçek bir seçimdayım gibi çok güzel hisler anıyordum.

GNLK Ö4

02/05/2023
Sevgili günlük Bu gün Muhtarlık
olarak bizi; Tahtaya alkattık
ve sınıf hangisi; Muhtar olucanı
sınıf öğretmenimiz Hacı Hoca
Bize hangisi; kızıdını seçecek
ve Son Saat ve Habip hoca
Dedi Roj Bin karandı ve Sokaldım
ve ona Alkış yaptık ve onları
Riketim ve dersimize devam
ettik çok şey öğrendik ve kutk-
dik ve Biz muhtar seçtimiz gün
Habip Hoca Büyük bir küt ve v
getirdi ve kutlarımızı Bırakarak
içeriatık çok şeyler diktimiz
seyleryaptık

GNLK Ö8

02/05/2023
Muhtar seçimi
Sevgili günlük bugün
çok mutluğum çünkü
Sosyal bilgiler dersinde
Muhtarlık seçimi yaptık
Oy verdik Sonra foto
çektik hepimiz
ellerimizle kalp yaptık
4 tane muhtar adayımız
vardı bir tanesi tek
muhtar olacaktı diğer
yardık Sandığa koyduk
hangisi çok güzel
O zaman
ayrıca sevgili günlük muhtar
nasıl seçilir onuda öğrendik

GNLK Ö6

02.05.2023
Bugün sosyal Bilgiler Ders-
imizde Hocamız Bize sınıf
Muhtarı seçeceğimizi söyledi.
Hepimizde sevindik sonra
Hocamız 4 aday kaldırdı.
onlardan 1'ide bendim.
Hocam beni kaldırıncaya
gale Heycanlandım 4'imiz
Tahtaya kalktık oylama

GNLK Ö6'nın Devamı

başladı Hocamız bu arkadaş-
larımız Muhtar olsun mu? diye-
ek oylama yaptı, sonunda
en çok oyu alan bel oldu.
kimse kimse on oyu verd-
iğini bilmiyordu sonra Mu-
htar bel oldu kızlar dan
biri seçildi sonra Arkada-
şlarımızı tebrik ettik.

GNLK Ö3

Muhtarlık 02.05.2023
 Önce aday yaptık
 Sonra kutu getirdiler
 Kutunun içine aday
 olan arkadaşlarımızın
 adlarını yazdık ve ben de
 kendi adaylığımı arma
 dan muhtar olmaktan
 önce sevdiğim arkadaşları
 Rojbin Kösnet
 aday oldu herçes
 onun adını yazdı ve
 bize seçimi davrandı
 Muhtar bugün
 Sarına geldi
 800

GNLK Ö15

Sevgili günlük 02.05.2023
 2 Mayıs'ta 5. sınıf öğretm.
 enimiz Sınıf muhtarı seçtik.
 Ben aday oldum ve başka
 arkadaşlarım da aday oldu.
 O gün oyları kutuya at-
 tık ve arkadaşlarımız oyla-
 rı fuzlaydı ama en fazla
 oyu ben aldım. Sınıf muht-
 arı ben oldum çok mutlu
 oldum Ben Muhtarlık
 Sevgili günlük
 Bu etkinlik sayesinde Muhtarın
 görevlerini ve nasıl Muhtar
 olunur onuda öğrendim.

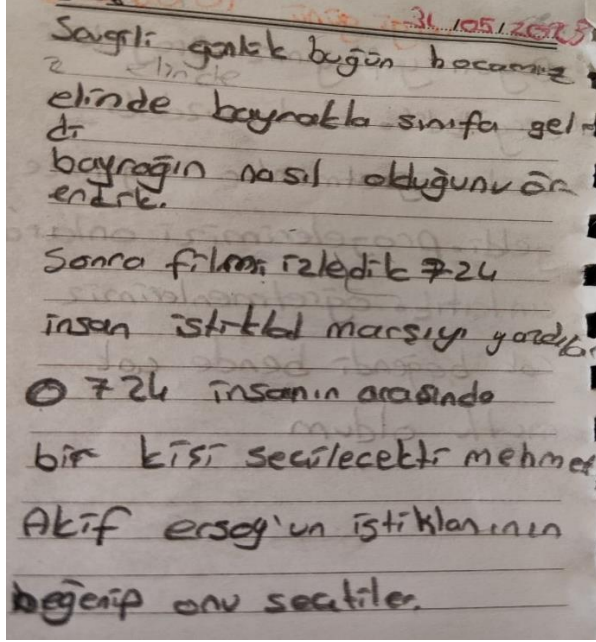
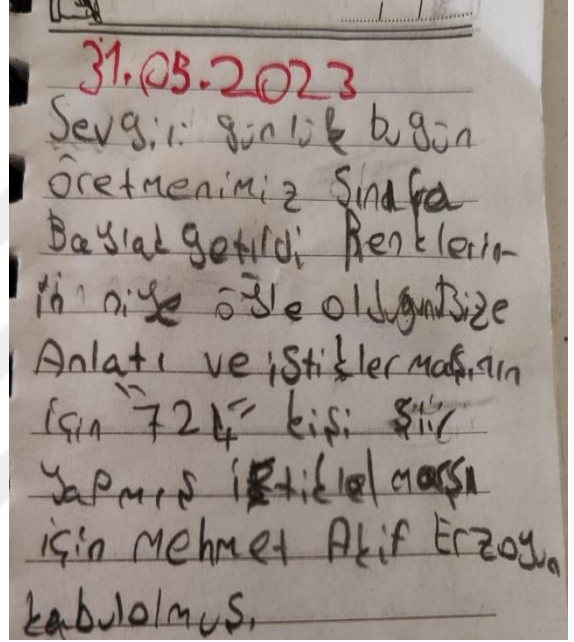
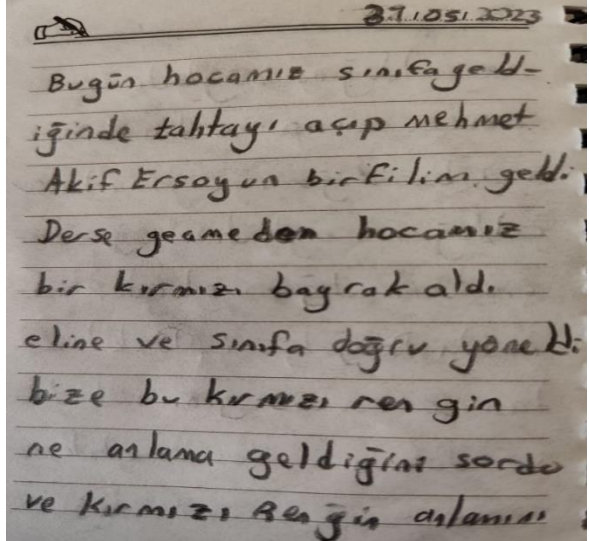
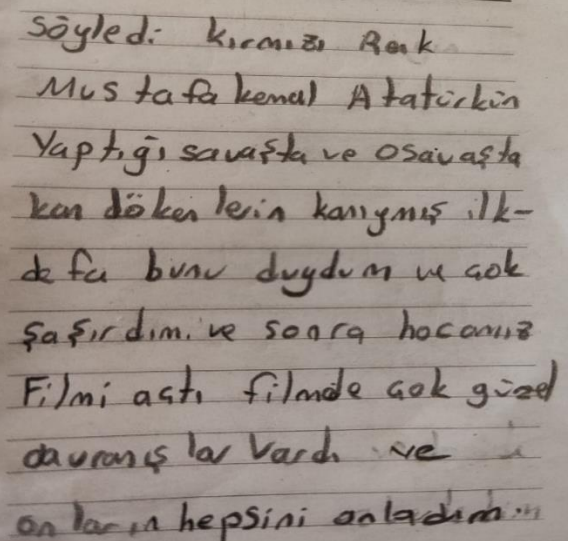
GNLK Ö17

02.05.2023
 Sevgili Günlük Bugün
 Muhtar Seçimi yaptık
 ama yapmadan önce
 muhtar olacak adaylar
 tahtaya gelip muhtar
 olursam neler yapacağımı
 söylediler teler teler
 Sonra oylama yaptık
 Muhtarımız kim olduğunu
 çok merak ediyorduk
 Sonra oylar malar baktık
 Muhtarımız kimin olduğunu
 bildik Muhtarımız.
 Rojbin Kösnet oldu.

4. Haftanın 4. Etkinliği olan muhtarlık seçimi ile ilgili öğrenci günlükleri incelendiğinde, öğretim sürecinde bu etkinlik için olumlu duygu ve düşünceleri içeren

cümleler kurdukları, bu etkinliklerle beraber kendilerini mutlu, eğlenceli ve keyifli bulunduklarını ifade eden pek çok cümle kurmuşlardır. Yapılan muhtarlık seçimi ile beraber öğrencilerin muhtar rolüne girip bir muhtar gibi davrandıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca seçim, oy, zarf, adaylık gibi yeni bilgileri de öğrenmişlerdir.

Etkinlik 5 Milli Değerlerimiz Konusu Hakkında İzlenen Çizgi Film ile İlgili Öğrenci Günlükleri

GNLK Ö7	GNLK Ö6
 31.05.2023 Sevgili günlük bugün hocamıza elinde bayrakla sınıfa geldi bayrağın nasıl olduğunu anlatı. Sonra filmi izledik 724 insan istiklal marşını yazdı 724 insanın arasında bir kişi seçilecekti Mehmet Akif Ersoy'un istiklalinin beğenip onu seçtiler.	 31.05.2023 Sevgili günlük bugün öretmenimiz sınıfa Bayrak getirdi. Renklerin nisiyle öyle olduğunu bize Anlatı ve istiklal marşının için 724 kişi şair Yapmış istiklal marşı için Mehmet Akif Ersoy'u kabul olmuş.
GNLK Ö6	GNLK Ö6'nın Devamı
 31.05.2023 Bugün hocamıza sınıfa geldi içinde talimatı açıp Mehmet Akif Ersoy'un bir filmi geldi. Derse geçmeden hocamıza bir kırmızı bayrak aldı eline ve sınıfa doğru yazdı bize bu kırmızı rengin ne anlamı geldiğini sordu ve kırmızı rengin anlamı	 Söyledi: Kırmızı Renk Mustafa Kemal Atatürk'ün Yaptığı savaşta ve Osavaşa kan dökenlerin kanymış ilk- de bu bunu duydu ve çok şafırdım. ve sonra hocamıza Filmı astı filmde çok güzel duranlar vardı ve onların hepsini anlattım.

GNLK Ö14

31.05.2023
 Mehmet Akif Ersoy
 Hoca ilk sınıfa geldiği an
 de bayrakla geldi bize
 Mehmet Akif Ersoy anlatı
 ve izledik hakkında
 Çok güzel şeyler öğrendik
 Mesela Çok güzel
 şiir yazıyor
 Şerhimi de daha
 iyi anladık

GNLK Ö4

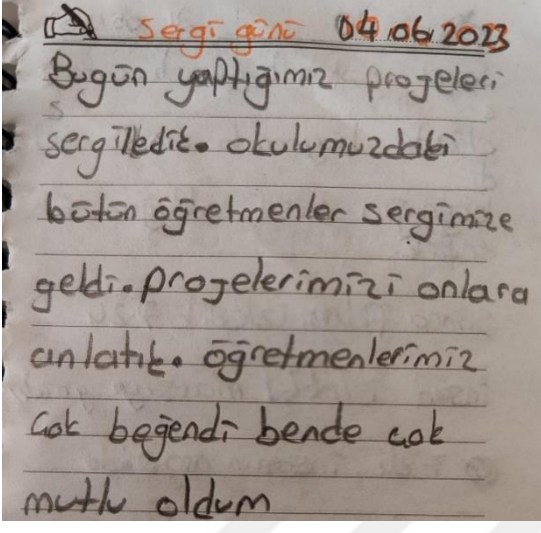
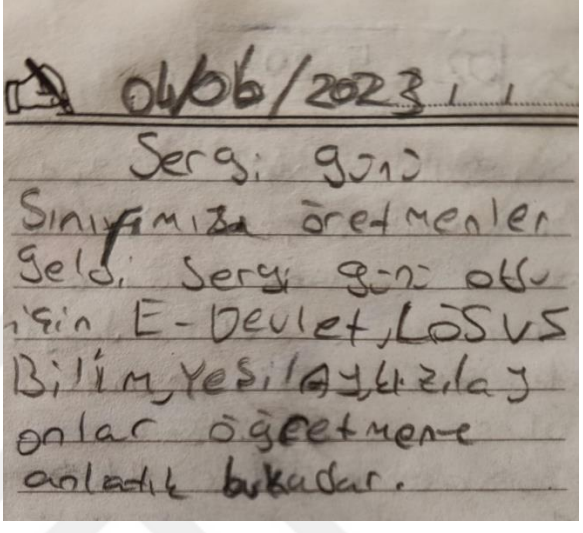
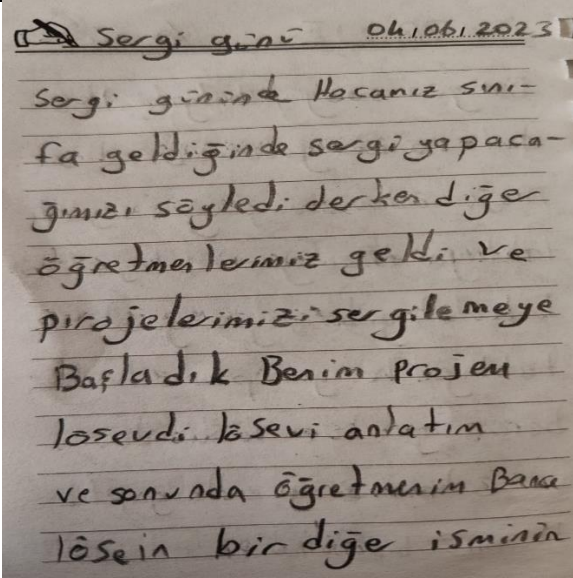
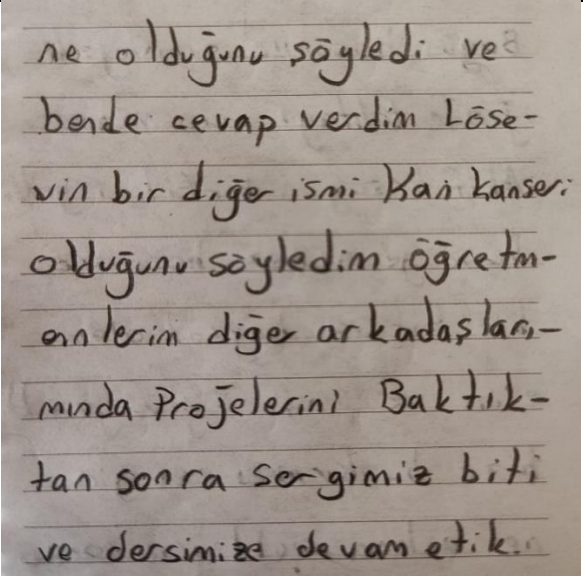
31.05.2023
 Öğretmenimiz Hacı Hoca
 Sınıfa bayrakla geldi
 ve Bayrak anlamını sordu
 ve biz cevap verdik sonra
 Biz Cevabını verdik anlamını
 verdik sonra müdür yardımcısı
 gelip şiiri okudu ve izledik
 Çok güzeldi ve çok şey
 öğrendik Ama çok güzeldi ve
 filmde Mehmet Akif Ersoy
 dir Şiir yazıyor ve herkes
 duyulandı ve istiklal marşını
 Mehmet Akif Ersoy
 yazdı ama o okumadı
 Ordaki di adam herkesin
 şiirini okuyordu ve çok
 güzel okuduşın çok büyük
 kıldılar ve Mehmet Akif Ersoy
 seçildi

GNLK Ö2

31.05.2023
 Bütün hocamız elinde
 sınıfa bayrakla geldi
 bize bayrakla ilgili
 bilgi verdi. Bize istiklal
 marşında bahsetti
 sonra istiklal marşı
 konulu filmi izledik
 en merak ettiğim
 şeyden Mehmet Akif
 Ersoy'un arkadaşları
 buluşma yerine gel-
 medi ama Akif Ersoy
 sözünü tutarak o
 gününde bile oraya
 geldi ve ondan sonra
 arkadaşlarının evine
 gidip şöyle dedi "tutar
 marşının sözünü ver"

5. Haftanın 5. Etkinliği olan çizgi film gösterisi ile ilgili öğrenci günlükleri incelendiğinde, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini olumlu yönde etkileye bilecek pek çok cümlelerin kurulduğu gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin Çalışmalarını Sergilemesi İle İlgili Günlükleri

GNLK Ö8	GNLK Ö17
 <u>Sergi günü 04.06.2023</u> Bugün yaptığımız projeleri sergiledik. okulumuzdaki bütün öğretmenler sergimize geldi. projelerimizi onlara anlattık. öğretmenlerimiz çok beğendi bende çok mutlu oldum	 <u>04/06/2023</u> Sergi günü Sınıfımıza öğretmenler geldi. Sergi günü okulumuzun E-Devlet, LÖSÜS Bilim, Yeşil Aylık zily onlar öğretmene anlattık buradadır.
GNLK Ö6	GNLK Ö6'nın Devamı
 <u>Sergi günü 04.06.2023</u> Sergi gününde Hocamız sınıfı geldiğinde sergi yapacağımızı söyledi derken diğer öğretmenlerimiz geldi ve projelerimizi sergilemeye başladık Benim projem liseydi. liseyi anlattım ve sonunda öğretmenin bana lisein bir diğeri isminin	 ne olduğunu söyledi ve bende cevap verdim lisevin bir diğeri ismi Kan kanseri olduğunu söyledim öğretmenlerim diğer arkadaşlarımda Projelerini Baktıktan sonra sergimiz bitti ve dersimize devam ettik.

GNLK Ö4

04.06.2023
 Bugün günden sergi günü
 bugün her öğretmen sınıfımızdan
 Proje Pan Örencilerimiz
 E-Devlet, Löseu, Yeşil ad ve kızıl ay
 Dışarı öğrencilerimiz kendi
 Projeye Yaptıkları, gelip
 söyledip fotoğraflar ve videolar çektik

GNLK Ö13

04/06/2023
 Sergi günü
 hocalar bizim sınıfımıza
 geldiler arkadaşlarımız
 Projelerini sergilediler
 Bizim Projemizi Muhammed
 Sergiledi oda yeşilay grubundaki
 öğretmenler geldi sorular
 sordular biz de cevapladık
 sonra gittiler sergi de
 kapandı.

GNLK Ö3

04.06.2023
 Sergi günü
 Hocalar geldi
 Projemizi söyledik
 Halib hocalar fotoğraflar
 çekti. Hocalarımız
 Projelerimizi, bir çok
 beğendiler. Onlara bilgiler
 aktardık ve onlardan
 çok memnun kaldılar

GNLK Ö5

04/06/2023
 Proje günü
 Sevgili günlük proje günü
 yeni yeni projeler öğrendik
 ve Löseu, kızıl ay, Yeşilay, ve
 son obra benim içinde
 aldığım Proje e-Devlet
 ve sonra bunları sınıf
 öğretmenimle sergiledik
 Bu Projeler sayesinde
 bir çok şey öğrendik
 Sevgili günlük bu projeleri
 çok iyi öğrendim bu projeleri
 hayatım boyunca unutamayacağım

GNLK Ö15

04/06/2023

Sergi günü

Bugün Öğretmenler bize geldi.
Proje alabildiğimiz için çok mutluyuz.
ama çok güzel öğretmenlerle çalıştık.
ama öğretmenlerde fazla dikkat
keske daha fazla dursaydılar.

GNLK Ö2

04/06/2023

Bugün günlerden sergi
günü kızılar hakkın-
daki projemiz bitti.
haftamız Proje lerimizi
astık 5 Proje olmak
üzere 4'er gruplara
ayrıldı ve okulun
mazdaki öğretmen-
lerimizi çağırdık Pro-
je lerimizi Sergi ledik
bende kızılar Pro-
je mizi sergiledim
ilk önce biraz he-
jelerandım ama
sonra söyledim ö-
ğretmenler soru sor-
du bende cevapla-
dım böylece bitmiş
oldu.

GNLK Ö14

04/06/2023

Bugün yaptığımız Projeleri

Sergiledik öğretmenlerim
çok beğendi ama
Birazcık hata olmuştur
anlatmakta zorluk
çekmedim

Sergi günü ile ilgili günlükler incelendiğinde, öğrencilerin sergi hakkında olumlu düşüncelere sahip oldukları ve serginin heyecan verici bir şey olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca öğrenciler bu sergi sayesinde yeni tecrübeler kazandıklarını, iletişim, kendini ifade etme gibi becerilerinde gelişim gösterdiklerine dikkat çekmişlerdir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılan Etkinlikler Sonucunda Öğretmenin/ Araştırmacının Görüşleri Nasıldır?

Tablo 23 Yapılan Çalışmaların Sergilenmesi

Ders	Sosyal Bilgiler 5. Sınıf
Süre	40+40 dakika
Hafta	VI. Hafta
Etkinlikler	Sergi

Araştırmacı, çalışmanın başlamasından sonuna kadar yapılan etkinlikleri günlük haline getirerek notlar almıştır. Araştırmacı aynı zamanda bir gözlemci rolüne girerek yapılan çalışmaları ve öğrencileri gözlemlene fırsatı yakalamıştır. Her etkinliğin sonunda duygu ve düşünceleri günlüklere yazan araştırmacı daha sonra günlükler sayesinde meydana gelen değişimlerin yakından incelemesinde yardımcı olmuştur.

Etkinlik 1 Öğrenci Proje Ödevleri ve Sergi ile İlgili Öğretmen Günlüğü

Tarih: 10.04.2023

“Bugün günlerden sergi günü. Öğrencilerime verdiğim proje hazırlama etkinliğini 5/B sınıfında sergileyeceğiz. İlk önce yapılan ödevleri sınıfımızdaki duvarlara asıp sergiye hazır hale getirdik. Sergi hazırlanırken öğrencilerimin mutlulukları görülmeye değerdi. Daha sonra sergimizden çok kişinin faydalanması ve daha çok kişiye ulaşması için okulda bulunan öğretmenleri ve öğrencileri de davet ettik. Davetiyeler için her bir öğrenci davetiye mektubu hazırladılar. Daha sonra bu mektuplar sahiplerine ulaştırıldı. Artık sergi saati gelmişti. Saat 10.00 da sergimiz başladı. Sergiye gelen öğretmen ve öğrencilere proje sahipleri kendi çalışmalarını anlattı. Böylece hem öğretmenler hem de öğrenciler sergi sayesinde yeni bilgiler elde etmişlerdir. Ayrıca sergideki çalışmalarını sunan öğrencilerimin de öz güvenlerinin arttığını fark ettim. Sergimiz yaklaşık bir saat sürdü. Sergi için herkes çok mutlu görünüyordu. Hatta öğrencilerim dersimizi hep böyle işlememiz gerektiğini, böyle etkinliklerin çok iyi olduğunu dile getirdiler. Sergi bittikten sonra araştırmacının oluşturduğu “projemi değerlendiriyorum” etkinliği dağıtıldı böylece öğrencilerin projeden neler öğrendiklerini ve hatırladıklarını öğrenme fırsatı yakalanmış oldu. Artık sergimiz burada sona ermişti. Böyle bir etkinliği yapıp öğrencilerimi mutlu ettiğim için de ben de çok mutlu oldum”.

Aşağıda sergi sırasında çekilmiş görüntülere yer verilmiştir.

Fotoğraf 8 Araştırmacının Sergi Açılışında Yapması

Araştırmacı, sergi için son hazırlıkları yaptıktan sonra öğrencileri ve öğretmenleri sergiye davet etmiştir. Sergi daveti için öğretmenlere davetiye gönderilmiş ve projeyi yapan öğrencilerin de arkadaşlarını sergiye davet edilmesi hususunda önerilerde bulunulmuştur. Daha sonra belirlenen saatte sergi açılışı yapılmıştır. Sergide ilk önce araştırmacı konuşmasını yapmış ve sergi hakkında gelenlere bilgi vermiştir. Sergi için bütün öğretmenlerin katılımına dikkat edilmiştir.

Fotoğraf 9 Öğretmen ve Öğrencilerin Sergi Gezileri

Öğretmenler öğrencilerle birlikte sergiye katılmışlardır. Sergi başladığından beri yoğun bir ilgiyle karşılaşıldığı görülmüştür. Serginin kalabalık olması hem projelerini yapan öğrencileri heyecanlandırmış hem de sergiye gelen misafirlere yeni bilgiler öğretmesi bakımından fayda sağlamıştır.

Fotoğraf 10 Proje Sahiplerinin Ziyaretçilere Projelerini Anlatması

Sergilenen çalışmalar, proje sahipleri tarafından gelen misafirlere anlatıldı. Öğrenciler projelerini anlatırken hem kendilerini ifade etme hem de yeni tecrübeler elde etme fırsatını yakalamışlardır. Böylece sergi boyunca aktif olan öğrenciler bu sayede kalıcı öğrenmelerin oluşmasına zemin oluşturmuştur. Daha sonra proje sahipleri sergiye gelen misafirlerin merak ettikleri sorulara cevaplar vermiş. Yaklaşık bir saat süren sergi sona ermiştir.

Tablo 24 Son Hafta İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Ders	Sosyal Bilgiler 5. Sınıf
Süre	40+40+40 dakika
Hafta	VII. Hafta
Etkinlikler	➤ Araştırmacının görüşlerinin alınması ➤ Sağlık ocağına gezi düzenleme ➤ Belediye binasına gezi düzenleme ➤ Son algı anketinin uygulanması

Etkinlik 2 Sağlık Ocağına Yapılan Gezi İle İlgili Öğretmen Günlüğü

Tarih: 25.04.2023

“ Ve bugün büyük gün...

Nihayet bugün gezimizi yapacağız. Öğrencilerim o kadar heyecanlılar ki anlatamam. İlk iki dersimizde şunları yaptık: ilk önce gezi için hep beraber kurallarımızı oluşturduk. Herkesin bu kurallara uyması gerektiği sözünü aldım. Daha sonra gezi için oluşturduğum programımı öğrencilere anlattım (Bkz. Ek 7). Öğrencilerimin neyi bilip bilmediklerini öğrenmek için ön algı anketini uyguladım. Ön algı anketi bir ders saati sürmüş olup hiçbir şekilde öğrencilerin cevaplarına karışmadım. Öğrenciler ne biliyorsa onları yazmalarını söyledim. Ön algı anketleri bittikten sonra teneffüse çıkıldı. Teneffüsten sonra ise artık geziye çıkma vakti gelmişti. Saat 10. 00 da bahçede toplanıp gereken eksikleri tamamladık. Gezimiz için okulumuzun değerli Rehber Öğretmeni de bize eşlik etti. İlk durağımız Sağlık Ocağı olacaktı. Yola koyulma zamanı gelmişti. Öğrencilerim şimdiden ceylan gibi zıplayıp durmaya başladılar, tabii ben de hemen kuralları hatırlattım. Yaklaşık 15 dakika yürüdükten sonra Sağlık Ocağına vardık. Kapıda daha önce haber verdiğim Doktor Masum Bey bizi karşıladı. Doktor Bey ilk önce kendini tanıttı. Sonra hep beraber içeri geçtik. Doktor Bey Sağlık Ocağıyla ilgili bilgiler vermeye başladı. Tabi öğrenciler o kadar meraklılardı ki iki de bir soru soruyorlardı. Daha sonra Doktor Bey Sağlık Ocağını gezdirmeye başladı. Tek tek odaları gezdirdi ve orda bulunan araç gereçleri tanıtıp bunlar hakkında bilgiler verdi. Daha sonra öğrencileri salonda toplayan Doktor Bey, öğrencilerin merak ettikleri soruları cevaplamaya çalıştı. Öğrencilerim hazırlıklı gelmişlerdi tabii. Çok güzel ve işe yarar sorular sordular. Doktor Beyde bütün soruları cevaplamaya çalıştı. Bu esnada öğrenciler yanlarında getirdikleri günlüklerine öğrendiklerini yazıyorlardı. İşte bu benim çok hoşuma gitmişti. Sağlık Ocağı gezimiz yaklaşık bir buçuk saat sürmüştü. Artık ayrılma vakti gelmişti. Doktor Beyle vedalaşıp ayrıldık oradan. Hatıra fotoğrafı da çekmeyi unutmadık tabi.”

Aşağıda Sağlık Ocağında gezi sırasında çekilmiş görüntülere yer verilmiştir.

Fotoğraf 11 Gezi Öncesi Son Hazırlıklar

Geziye çıkılmadan önce araştırmacı tarafından son eksiklikler kontrol edilmiştir. Gezi öncesinde oluşturulmuş kurallar hatırlatılmıştır. Son eksiklikler tamamlandıktan sonra gezi yerine doğru harekete geçilmiştir.

Fotoğraf 12 Sağlık Ocağına Doğru Yürüyüş

Gezi için ilk belirlenen yer sağlık ocağıydı. İlk önce sağlık ocağına gidilmesinin nedeni ise hem okula daha yakın olması hem de daha önceden gezi saatinin ayarlanmış olmasıdır. Yola çıkarken öğrencilerin koşmamasına ve kaldırımda yavaş yürümesine dikkat edilmiştir. Ayrıca yürüyüş esnasında öğrencilerin çevrelerini gözlemlediği, dikkatlerini çeken tabela, taziye evi, otobüs durakları vb. gibi işaretleri ve yerleri öğretmenlerine sorduğu görülmüştür. Böylece gezi sadece belli bir mekân görmek değil, yaşadığı çevreyi de görüp gözleme fırsatı verdiği için tercih edilmiştir.

Fotoğraf 13 Doktor Eşliğinde Sağlık Ocağının Tanıtılması

Sağlık ocağı gezisi için araştırmacı tarafından önceden bilgi ve izinler alınmıştır. Daha sonra öğrenciler doktor eşliğinde sağlık ocağını gezmeye başlamışlardır. Doktor tarafından sağlık ocağında bulunan odalar tek tek gezilmiş ve oradaki araç gereçlerin ne işe yaradığı anlatılmıştır.

Fotoğraf 14 Sağlık Ocağındaki Araç-Gereçlerin Tanıtılması

Öğrenciler sağlık ocağında bulunan muayene odasını doktor eşliğinde gezmişlerdir. Doktor tarafından muayene odasında bulunan araç-gereçler tanıtılmış ve ne işe yaradığı öğrencilere aktarılmıştır. Ayrıca öğrencilerin merak ettikleri, ilgilerini çektikleri araçlar açıklanmıştır.

Fotoğraf 15 Öğrencilerin Merak Ettikleri Soruların Doktor Tarafından Cevaplanması

Sağlık ocağındaki gezi sona erince öğrenciler merak ettikleri soruları doktora yöneltmişlerdir. Doktor tarafından öğrencilerin soruları cevaplanmış ve öğrencilerin sağlık konusunda nelere dikkat edilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Böylece öğrenciler topluma hizmet veren kurumlardan birini yerinde gözlemleme fırsatı yakalamışlardır. Ayrıca merak ettikleri birçok soruyu da yerinde öğrenmişlerdir.

Fotoğraf 16 Öğrencilerin Öğrendiklerini Not Almaları

Gezi devam ederken öğrenciler öğrendiklerini unutmasınlar diye yanlarında getirdikleri not defterine yazmışlardır. Özellikle öğrencilerin sağlık ocağında dikkatlerini çeken bazı olay ve nesneleri yazdıkları görülmüştür. Ayrıca yanlarında getirdikleri not defterlerine de duygu ve düşüncelerini yazmışlardır. Böylece öğrenciler hem yeni şeyler öğrenmişlerdir hem de yazdıkları duygu ve düşünceler sayesinde unutulmayacak anılara sahip olmuşlardır

Fotoğraf 17 Gezi Sonrası Hatıra Fotoğrafı

Fotoğraf 18 Sağlık Ocağında Mola

Öğrenciler belediye binasına gitmeden önce kısa bir mola vermiş, Bu mola ile birlikte çevreyi de gözlemlene imkânını elde etmişlerdir.

Etkinlik 3 Belediye Binasına Yapılan Gezi İle İlgili Öğretmen Günlüğü

Tarih: 25.04.2023

“Gezimize kaldığımız yerden devam ediyoruz. Gezi için bu sefer belediyenin yolunu tuttuk. Yaklaşık 5 dakika yürüdükten sonra belediye binasına vardık. Belediye Başkanı bizi makam odasında karşıladı. Öğrenciler daha önce makam odasını görmedikleri için meraklı bakışlarla etrafı incelediklerini fark ettim. Sosyal bilgiler dersindeki konumuz olan “yönetim birimleri” konusunu belediye başkanın ağzından dinlemek gerçekten öğrenciler için çok faydalı olacağını tahmin ediyordum. Makam odasına oturan öğrenciler çok heyecanlılardı. Belediye Başkanı ilk önce belediyenin tarihinden ve işleyişinden bahsetti. Daha sonra belediye başkanının görevlerinden, nasıl belediye başkanı olunur gibi konular üzerinden bilgiler anlatmaya çalıştı. Öğrenciler ise önceden hazırladıkları soruları Belediye Başkanı’na yönelttiler. Böylece öğrenciler merak ettikleri şeyleri dile getirmişlerdir. Öğrenciler sırasıyla sorularını sorduktan sonra, cevaplar için yanlarında getirdikleri günlüklere not almayı ihmal etmemişlerdir. Soru-cevap kısmı bittikten sonra belediye binasını gezme zamanı gelmişti. Öğrenciler Belediye Başkanı eşliğinde binayı gezdiler. Daha sonra bahçeye çıkıp belediyenin araç gereçleri olan bölümleri gezdiler. Hemen hemen belediyenin her yerini gezdikten sonra hatıra fotoğrafları çektik. En son öğrencilerin belediye başkanın dan isteklerde bulunduklarını fark ettim. Tabii bu da benim çok hoşuma gitti. Özellikle köylerinde bir park olmadığını ve bir park yapılması talebinde bulunmuşlardı. Daha sonra hatıra fotoğrafı çektik ve belediyeden ayrılarak okulun yolunu tuttuk. Bu arada öğrenciler gezinin bitmesine çok üzüldüklerini fark ettim ama işte bu gezimiz de bitti.”

Aşağıda belediye binasına yapılan gezi sırasında çekilmiş görüntülere yer verilmiştir.

Fotoğraf 19 Belediye Binasına Giriş

Belediye binasına girmeden önce araştırmacı ve öğrenciler hep beraber hatıra fotoğrafı çekmişlerdir. Ayrıca, belediye binasının tarihi hakkında beyin fırtınası yapılmıştır.

Fotoğraf 20 Belediye Başkanının Öğrencileri Bilgilendirmesi

Belediye başkanı tarafından öğrenciler makam odasında karşılanmıştır. Daha sonra belediye başkanı, belediye binasının tarihinden, belediye başkanının görevlerinden ve nasıl belediye başkanı olunur gibi konularında öğrencileri bilgilendirmiştir. Böylece sosyal bilgiler dersinde “yönetim birimleri “ konusu yerinde görülüp birincil kişilerin ağızından aktarılmış olmuştur. Bu sayede öğrenciler konuların öğrenilmesinde daha aktif olup kalıcı bilgiler elde etmiş oldular.

Fotoğraf 21 Belediye Başkanı Tarafından Öğrencilerin Sorularının Yanıtlanması

Öğrenciler, belediye başkanın anlattıklarından da yola çıkarak belediyenin tarihini, nasıl belediye başkanı olunur, belediye başkanının görevleri nelerdir? gibi merak ettikleri soruları belediye başkanına aktarmışlardır. Böylece öğrenciler sosyal bilgiler dersinde “yönetim birimleri” ile ilgili konularda akıllarındaki soru işaretlerini gidermiş oldular.

Fotoğraf 22 Öğrencilerin Belediye Temizliğinden Sorumlu Çöp Toplama Aracını İncelerken

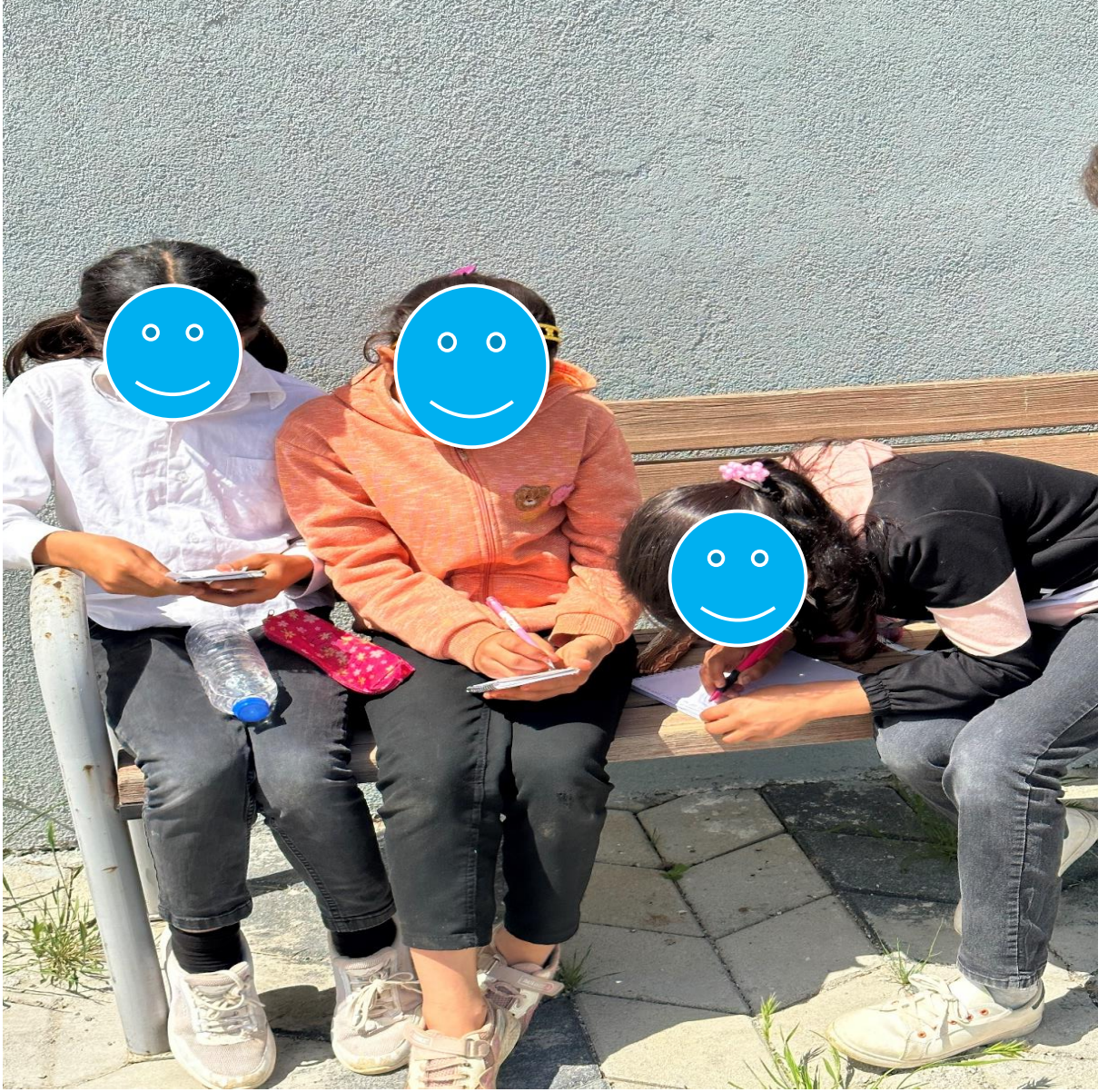
Öğrenciler, aslında her gün gördüğü çöp aracını bu gezi sayesinde daha yakından görme fırsatı yakalamışlardır. Aracı yakından görüp işlevlerini de öğrenmiş oldular. Ayrıca araştırmacı tarafından da bu araç sayesinde çevremizin daha temiz ve güzel olduğunu hatırlatması yapılmıştır. Öğrenciler, bu hizmetlerin belediye tarafından yapıldığını da yakından öğrenmiş oldular.

Fotoğraf 23 Belediyeye Ait Araç- Gereçlerin İncelenmesi

Araştırmacı, öğrencilerle beraber belediye binasında çevre incelemesinde bulunmuştur. Belediyeye hizmet veren araçlar incelenmiş daha sonra bu araçların yaptıkları hizmetler hakkında bilgiler verilmiştir.

Fotoğraf 24 Öğrencilerin Belediye İle İlgili Öğrendiklerini Not Almaları

Öğrenciler belediye gezisi boyunca yanlarında taşıdıkları not defterlerine duygu ve düşünceleri başta olmak üzere öğrendikleri bilgileri yazmışlardır.

Fotoğraf 25 Belediye Başkanı ile Beraber Hatıra Fotoğrafı

Öğrencilerle beraber belediyenin bahçesini gezen belediye başkanı, öğrencilere belediyeyi ilgilendiren araç-gereçler hakkında bilgiler vermiştir. Öğrencilerin isteklerini dinleyen belediye başkanı son olarak öğrenciler ve araştırmacıyla hatıra fotoğrafı çektirmiştir.

Etkinlik 4 Sınıf Muhtarlığı Seçimi ile İlgili Öğretmen Günlüğü

Tarih: 02.05.2023

“Bugün günlerden muhtarlık seçimi. Sosyal bilgiler dersinde “yönetim birimleri” adlı konuyu daha iyi anlayabilmek için sınıfımızda bir muhtar seçme kararı aldık. Bunu öğrencilere duyurunca çok heyecanlandıkları yüzlerinden belli oluyordu. İlk dersimizde muhtar adaylarını belirledik. Sınıfta 4 tane muhtar adayı çıktı ve muhtar adayları sınıftan oy toplamak için hemen çalışmalara başladılar. İkinci derste artık oy kullanma zamanı gelmişti. İlk başta öğrencilerime seçim, oy, muhtar gibi kavramları hakkında ön bilgilendirme yaptım daha sonra nasıl oy kullanacağını da öğrencilere örnek olarak gösterdim. Böylece öğrencilerim sırasıyla oy kabinine giderek oylarını kullandılar. En son oyda kullandıktan sonra artık sıra oy sayma işlemine geçilmişti. Tabii öğrencilerde kimin muhtar olduğunu çok merak ediyorlardı. Oyların sayılması konusunda başka bir öğretmenden yardım alıp oyları tek tek saydık. Oy sayma işlemi bittikten sonra artık sıra muhtarı duyurmaya gelmişti. Ve 5/B’nin muhtarı 8 oyla bir kadın seçilmişti. Herkes onu alkışlayıp tebrik etti. Muhtar olan öğrencim ise mutluluktan havaya uçuyordu. Artık seçimimiz burada sona ermişti. Öğrencilerim bu konuyu çok sevmişlerdi. Çünkü konuyu hem yaparak hem de yaşayarak işlediler. Böylece konuyu öğrenmeye çok istekli görünüyorlardı.”

Etkinlik 5 Çizgi Film izletme ile İlgili Öğretmen Günlüğü

Tarih: 31.05.2023

“Bugün ünitemizin son konusu olan “Milli değerlerimiz” ile ilgili etkinliğimizi gerçekleştirdik. Bu etkinliğimizde İstiklal Marşı ve bayrağımızı da ilgilendiren bir çizgi film izletmeye karar verdim. İlk dersimizde sınıfa bir Türk Bayrağıyla giriş yaptım. Derse böyle girince öğrencileri hemen bir merak sardığını gördüm. Dersimize ilk önce bayrak nedir? Sorusuyla başladım ve kısa bir beyin fırtınası yaptım. Herkes aklına geleni söylüyordu ve ders oldukça heyecanlı geçtiğini fark ettim. Daha sonra ben gereken bilgileri verdim. Bayrak ile ilgili bilgiler verdikten sonra öğrencilere; milli bağımsızlık, milli egemenlik ve İstiklal Marşı ile ilgili sorular sordum. Öğrencilerim bazı kelimeleri hiç duymadıklarını dile getirdiler. Bundan hareketle ben de somut örnekler vererek özellikle soyut olan ifadeleri açıklamaya çalıştım. Dersin bitimine az kala öğrencilere bir sürprizim olduğunu söyledim. Bunu söyleyince öğrencilerim çok mutlu oldular. Sürprizim ise dersin daha iyi pekişmesi için bir çizgi film izletmeydi. Diğer dersimizi konferans salonunda geçirdik. İzleyeceğimiz çizgi film İstiklal Marşı ile ilgiliydi. Çizgi film 20 dakika sürdü. Dersin kalan bölümünde ise izlediğimiz konuyu değerlendirdik ve neler öğrendiklerini merak ediyordum. Öğrencilerimin belgesel sayesinde konuyu daha öğrendiklerini fark ettim. Öğrenciler, duygu ve düşüncelerini yazmaları içinse yanlarında bulundurdıkları günlüklere yazmaya başladılar. Daha sonra İstiklal Marşı ile bayrak. Milli bağımsızlık, milli egemenlik gibi kavramlarla ilişkilendirdik. Böylece öğrencilerimin zorlandığı bazı kavramlar üzerinde daha anlaşılır bilgiler elde ettiklerini fark ettim. Dersimiz bur da sona ermişti. Öğrencilerim dersi böyle işledikleri için çok mutlu ve istekli olduklarını gördüm.”

Aşağıda çizgi film izleme sırasında çekilmiş görüntülere yer verilmiştir.

Fotoğraf 26 Araştırmacı Öğretmenin Sınıfa Bayrak ile Girişi

Araştırmacı, dikkat çekmek amacıyla öğrencilerden habersiz bir şekilde sınıfa Türk bayrağıyla girmiştir. Türk bayrağını gören öğrenciler meraklı bir şekilde öğretmeni dinlemeye başlamışlardır.

Fotoğraf 27 Araştırmacı Öğretmenin Bayrak İle İlgili Konuyu Anlatması

Öğretmen “Milli değerlerimiz” adlı konusunu daha aktif ve somut bir şekilde işlenmesi için sınıfa getirdiği Türk bayrağıyla dersini işlemeye başlamıştır. Daha sonra bayrak sembolünün ne anlama geldiğini, bayrak ile milli egemenlik, bağımsızlık gibi sözcüklerle anlam ilişkisini açıklamıştır.

Fotoğraf 28 Mehmet Akif Ersoy İle İlgili Çizgi Filmin İzlenmesi

Milli egemenlik ve bağımsızlık sembollerinden bir tanesi de İstiklal Marşı'dır. Öğrencilere, İstiklal Marşı'nın nasıl yazıldığı, hangi şartlarda ve ne amaçla yazıldığını anlatan bir çizgi film izletilmiştir. Öğretmen konunun daha iyi pekişmesi için Mehmet Akif Ersoy'un İstiklal Marşı ile ilgili çizgi film izletmiştir.

Fotoğraf 29 Çizgi Filmin İzlenilmesi

Öğrenciler çizgi film sayesinde geçmişe yolculuk etmişlerdir. Böylece öğrenciler o günün şartlarını da göz önünde bulundurarak hem Mehmet Akif Ersoy'un içinde bulunduğu durumu hem de Kurtuluş savaşı döneminin ne şartlarda olduğunu öğrenme fırsatını yakalamışlardır.

Fotoğraf 30 Son Algı Anketinin Uygulanması

Bütün etkinlikler bittikten sonra araştırmacı tarafından öğrencilere son algı anketi uygulanmıştır. Böylece ön algı anketiyle karşılaştırma fırsatı sağlanmış oldu. Son algı anketi sayesinde öğrencilerin çalışma boyunca yaptıkları etkinliklerin bilgi ve beceri düzeylerini ne ölçüde etkilediğini ortaya çıkarma fırsatı sağlamıştır. Ayrıca ön algı anketinde olduğu gibi son algı anketi de araştırmacı için önemli bulguları elde etme imkânı tanımıştır.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırma verilerinin analiz edilmesi sonucunda meydana çıkan bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlara, alan yazında bulunan diğer araştırma bulguları ile karşılaştırılarak tartışılmasına, yapılacak başka araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Gezi-gözlem yöntemini sosyal bilgilerde ortaya koymak amacıyla incelenen bu çalışmada araştırma sorularına dair şu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin Etkin Vatandaşlık Konusuna İlişkin Algıları Araştırma Öncesi ve Sonrası Nasıldır?

Araştırmada ulaşılan ilk bulguda öğrencilerin “sivil toplum” konusu ile ilgili görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ön algı anketinde öğrencilerin sivil toplum konusunu “yardımlaşma”, “kan bağışi yapma”, “topluma faydalı kuruluşlar” şeklinde tanımladıkları; son algı anketinden sonra öğrencilerin sivil toplum konusunu “herhangi bir kuruma bağlı olmayan gönüllü kuruluşlardır” şeklinde tanımladıkları tespit edilmiştir. Uygulama öncesinde öğrencilerin sivil toplum konusunu daha çok çevrelerinden, medyadan gördükleri veya duydukları doğrultusunda yorumlamaya çalıştıkları, uygulama sonrasında ise kavrama daha açıklayıcı ve net cevaplar verdikleri görülmüştür. *Demirhan (2018) “Altıncı sınıf öğrencilerinin Sivil Toplum Kuruluşlarına ilişkin algıları”* konulu çalışmasında öğrencilerin sivil toplum kuruluşlarını “gönüllülük” ve “yardım” değerleri ile açıkladıklarını tespit etmiştir. Aynı çalışma sivil toplum kuruluşlarının özellikle sosyal bilgiler dersinde tüm boyutlarıyla öğretilmesine, STK’lerin işlevlerinin neler olduğunu yerinde görerek öğrencilere kazandırılmasının önemine değinmiştir. Bu çalışmanın sonuçları araştırmada ulaşılan bulgularla örtüşmektedir. Çocukların erken dönemlerden itibaren etkili birer vatandaş olmalarını sağlayabilmeleri adına ve katılımcı birey olma vasfını kazanabilmeleri için sınıf içinde ve dışında kendisinin dâhil olduğu öğrenme etkinliklerine çok sık yer verilmelidir. İkinci bulguda “hak” kavramı ile ilgili öğrencilerin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ön algı anketine göre öğrencilerin bilgilerinin sınırlı olduğu fakat son algı anketinde ise konuyla ilgili farklı bilgilere ve örneklerle ulaşıldığı fark edilmiştir.

Öğrenciler üçüncü bulguda katılım hakkını daha çok bir oyuna katılmakla ilişkilendirildikleri tespit edilmiştir. Ayrıca bir gruba katılmak olarak açıklamaya çalışmışlardır. Öğrencilerin “katılım hakkı” kavramı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve bu kavramı sınırlı sözcüklerle açıklamaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Katılım hakkı ile ilgili son algı anketine bakıldığında ise öğrencilerin konuyla ilgili bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Ön algı anketine oranla yanlış bilgilerin yerine doğru bilgilerin öğrenildiği sonucu çıkarılmıştır. Dördüncü bulgu olan “*Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayınız?*” ile ilgili ön algı anketine göre öğrencilerin düşünce özgürlüğü hakkında pek fazla bilgiye sahip olmadığı görülmüştür. Düşünce özgürlüğü kavramının sadece özgürlük kelimesi üzerinden yorumlandığı gözlemlenmiştir. Son algı anketinde ise bu kafa karışıklığının giderildiği, yapılan yorumların daha yerinde olduğu görülmüştür. Beşinci bulgu olan “*Bir Belediye Başkanın yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir Belediye Başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız?*” ile ilgili ön algı anketine göre öğrencilerin, belediye başkanı ile ilgili bazı bilgilere sahip olmalarına rağmen belediye başkanının ne iş yapığı, görevlerinin neler olduğu ya da nasıl belediye başkanı olunur gibi konularda pek fazla bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Son algı anketinde öğrencilerin ise belediye başkanı hakkında daha fazla bilgiye sahip oldukları, belediye başkanının tam olarak ne iş yaptığını, belediye başkanı olduklarında ne tür icraatlar yapacaklarını dile getirmişlerdir. Belediye binasına yapılan gezi etkinliği sayesinde öğrenciler belediye başkanını ve çalışmalarını yakından görme fırsatı yakalamışlardır. Ayrıca öğrencilerin, yaşadıkları yerleşim yerindeki bazı sorunları direkt olarak belediye başkanına iletme şansı elde ettikleri sonucu çıkarılabilir. Buradan hareketle öğrenciyi merkeze alan öğretim yöntemleri ile ortaya daha kalıcı öğrenmelerin çıktığı tespit edilmiştir. Yönev (2008) “*Ortaöğretimde Okutulan Tarih Derslerindeki Gezi-Gözlem ve İnceleme Etkinliklerinin Öğrenciler Açısından Kazanımları*” konulu çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Sosyal Bilgiler Dersinde Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanıyla İlgili Yapılan Eylem Araştırması Öğrencilerin Bilgi ve Becerilerini Nasıl Etkilemiştir?

İkinci araştırma sorusundan elde edilen bulgulara göre, öğretim süresince yapılan etkinlik ve çalışmalar sayesinde, öğrencilerin öğretime bizzat katıldıkları ve öğrencilerin derse olan katılımlarını artırdığı, motivasyonlarının yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda “*Etkin Vatandaşlık*” öğrenme alanında yer alan dört

kazanım çerçevesinde öğrencilerin bilgi ve becerilerini ortaya çıkarmak amacıyla etkinlikler yapılmıştır. Bu etkinlikler; proje (afiş) hazırlama, sağlık ocağına gezi düzenleme, belediye binasına gezi düzenleme, sınıf muhtarı seçme ve çizgi film izleme olup bu doğrultuda, öğretim sürecinde yapılan çalışmaların öğrencilerde; empati, analiz yapma, gözlem yapma, çıkarımlarda bulunma, olaylar arasında bağlantı kurma, beyin fırtınası yapma, çözüm önerilerinde bulunma, kendini ifade etme gibi farklı becerilerin gelişmesine katkı sağladığı görülmüştür. Öğrencilere uygulanan proje (afiş) etkinliğinin öğrencilerde, resim çizme, bir ürün ortaya koyma, araştırma yapma, hayal gücünü geliştirme, özgün fikirler ortaya koyma, yazı yazma gibi becerileri geliştirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan proje ödevleri sayesinde öğrencilerin, çevresinde birçok ücretsiz kurumun olduğunu fark ettikleri ve sigara, alkol vs. gibi birçok kötü alışkanlığın insanlara ne kadar zarar verdiklerinin farkına varılmıştır.

Sağlık ocağına ve belediyeye düzenlenen gezilerin öğrencilerde, gözlem yeteneğinin gelişmesine, yaşadıkları çevreyi daha yakından tanıma fırsatı sağlamalarına, ders konularının işlenmesi için çevredeki kaynaklardan ve araç-gereçlerden faydalanılmasına, sınıf ve okul içinde gerçekleşen soyut konuların somut ve gerçek ortamlarda öğrenilmesine, öğrencilerde okul-çevre ilişkilerinin gelişmesine, öğrencilerin araştırma yeteneklerinin ortaya çıkmasına katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Özkan (2009) tarafından “Gezi-Gözlem ve İnceleme Yönteminin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Ülkemizin Kaynakları Ünitesindeki Öğrenci Başarılarına Etkisi.” konulu çalışmasında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Muhtarlık seçimi ile ilgili etkinliğin öğrencilerde, kendini ifade etmede, bir etkinlikte aktif rol oynama, topluluk önünde konuşma yetisinde gelişme, beden dilini kullanabilme, duygu ve düşüncelerini hem sözel bakımından hem de bedensel bakımından ifade yeteneğinin gelişmesine, empati duygusunun gelişmesine katkılar sağladığı sonucuna varılmıştır. Çizgi film etkinliğinin öğrencilerde, yaratıcılıkların gelişimine, hayal dünyalarının zenginleşmesine, farklı bakış açılarına sahip olmalarına, olaylar arasında bağlantı kurmasına katkı sağladığı tespit edilmiştir. Slogan oluşturma etkinliği sayesinde ise öğrencilerden hak kavramı ile ilgili özgün fikirlerin ortaya çıktığını görüyoruz. Sloganlar sayesinde konuların daha kalıcı olması ve öğrencilerin yaratıcılık yetilerinin gelişmesine katkı sağladığı görülmüştür. Ayrıca öğrenciler bu sloganlarla beraber hak kavram ile ilgili önemli mesajlarda da bulunmuşlardır. Böylece öğrencilerin konuyu daha iyi anlamaları ve kendilerini daha iyi ifade etmeleri bakımından slogan

oluşturmanın önemli katkılar sağladığı görülmüştür. Öğrencilerle yapılan farklı etkinlikler sayesinde öğrenmenin daha kalıcı hale geldiği tespit edilmiştir. Öztaşçı, A. C. (2017) “*Yerel Tarih Yöntemini Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulamaya Koymak: Bir Eylem Araştırması.*” konulu çalışmasındaki sonuçları da bu görüşleri desteklemektedir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılan Etkinlikler Sonucunda Öğrencilerin Görüşleri Nasıldır?

Üçüncü araştırma sorusunda elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin günlüklerinde yazdıkları notlar incelendiğinde; öğrencilerin öğretim süreci ile ilgili olumlu duygu ve düşüncelerde bulundukları görülmüştür. Buna göre öğrenciler yapılan çalışmaları eğlenceli, güzel, keyifli, daha akılda kalıcı gibi ifadelerle tanımlamışlardır. Öğrenciler yapılan etkinliklerin hem eğlenceli hem de öğretici olduklarını belirtmişlerdir. Buradan hareketle öğretim süreci boyunca uygulanan etkinliklerin öğrencilerin bilgilerinde ve derste verimliliğinin artmasına katkılar yaptığı sonucu çıkarılabilir. Ayrıca tutulan günlüklerde de öğrencilerin yapılan öğretim uygulamaları sayesinde farklı duygu ve düşüncelere sahip oldukları gözlemlenmiştir. Yapılan çevre gezilerinde de öğrencilerin bu gezileri çok beğendikleri, bu geziler sayesinde daha çok bilgi ve beceriyi öğrendiklerini, bu gezilerin hep yapılması gerektiğini dile getirdikleri tespit edilmiştir. Özetle yapılan çalışmaların öğrencilerin duyuşsal, bilişsel ve psikomotor becerilerinin gelişmesine katkılar sunduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin gerek araştırma öncesi gerek araştırma sonrasında etkin vatandaşlık öğrenme alanıyla ilgili bilgi ve becerilerinin gelişim gösterdiği ortaya çıkmıştır. Öğrenciler etkin vatandaşlık öğrenme alanında yer alan konuları farklı yöntem ve tekniklerle işlemişlerdir. Bu yöntem ve teknikler sayesinde hem sosyal bilgiler dersinde yer alan kazanımları edinmişler hem de dersten keyif almışlardır. Sosyal bilgiler dersinde gezi-gözlem yöntemi temelli gerçekleştirilen öğretim süreci sonucunda öğrencilerin genel olarak memnun oldukları ve çalışmalardan dolayı mutlu oldukları, bu çalışmaları farklı gördükleri, buna benzer çalışmaların devam etmesi gerektiği ile ilgili görüş belirttikleri tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler etkin vatandaşlık öğrenme alanı ile ilgili yapılan etkinlikler sonrasında öğrencilerin ilgili konularda daha bilgili oldukları ve farkındalık düzeylerinde artış meydana geldiği dikkat çekmektedir. Yapılan araştırmada öğretime katkı sağlayan öğretim ilkeleri sayesinde somuttan soyuta ve yakından uzağa ilkeleri hayata geçirilmiştir.

Araştırma bir ortaokulda öğrenim gören 5.sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı bu sınıfın hem sosyal bilgiler öğretmeni hem de sınıf rehber öğretmeni olması bakımından öğrencileri daha yakından tanıma fırsatı sağlamıştır. Bundan dolayı yapılan etkinliklerin öğrencilerde meydana gelen değişim ve farklılıkları çabuk fark etmesinde önemli bir etken olmuştur. Araştırmanın sonuçları Aslan (2022)'nin *“5. sınıf öğrencilerinin dijital vatandaşlık becerilerinin geliştirmesine yönelik bir eylem araştırması”* adlı bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin dijital vatandaşlık ile ilgili yaptıkları etkinlikler sayesinde sosyal bilgiler dersinde eğlendikleri, akademik başarılarında olumlu bir artışın ortaya çıktığı sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın bu sonuçları gezi-gözlem yönteminin sosyal bilgilerde uygulamaya koymak ile paralellik göstermektedir. Şahin (2019, s.62) görüşlerini belirlemek için bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, gezi alanı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının gezi-gözlem tekniğine ilişkin olarak okul dışındaki orman, göl, müze, kütüphane, fabrika gibi yerlere gidilmesi, genelde eğitsel amaçları gerçekleştirmek amacıyla yapılması ve sınıf ortamı dışında sosyal bilgiler dersinin daha eğlenceli hale getirilmesi sonucuna varmıştır. Araştırmanın bu sonuçları Aslan (2022, s. 187-189) tarafından ortaya çıkarılan sonuçlarla örtüşmektedir. Aydoğan (2020, s. 57). *“Sosyal bilgilerde tarih konularının öğretiminde tarihi mekânlarda uygulanan gezi-gözlem metodunun kazanımı elde etmeye etkisinin incelenmesine yönelik bir araştırma”* gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, gezi-gözlem yöntemiyle yapılan etkinliklerin öğrenci başarısı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca gezi-gözlem yönteminin, düz anlatım yönteminden daha etkili bir yöntem olduğu sonucuna varmıştır. Araştırmanın sonuçlarının, Ay (2015, s. 64) tarafından yazılan ve ortaya atılan sonuçların gezi-gözlem yönteminin olumlu etkisi bakımından paralellik gösterildiği tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılan Etkinlikler Sonucunda Öğretmenin/ Araştırmacının Görüşleri Nasıldır?

Dördüncü araştırma sorusunda elde edilen bulgulara göre, araştırmacı etkin vatandaşlık öğrenme alanıyla ilgili etkinliklerin uygulandığı öğretim süreci boyunca öğrencileri gözlemlemiş ve bu gözlemler sonucunda notlar almıştır. Buna göre araştırmacının olumlu duygulara sahip olduğu tespit edilmiştir. Bundan hareketle öğrencilerin; öğretim süresince uygulanan etkinlikler sayesinde derse olan ilgilerinin

arttığını, tutulan günlüklerin eğlenceli bulunduğunu, analiz yeteneklerinin geliştiğini, olaylar arasında bağlantı kurduğunu, örneklendirme becerilerinin geliştiğini, genel olarak etkinliklerin öğretim sürecini eğlenceli, mutlu, derse olan ilgilerinin arttığını fark etmiştir. Ayrıca araştırmacı, bir gözlemci gibi öğrencilerle beraber çalışmış ve öğretim süreci boyunca meydana gelen değişim ve farklılıkları not almıştır. Böylece araştırmacı öğretmenin her günün sonunda topladığı günlükler sayesinde öğrencilerin içinde bulunduğu durum ile ilgili bilgi sahibi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gürsoylar (2019) *“Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kültür ve Miras Öğrenme Alanının Öğretiminde Tarihsel Empatinin Kullanılması: Bir Eylem Araştırması.”* konulu çalışmasında da tuttuğu günlükler sayesinde öğrencilerde meydana gelen değişimleri gözlemlediği sonucuna ulaşmıştır.

Öneriler

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular sonucunda uygulayıcılara, araştırmacılara ve MEB'e yönelik önerilere yer verilecektir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırmada yapılan drama, çizgi film, proje, slogan oluşturma gibi etkinlikler sayesinde, öğrencilerin derslerden keyif aldıkları, dersleri daha iyi anladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bundan dolayı öğretmenlerin bunlara benzer etkinlikleri kullanmaları önerilebilir.
- Bu araştırmada yapılan gezi-gözlem yöntemi ile birlikte, öğrencilerin sınıfın soğuk havasından çıkıp daha aktif olduğu ortamlarda konuları işlemesine vesile olmasını sağlamıştır. Budan dolayı öğretmenlerin bu yöntemi derslerinde uygulaması önerilebilir.
- Bu araştırma boyunca tutulan günlükler sayesinde, öğrencilerin duygu ve düşüncelerinde meydana gelen değişimler gözlemleme fırsatı sağlamıştır. Buradan hareketle öğretmenlerin bu tarz günlükleri tutmaları önerilebilir.

Araştırmacıya Yönelik Öneriler

- 5. sınıf sosyal bilgiler dersi için yapılan bu araştırmayla, etkin vatandaşlık öğrenme alanıyla ilgili konuların öğrencilerdeki bilgi ve becerileri artırdığı

sonucuna varılmıştır. Bundan dolayı araştırmacılara eylem araştırmasının farklı düzeylerdeki sınıflarda da uygulanması önerilebilir.

- Bu araştırmada uygulanan gezi-gözlem tekniği sayesinde öğrenciler konuları yerinde işleyip daha aktif olmuşlardır. Bundan dolayı gezi-gözlem yönteminin farklı derslerde ve farklı konularda da uygulanması önerilebilir.

MEB'e Yönelik Öneriler

- Bu araştırmada gezi-gözlem yöntemi başta olmak üzere uygulanan farklı yöntem ve teknikler sayesinde öğrencilerin derslere olan ilgi ve alakalarında olumlu şekilde artış meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Bundan dolayı öğretmenlere bu yöntem ve teknikleri uygulamak için gereken imkânlar sağlanabilir.

Kaynakça

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde Araştırma yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Atayeter, Y., & Tozkoparan, U. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmenleri ve 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde gezi gözlem yönteminin uygulanmasına yönelik görüşleri*. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(3), 1-21.
- Ay, M. A. (2015). Gezi Gözlem ve İnceleme Yönteminin 7.sınıf Sosyal Bilgiler Programında "Ekonomi ve Sosyal Hayat" Ünitesinde Vakıflar Konusunun İşlenmesinde Öğrenci Başarı ve Tutumları. *Yüksek Lisans Tezi*, 81. Balıkesir, Türkiye: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği.
- Aydın, A. (1998). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydoğan, H. İ. (2020). *Sosyal bilgilerde tarih konularının öğretiminde tarihi mekanlarda uygulanan gezi-gözlem metodunun kazanımı elde etmeye etkisinin incelenmesi*. Aksaray Üniversitesi: Yüksek lisans tezi,
- Barth, J., & Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi Öğretmen Eğitimi Dizisi. Ankara, Türkiye: YÖK.
- Bektaş, M., & Horzum, M. B. (2014). *Otantik öğrenme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bilen, M. (1999). *Planda uygulamaya öğretim*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Büyükkaragöz, S ve Çivi, C (1994). *Genel öğretim metotları*. Konya: Atlas Kitabevi.
- Creswell, J. W. & Clark, V. L. P. (2016). *Designing and conducting mixed methods research*. New York: Sage.
- Çavuşoğlu, F. (2024). *İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalığı kazanımında öğrenci tasarımı video kullanımı üzerine bir eylem araştırması*. Gazi Üniversitesi: Doktora tezi
- Çelikkaya, T., & Kuş, Z. (2009). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ve teknikler*. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 741-758.

- Çetin, M. (2017). *Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde gezi-gözlem tekniğinin uygulanma potansiyeli (Diyarbakır İli, Ergani İlçesi Örneği)*. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Dallı, C., & Çakmak, M. A. (2020). 2018 Sosyal bilgiler programında Türk Tarihi ve kültürü konularının yeri. *Sinerji Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 53-65.
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretimde planlama ve değerlendirme öğrenme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirhan, E. I. (2018). *Altıncı sınıf öğrencilerinin sivil toplum kuruluşlarına ilişkin algıları*, Sosyal Bilgilerde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi, 1(1), 20-21.
- Doğanay, A. (2003). *Sosyal bilgiler öğretimi hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. (cev. C. Öztürk, & D. Dilek) Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanay, A. (2009). *Öğretmen adaylarının vatandaşlık algısı ve eylemlerinin siyasal toplumsallaşma bağlamında değerlendirilmesi*. Ankara: 1.Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu Bildirileri.
- Dönmez, C. (2003). *Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler*. (ed. C. Şahin). Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ferrance, E. (2000). *Action research: themes in education*. USA: Northeast and Islands Regional Educational Laboratory at Brown University.
- Geşgel, N. (2023). *Sosyal bilgiler öğretiminde gezi gözlem tekniğinin uygulanmasına yönelik paydaş görüşleri*. Erciyes Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Gültekin, M., & Yaşar, Ş. (2012). *Anlamlı öğrenme için etkili öğretim stratejileri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güngördü, E. (2002). *Coğrafyada öğretim yöntemleri ilkeler ve uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güngördü, E. (2006). *Eğitim fakülteleri için coğrafyada öğretim yöntemleri ve çağdaş öğretim yaklaşımları ilkeler-uygulamalar*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

- Gürsoylar, G. (2019). *Ortaokul 7. sınıf sosyal bilgiler dersi kültür ve miras öğrenme alanının öğretiminde tarihsel empatinin kullanılması: Bir eylem araştırması*. Marmara Üniversitesi: Yüksek lisans tezi
- Irmakoğlu, I. (2021). *Demokratik vatandaşlık ve insan hakları eğitimi : Bir eylem araştırması örneği*. Akdeniz Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Keskin, Y. (2019). *Sosyal bilgiler programı tarihi ve güncel gelişmeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Keskin, Y., & Keskin, S. C. (2019). *Türkiye'de sosyal bilgiler öğretim programları bağlamında değerler eğitimi : Tarihsel gelişim ve mevcut durum*. Ankara: Gece Akademi.
- Köken, N. (2002). *Problem çözme yönteminin sosyal bilgiler dersinde kullanılışı*. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 53-63.
- Küçükahmet, L. (1989). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Gazi Büro Kitapevi.
- Küçükahmet, L. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Küçükahmet, L. (2009). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara : Pegem Akademi.
- MEB. (2005). *Talim terbiye kurulu başkanlığı ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.
- MEB. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6, 7. Sınıflar) Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Meydan, A. (2009). *Sosyal bilgiler öğretiminde gezi gözlem ve doğa eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Nitel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Nas, R. (2000). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Öz, G. (2015). *Öğretim Yöntemlerinden Gezi Gözlem ve İnceleme Metodunun Uygulanmasında Ortaya Çıkan Problemlere İlişkin Öğretmen Görüşleri*. İstanbul Aydın Üniversitesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Özdemir, M. (2010). *Nitel veri analizi : Sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı Üzerine bir çalışma*. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özden, Y. (1998). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.

- Özkan, İ. (2009). *Gezi-gözlem ve inceleme yönteminin 6.sınıf sosyal bilgiler programı ülkemizin kaynakları ünitesindeki öğrenci başarılarına etkisi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Öztaşçı, C. A. (2017). *Yerel tarih yöntemini sosyal bilgiler dersinde uygulamaya koymak: Bir eylem araştırması*. Marmara Üniversitesi: Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, C. (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2011). *Sosyal bilgiler : Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C., & Dilek, D. (2003). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Öztürk, M. (2014). *Coğrafya eğitiminde araştırma*. Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Spor Matbaası.
- Sözbilir, M. (2009). *Nitel veri analizi*. Retrived from <http://fenitay.files.wordpress.com/2009/02/1112-nitel-arac59ftc4b1rmada-veri-analizi.pdf> on, 17, 2014.
- Şahin, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının gezi-gözlem tekniğine ilişkin görüşleri*. Giresun Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Taşpınar, M. (2005). *Kurumdan uygulamaya öğretim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tosun, O. (2012). *İlköğretim canlılar dünyasını gezelim tanıyalım ünitesinin anlaşılmasında gezi gözlem ve anlatım yöntemlerinin karşılaştırılması*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi: Yüksek lisan tezi.
- Vedat, A. (2022). *5. sınıf öğrencilerinin dijital vatandaşlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması*. Marmara Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans.
- Vural, B. (2004). *Öğretim faaliyetlerinde yöntem - teknik ve etkinlikler*. İstanbul: Hayat Yayınları.

- Yaşar, Ş ve Gültekin, M. (2009). *Sosyal bilgiler öğretiminde araç gereç kullanımı*, (ed. Ö, Cemil). *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, s. 310-341 deki makale.
- Yapıcı, H. (2015). *Sosyal bilgiler öğretimi üzerine bir bibliyografya denemesi*. uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4, 346-364.
- Yıldırım, R. (2021). *Sosyal bilgiler öğretiminde gezilerden yararlanma*. Uluslararası Sosyal Alan Araştırmaları Dergisi, 11(1), 71-87.
- Yıldırım, Y. (2019). *Okul dışı etkinlik temelli değerler eğitimi programının öğrencilerin etkin vatandaşlık değerlerine etkisi*. Sakarya Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Yönev, M. (2008). *Ortaöğretimde okutulan tarih dersinin gezi gözlem ve inceleme etkinliklerinin öğrenciler açısından kazanımları*. Yeditepe Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.

EKLER

EK 1: Veli Onay Formu

ÇUKURLU DEŞTADARA ORTAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE İDİL/ ŞIRNAK

Velisi bulunduğum sınıfı no.lu'nın,
25.04.2023 10.00 – 13.00 tarihleri/saatleri arasında planlanan Belediye ve Sağlık
Ocağı gezi programına katılmasında herhangi bir sakınca görmediğimi bildiririm.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Veli Adı Soyadı
İmza

Tel No:

Adres:

Ek 2: Öğrenci Günlüğü Yönergesi

ÖĞRENCİ GÜNLÜĞÜ YÖNERGESİ

6. ÜNİTE ETKİN VATANDAŞLIK ÖĞRENME ALANINDA YAPILAN ETKİNLİKLERİN UYGULAMASI İLE İLGİLİ GÜNLÜĞÜM

Sevgili öğrencilerim,

Sizden araştırma günlüğünüz olan deftere “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı ile ilgili gerçekleştireceğimiz bütün etkinlikler, uygulamalar ve çalışmalar hakkında duygu ve düşüncelerinizi öncelikle tarih atarak samimi ve ayrıntılı olarak günü güne yazmanız istenilmektedir. Günlüğünüze yazacağınız açıklamalar sayesinde yaptığımız çalışmaya katkılar sunacaktır.

Günlüğünüze aşağıdaki konular ile ilgili düşüncelerinizi yazabilirsiniz.

- Uygulama sürecinde neler hissettiğiniz ve düşündüğünüzü,
- Uygulama sürecinde dikkatinizi neler çektiğini,
- Uygulamanın size sağladığı katkılar,
- Uygulama süresince zorlandığınız ve sıkıntı yaşadığınız durumlar,
- Etkinlikler hakkında sevdiğiniz veya sevmediğiniz şeyler,
- Etkinlikler sayesinde öğrendiğiniz şeyleri yaza bilirsiniz.

Habip DEMİR
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Ek 3: Ön – Son Algı Açık Uçlu Anketi

Adı Soyadı:	Tarih:
Sınıfı:	No:

Sevgili öğrenciler bu anket formunda bulunan sorulara vereceğiniz yanıtlar Sosyal Bilgiler dersinde Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı ve alt boyutları ile ilgili mevcut olan bilgilerinizi ve düşüncelerinizi ortaya çıkarmaktır. Bu çalışma herhangi bir sınav değildir ve herhangi bir not değerlendirmesi yapılmayacaktır. **Samimi** bir şekilde cevap vermenizi beklediğim bu çalışma ile bizlere daha sonra yapacağımız uygulamalarda katkılar sunacaktır. Katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Habip DEMİR
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Ek 3'ün Devamı

ETKİN VATANDAŞLIK ÖĞRENME ALANI ÖN – SON ALGI AÇIK UÇLU ANKETİ

1) Sivil toplum kuruluşu deyince aklınıza ne geliyor?

2) Bir çocuk olarak sahip olduğunuz haklar nelerdir?

3) “Katılım hakkı” kavramı denilince ne anlıyorsunuz?

4) Düşünce özgürlüğü kavramı denilince ne anlıyorsunuz? Düşünce özgürlüğünün önemini açıklayın?

5) Bir belediye başkanının yerine getirmesi gereken sorumluluklar nelerdir? Siz bir belediye başkanı olsaydınız ne tür icraatlar yapardınız?

Ek 4: Proje Değerlendirme Formu

Adı Soyadı:	Etkinlik Adı: Projemi Değerlendiriyorum
Sınıfı:	No:

Sevgili öğrenciler “Projemi Değerlendiriyorum” kâğıdındaki sorulara verdiğiniz yanıtlarla “Toplum İçin Çalışanlar” adlı konusuyla yaptığınız projelerle ilgili görüşlerinizi ortaya koyacaksınız. Yanıtlarınıza puan verilmeyecek olup **samimi** ve **ayrıntılı** olarak yanıtlayacağınız sorular, gerçekleştirdiğiniz projeyle ilgili yapılacak araştırmaya da katkı sağlayacaktır.

Habip DEMİR
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Ek 4'ün devamı

PROJEMİ DEĞERLENDİRİYORUM SORULARI

1. Bu projede en çok dikkatimi çeken şeyler.....

.....
.....
.....

2. Bu projeden öğrendiğim şeyler

.....
.....
.....
.....

3. Bu proje de zorlandığım şeyler.....

.....
.....
.....

4. Artık “Toplum İçin Çalışanlar” deyince aklıma.....

.....
.....şeyler geliyor.

5. Projeye.....

.....
.....karar verdim.

Ek 5: Sergi daveti

SERĞİ DAVETİ

Değerli Öğretmenimiz 04.06.2023 saat 10.00’
de Sosyal Bilgiler dersi 5. sınıf 6. öğrenme alanlarından “Etkin Vatandaşlık” öğrenme
alanı ile ilgili yaptığımız projelerin sergisine sizleri de aramızda görmek isteriz.

Sergi Tarihi: 04.06.2023

Sergi Saati : 10.00

Sergi Yeri : 5/B Sınıfı

Habip DEMİR
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Ek 6: Gezi İzin Dilekçesi

Sayı no: 1312

ÇUKURLU DEŞTADARA ORTAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
İDİL/ ŞIRNAK

Okulunuz 5/B sınıfında okumakta olan 18 öğrencinizle 25/04/2023 tarihinde Sosyal Bilgiler Etkin Vatandaşlık Ünitesini yerinde incelemek amacıyla (Belediye ve Sağlık Ocağı) gezi düzenlemek istiyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Habip Demir
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Tel: [REDACTED]

Adres: Çukurlu Deştadara Ortaokulu
Fırat Mahallesi Sırtköy Beldesi İdil/Şırnak

Ek 7: Gezi Planı

Sayı 10: 1313

GEZİ PLANI

GEZİ TARİHİ: 25/04/2023

GEZİ YERİ: Çukurlu Deştadara Belediye Binası, Sağlık Ocağı

GEZİYE ÇIKIŞ SAATİ: 10.00

GEZİDEN DÖNÜŞ SAATİ: 13.00

GEZİYLE NE İLE GİDİLECEĞİ: Yürüyerek

GEZİ KAFİLE BAŞKANI: Habip DEMİR

GEZİ KAFİLE BAŞKANI CEP NO:

TAKİP EDİLECEK YOL: Fırat Mahallesi, Dağ Caddesi

İLK YARDIM MALZEMESİ: Yara bandı, sargı bezi, makas, pamuk

GEZİYE KATILACAK SINIFLAR VE ÖĞRENCİ SAYISI

ŞUBE	ERKEK	KIZ	TOPLAM
5/B	5	13	18

GEZİYE KATILACAK ÖĞRETMENLER: Habip DEMİR, Fatma ARSLAN

GEZİNİN KONUSU: Gezi - Gözlem Yöntemini Sosyal Bilgilerde Ortaya Koymak: Bir Eylem Araştırması

GEZİNİN AMACI: 5. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan etkin vatandaşlık öğrenme alanı konularının gezi gözlem yöntemi ile öğretilmeye çalışılmasıdır.

GEZİ İÇİN ÖĞRENCİLERE VERİLEN ARAŞTIRMA ÖDEVİ: Toplum için çalışanlar, yönetim birimleri, milli değerlerimiz adlı konuları araştırılacak.

GEZİYE İLİŞKİN GÖRÜŞLER: Gezi ile ilgili görüşleri ele alan günlükler yazdırılacak.

Habip DEMİR

Sorumlu Öğretmen

Öz Geçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı:	Habip DEMİR
Doğum Tarihi:	

Eğitim Bilgileri

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lise	Mersin Anamur Anadolu İmam Hatip Lisesi	2015
Üniversite	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2019
Yüksek Lisans	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2024

İş Deneyimleri

Yıl	Kurum	Görev
2018	Rio Lavitas Otel/Manavgat	Garson
2019	Stone Palace Otel/Manavgat	Garson
2022	Milli Eğitim Bakanlığı	Ücretli Öğretmenlik(sınıf öğretmenliği)
2023 (halen)	Milli Eğitim Bakanlığı	Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Yabancı Dil

İngilizce
Yazma: iyi(C1) okuma: iyi(C1) konuşma: orta(B1)
YÖK dil Puanı: 61
YDS Puanı: 41
Almanca
Yazma: (A1) Okuma: (A1) Konuşma: (A1)
Yetkinlikler
Bilgisayar: Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint), SPSS
Spor: Voleybol, Masa Tenisi, Futbol, Basketbol
Edebiyat: Şiir yazma, Şiir okuma, Hitabet

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

28/01/2021

“GEZİ-GÖZLEM YÖNTEMİNİ SOSYAL BİLGİLERDE UYGULAMAYA KOYMAK: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI”

Yukarıda başlığı belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 111 sayfalık kısmına ilişkin, 5/06/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 16 (onaltı) dır.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

11/06/
Habip
Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : Habip Demir
Öğrenci No :
Anabilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD
Programı : Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı (Tezli)
Statüsü : Y. Lisans ☐ Doktora ☐

DANIŞMAN
Doç.Dr.Kemal KAYAA.

ENSTİTÜ ONAYI
U Y G U N D U R

11/06/2024

...../...../20....
Refik GÜRBÜZKOL
Enstitü Sekreteri